

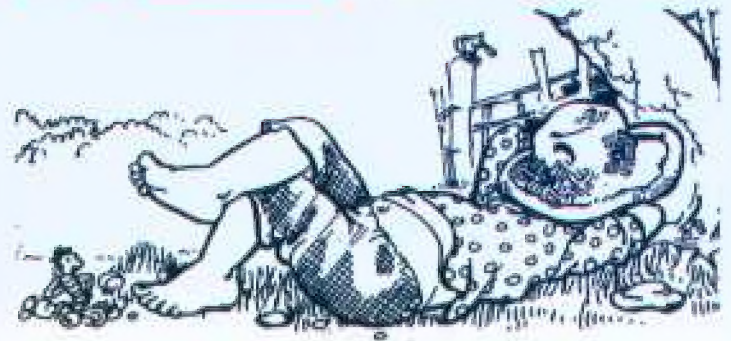
नेशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया

सारे मिळून हसू या

आशिया आणि पॅसिफिक
देशांतील गोष्टी, कोडी
आणि म्हणी

अनुवाद : रवींद्र किंबहुने

सारे मिळून हसू या

आशिया/पॅसिफिक सहप्रकाशन कार्यक्रम

सारे मिळून हसू या

आशिया पॅसिफिक देशांतील
गोष्टी, कोडी आणि म्हणी

अनुवाद
रवींद्र किंबहुने

nbt.india

एकः सूते सकलम्

नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया

आशियातील मुलांसाठी, आशियातील लेखकांनी पुस्तके तयार करण्याचा हा युनेस्कोचा नूतन प्रकल्प आहे. कोरियातील मुलांना श्रीलंकेतील मुलांसाठी आपल्या कल्पनांची देवाणघेवाण करता यावी ही लहानसहान बाब नव्हे. आपल्या खंडातील वीसेक देशांच्या संपादक मंडळांत भारतीय आणि पाकिस्तानी संपादक आपल्या मुलांना काय आवडेल याचा एकत्र येऊन विचार करताहेत ही एक फार आशादायक सुरुवात आहे. तेहरानपासून तोक्यापर्यंतच्या नानाविध रंगांची ही लयलूट, या खंडातील, कदाचित जगभरातील मुलांनाही नक्की आवडेल, मनामनातील दऱ्या पार करणारा या प्रचंड खंडातील हा एक बहुमोल वारसा आहे. हे आशियातील सर्वोत्तम बालसाहित्य आहे.

ISBN 978-81-237-3169-8

प्रथम प्रकाशन : 2000 (शके 1922)

पुनर्मुद्रण : 2003, 2004, 2009, 2011, 2012, 2013 (शके 1935)

© एशियन कल्चरल सेंटर फॉर युनेस्को, 1986

मराठी अनुवाद © नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया, 2002

Laughing Together (English Original)

Sare Milun Hasu ya (Marathi)

₹ 50.00

संचालक, नॅशनल बुक ट्रस्ट, इंडिया

नेहरू भवन, 5 इन्स्टिट्यूशनल एरिया, फेज-II

वसंत कुंज, नवी दिल्ली-110 070 यांनी प्रकाशित केले.

Website : www.nbtindia.gov.in

अनुक्रमणिका

भाग्यवान शिकारी	जपान	9
शेख चिल्ली	पाकिस्तान	12
नऊ की दहा	इराण	15
त्यांनी आपलं घर तर बदललं, पण...	प्र.कोरिया	16
म्हातारा मठठबुद्धी घराची दुरुस्ती करतो	मलेशिया	18
आळशी जुआन	फिलिपीन्स	22
'टप टप'ची करामत	भारत	26
आकुंचन आणि प्रसरण	चीन	31
कोण हुषार?	थायलंड	32
गुस्त्वाकर्षणाचा सिद्धांत	ऑस्ट्रेलिया	34
कोडी		36
सावधान !	सिंगापूर	38
ईश्वराचे सत्कृत्य	इराण	45
प्रार्थनेचे बळ	ऑस्ट्रेलिया	46
समाधानपूर्ती	चीन	49
पत्र	इराण	50
कोंडा खाणारा राजा	मायनमार	52
कबायन आणि जादूचा पक्षी	इंडोनेशिया	55
शेख चिल्ली आणि कुत्री	पाकिस्तान	60
उंदरापेक्षा म्हैस मोठी	व्हिएतनाम	62
दोन दोस्त	पापुआ न्यू गिनी	64

बोटांचा खेळ	चीन	69
कोडी		70
केवून अप्पूचे उपरणे	श्रीलंका	72
हाजी बगलोल	पाकिस्तान	76
बगळा कॅरबूच्या पाठीवर का स्वार होतो?	फिलिपीन्स	78
कियाई सेंतारच्या तीन कहाण्या	इंडोनेशिया	81
झागतोंगझार	मायनमार	84
पुन्हा नेम चुकला	ऑस्ट्रेलिया	86
खुर्ची	नेपाळ	88
'भूटुआ' घोडा	बांगलादेश	93
चिनी चिमण्या	जपान	96
कोडी		98
'दीर्घायुदायी' फळे	व्हिएतनाम	100
वाघ आणि सुके आलुबुखार	प्र. कोरिया	102
मज्जातंतूची लांबी	इंडोनेशिया	107
इरावतीच्या पैलतीरावर	मायनमार	110
त्याने चंद्राला वाचवले	इराण	113
नेडच्या गोष्टी	ऑस्ट्रेलिया	114
अदभुत झाड	व्हिएतनाम	116
सात शहाणे	बांगलादेश	118
जशास तसे	इराण	124
ज्युआन तामद आणि पिसवा मारायचं औषध	फिलिपीन्स	126
प्रत्यक्ष देवीची थट्टा	भारत	130
गुरुपेक्षा शिष्य वस्ताद	व्हिएतनाम	135
हे खरं असूच शकत नाही !	जपान	136
कोडी		138

चाणाक्ष माणूस	थायलंड "	140
गोठलेले संभाषण	जपान	145
योग्यतेनुसार कपडे बेतणार	चीन	146
दुर्दैवी म्हातारा क्लॉडपोल	मलेशिया	148
तिघांचं रडणं	जपान	152
चांगले शेजारी	ऑस्ट्रेलिया	154
निमंत्रण	इराण	156
लोभी घोडचूक	प्र. कोरिया	159
आदर्श शिष्य	व्हिएतनाम	160
विचारी मुलगा	जपान	163
मुल्ला दो प्याजा आणि भांडखोर शेजारी	पाकिस्तान	164
म्हणी		166
लेखन-सहकार्य		174

भाग्यवान शिकारी

आपल्या मुलाच्या सातव्या वाढदिवसानिमित्त एका शिकार्याने उत्तम शिकार करायचे ठरविले. भिंतीवर टांगलेली बंदूक घेताना ती खुंटीवरून निसटून खालच्या उखळीवर आदळली आणि तिची नळी वाकडी झाली.

“बाबा, अपशकून झाला,” त्याचा मुलगा ओरडला, “आज मुळीच शिकारीला जाऊ नका.”

“वेडपट कुठला !” शिकारी म्हणाला. “अरे, हा तर शुभशकून, बंदूक उखळीला लागली, म्हणजे शिकारीच्या वेळी नेम अचूक साधणार.”

शिकारी बाहेर पडला. सकाळच्या पहिल्या प्रहरीच तो डोंगरातल्या तळ्यापाशी पोहोचला. सांगा पाहू त्याने काय पाहिले असेल? रानबदक-एक ना दोन चांगली तेरा ! बारा बदके पंख फडफड करीत पाण्यात डुंबत होती आणि तेरावं किनाऱ्यावरच्या खडकाशी निवांत पडलं होतं.

“काय पण नशीब !” शिकारी स्वतःशी पुटपुटला आणि त्याने वाकड्या बंदुकीचा एका बदकावर नेम धरला.

“ठो S S !” बंदुकीचा आवाज झाला. काय आश्चर्य, सूं सूं करीत गोळी वाकडीतिकडी सुटली आणि बाराही बदकांना लागून खडकावर आदळून परत फिरताना खडकाशी पडलेल्या बदकाला तिने जखमी केले.

जखमी बदक पाण्यात पडले आणि त्याच्या पंखांची फडफड सुरू झाली. शिकारी त्याला पकडायला पाण्यात गेला. मोठ्या कष्टाने तो बदकापर्यंत कसाबसा पोहचला कारण त्याची कापडी विजार गबाळी होती आणि पायांना त्याने वाळकं तण बांधलेलं होतं.

बदकाची मान जेव्हा त्याच्या पकडीत आली तेव्हा जिवाच्या आकांताने बदकाने अखेरची फडफड केली अन् ते पाण्यात पडलं. तेव्हाच - चुबुक S S असा आवाज झाला. पाण्यातून कोणीतरी सुळकन् उडी मारून गेलं अन् किनाऱ्यावरच्या झुडुपात दडलं. आणि काय गंमत बघा - त्याने आजवर पाहिला नव्हता एवढा मोठा चविष्ट भला-थोरला मासा होता तो.

“आता मला हा मासा तर धरायलाच हवा,” असे म्हणून त्याने पाण्यातून वर येण्यासाठी जवळच्या झाडीची मुळे घट्ट धरली. खरतर मुळं समजून एका गुबगुबीत सशाचे मागचे पायच त्यानं पकडले होते. शिकान्याच्या पकडीतून सुटण्यासाठी पिसाळल्यागत पुढचे पाय झाडता झाडता त्या सशाने आपल्या पुढच्या पंजांनी रसरशीत चांगले पंचवीस कंद उकरून काढले !

शिकारी जसा झुडपाशी गेला तसा त्याला तो मासा एका पक्षाच्या घरट्यावर पडलेला दिसला. माशाच्या तडाख्याने पक्षाची मान मोडल्याने तो मरून पडला होता. पक्षी उचलताच कोवळ्या पानात दडवलेली तेरा अंडी त्याला दिसली. त्यातले एकही फुटलेले नव्हते. अंडी घेण्यासाठी शिकान्याने सांभाळून पाला दूर सारला अन् त्याखाली लपलेली असंख्य अळंबी त्याला दिसली !

ससा आणि पक्षी उजव्या खांद्यावर, मासा आणि कंद डाव्या खांद्यावर, सगळी बदकं कमरेभवती, सदऱ्याच्या खिशात अंडी अन् छोट्याशा पिशवीत अळंबी अशा थाटात आपली वाकडी बंदूक घेऊन शिकारी घराकडे आला.

घरी आल्याआल्या त्याने आपली ओली विजार न् पायावरचे तण काढले. अन् आणखीन् एक अघटित घडले ! गवतातून मोजता येणार नाहीत इतके शिंगे बाहेर पडले तर गबाळ्या विजारीतून तेहतीस जिवंत मासोळ्या. उड्या मारीत, नाचत त्या सगळ्या घरभर पसरल्या.

कल्पना करा, शिकान्याच्या मुलाला सातव्या वाढदिवशी कसली मनसोक्त मेजवानी लाभली असेल ! वस्तीतल्या सगळ्यांनाच आमंत्रण दिले होते न् सगळ्यांनी आकंठ भोजन केलं !

जपान

शेख चिल्ली

फार फार वर्षापूर्वी शेख चिल्ली नावाचा एक भोळसट माणूस एका गावात राहात होता. त्याच्या मूर्ख परंतु निष्पाप वागण्यामुळे तो फार लोकप्रिय होता. त्याच्या मित्रांना त्याचा सहवास आवडे.

एके दिवशी गावच्या जमीनदाराने त्याला बोलावले. अप्रामाणिक म्हणून जमीनदाराची गावात ख्याती होती. गावातली सगळी घरे मोजून यायचे काम त्याने शेख चिल्लीवर सोपवले. घरागणिक वीस पैसे द्यायचे त्याने कबूल केले.

रस्तोरस्ती न् गल्लोगल्ली फिरून शेख चिल्लीने खूप मेहेनत घेतली. संध्याकाळी एकूण घरांची मोजणी करून त्याने जमीनदाराला आकडा सांगितला अन् पैसे घेतले.

नंतर शेख चिल्लीच्या काही मित्रांना ही गोष्ट कळली. ते त्याला भेटायला आले.

एक मित्र त्याला म्हणाला, “मूर्खा, जमीनदाराचं काम करायच्या आधी आम्हाला कळवायचं तर होतं. तो किती अप्रामाणिक आहे हे तुला ठाऊक नाही?”

“माझी खात्री आहे, त्यानं तुला बनवलं.” कष्टी होऊन मान हलवत दुसरा म्हणाला.

“छे, छे ! या वेळी त्यानं मला बिलकूल बनवलं नाही,” मोठ्या विश्वासाने शेख चिल्ली म्हणाला.

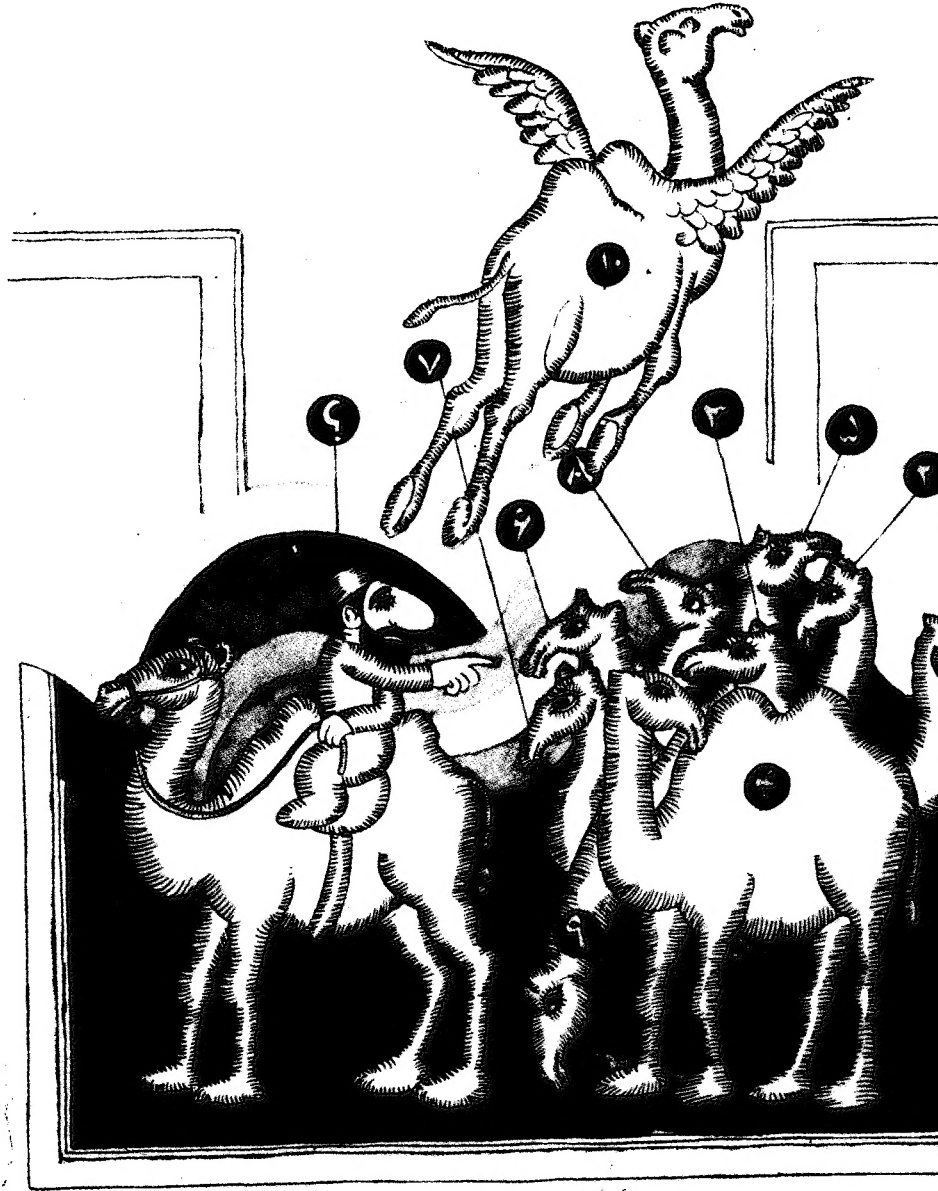
“बनवलं नाही? तुला कसं कळलं?” तिसरा विचारू लागला.

“माझी खात्री आहे कारण ह्या वेळी मीच त्याला बनवलं !” शेख चिल्ली स्वतःवर खुष होऊन उत्तरला. आश्चर्याने थक्क होऊन त्याच्या मित्रांनी विचारले, “काय म्हणतोस?”

“म्हणजे असं की मी त्याला खोटा खोटा लहानच आकडा सांगितला,” शेख चिल्ली गर्वाने म्हणाला. “खरं तर मी प्रत्यक्ष मोजली त्याच्याहून अर्ध्याच घरांचा आकडा त्याला सांगितला.”

पाकिस्तान

नऊ की दहा

एकदा एका रुक्ष वाळवंटातून दहा उंटांना पाण्याच्या तळ्याकडे एक माणूस घेऊन चालला होता. काही मैल चालल्यानंतर तो एका उंटावर स्वार झाला आणि त्याने उरलेले उंट मोजले. उंट नऊ भरले म्हणून तो चटकन् खाली उतरला आणि हरवलेला उंट शोधू लागला. कुठेच उंट दिसेना तेव्हा तो हरवल्याची त्याची खात्री पटली. शोध अर्धवट सोडून तो आपल्या उंटांकडे दुःखी कष्टी होऊन परतला. तिथे त्याला दाही उंट दिसले अन् तो आनंदी झाला. खुषीत तो एका उंटावर बसला, आणि अमंळशाने पुन्हा एकदा उंट मोजण्याचे त्याला सुचले. ते नऊच होते ! तो गोंधळून खाली उतरला, आणि पुन्हा शोध घेऊ लागला. हरवलेला उंट काही त्याला सापडेना. घाईघाईने तो कळपाजवळ परतला अन् पाहतो तर त्याचे दाही उंट आरामात चालताना त्याला दिसले. वाळवंटातल्या उन्हाला दोष देऊन तो शेवटच्या उंटावर आरूढ झाला आणि तिसऱ्यांदा त्याने उंटांची मोजणी केली. त्याला लक्षातच येईना की, एक उंट अजूनही कशामुळे कमी भरत होता. सैतानाला शिव्याशाप देत त्याने खाली उडी मारली अन् थकून पुन्हा मोजणी सुरू केली. उंट तर दहाच होते !

“बरं तर, दुष्ट सैताना,” त्याने तक्रारीच्या स्वरात म्हटले, “स्वार होऊन एक उंट गमावण्यापेक्षा सगळे उंट शाबूत ठेवण्यासाठी चालत जाणंच बरं.

इराण

म्हातारा मठबुद्धी घराची दुरुस्ती करतो

एका छोट्याशा गावात एक माणूस न त्याची बायको राहायचे. माणसाचे नाव होते म्हातारा मठबुद्धी, आणि त्याच्या बायकोला म्हणायचे माय मठबुद्धी.

इतरांपासून दूर छोट्याशा लाकडी घरात ते आनंदाने राहायचे. घराच्या छताला भोकं पडली होती अन् भिंती कुजून गेल्या होत्या.

एके दिवशी माय मठबुद्धी म्हाताऱ्या मठबुद्धीला म्हणाली, “आपण घराची दुरुस्ती करू या. छत तर बघा. एकसारखं गळतय् आणि भिंती तर काय - भोकं पडून चाळणी झालीय नुसती.”

“छान कल्पना,” चटकन् म्हातारा मठबुद्धी म्हणाला.

“अहो नवरोबा,” प्रेमळपणे माय मठबुद्धी म्हणाली, “मला वाटतं घराची दुरुस्ती तुम्ही करावी.”

“मी? काय म्हणतेस् ... मी स्वतः?” मठबुद्धीने विचारले. त्याला धक्काच बसला.

म्हाताऱ्या मठबुद्धीला घराची दुरुस्ती करायची इच्छाच नव्हती म्हणून तो हरप्रकारच्या सबबी पुढे करू लागला. आधी त्याने बायकोला सांगितले की त्याला बरीचशी कामं आहेत. नंतर त्याने सांगितले की तो खूप थकलाय आणि सरतेशेवटी आपण आजारी आहोत असे तो म्हणाला.

“है आपलं घर आहे की नाही? मग ते आपणच दुरुस्त करायला पाहिजे.” माय मठबुद्धीने आपले म्हणणे लावून धरले.

“खरं सांगू,” म्हातारा मठबुद्धी म्हणाला, “काम करायची माझी इच्छा नाही. आणि मला दुरुस्ती कशी करायची ते पण माहीत नाही.”

म्हातारीने मान हलवली. ‘नवऱ्याला दुरुस्ती कशी करायला लावावी? त्यानं काम केलं तर थोडे पैसे तरी वाचतील,’ ती विचार करू लागली.

अचानक तिला एक युक्ती सुचली. तिने स्वतःच्या बागेतून वळणावळणाने जाणारी एक वाट खणून तयार केली आणि झाडाझुडपातून वाकडीतिकडी जाऊन ती त्यांच्या घराच्या बागेकडेच परत येईल असे केले.

थोड्या दिवसानंतर आपल्या नवऱ्याला माय मठबुद्धी म्हणाली, “आपल्याकडे आता अगदी थोडसंच अन्नधान्य उरलंय. तुम्ही जरा बाहेर जाऊन कामधाम शोधलं तर बरं. काम केलं, तर थोडे पैसे मिळतील. पैसे मिळाले, तर आपल्याला गरजेच्या वस्तू आणता येतील.”

“काम कुठेसं मिळेल ते तुला माहीत आहे का?” म्हाताऱ्या मठबुद्धीनं माय मठबुद्धीला विचारले. ती म्हणाली, “मी ऐकलंय की ह्या रस्त्याच्या शेवटी जे घर आहे तिथल्या माणसाला एका कामगाराची गरज आहे. तिथं तुम्ही चौकशी करून पहा. नशिबानं काम मिळून जाईल.”

रस्त्याच्या टोकाला असलेल्या घरात कामधंदा पाहायला म्हातारा मठबुद्धी बाहेर पडला. झाडाझुडुपातून वळणे घेत जाणाऱ्या रस्त्याने तो निघाला. जरा वेळ चालल्यानंतर तो एकदाचा रस्त्याच्या शेवटी येऊन ठेपला. म्हाताऱ्याला एक लाकडी घर दिसले.

“घरात आहे का कुणी? तो म्हणाला.

एक बाई बाहेर आली.

“होय. तुला काय हवंय?”

म्हाताऱ्या मठबुद्धीचा स्वतःच्या डोळ्यावर विश्वास बसेना. तो स्वतःशीच विचार करू लागला, “ही बाई तर पुष्कळशी माझ्या बायकोसारखीच दिसतेय. घरसुद्धा माझ्यासारखंच दिसतंय. “छे, छे”, तो स्वतःला म्हणू लागला, “माझी काहीतरी गल्लत होत्येय.”

काय पाहिजे म्हणून बाईने त्याची चौकशी केली. म्हाताऱ्या मठबुद्धीने आपण कामाच्या शोधात असल्याचे तिला सांगितले... त्या बाईने आपले घर दुरुस्त करायला म्हाताऱ्याला सांगितले. “छत बदलायला हवं,” ती म्हणाली. “भिंतीसुद्धा. घरचा मालक सगळं सामानसुमान आणून देईल. तुम्ही सुतारकाम करा.”

आपल्या घरासारख्या दिसणाऱ्या घराची दुरुस्ती करायचे म्हाताऱ्या मठबुद्धीने कबूल केले. दुसऱ्या दिवशी त्याने दुरुस्तीचे काम सुरू केले. त्याने कुजलेल्या भिंती पाडल्या. गळणारे छतही त्याने खाली काढले. छत आणि भिंती बदलायच्या होत्या. त्याचे काम चालू असताना, त्याच्याकडे जातीने लक्ष पुरवले गेले. त्याच्या खाण्यापिण्याची सगळी व्यवस्था त्याच्या बायकोसारख्या दिसणाऱ्या बाईने केली.

दरदिवशी हाच क्रम चालू होता. आठवड्याच्या शेवटी म्हाताऱ्या मठबुद्धीने आपले काम पुरे केले. रस्त्याच्या शेवटी राहाणाऱ्या बाईचे घर त्याने दुरुस्त केले

होते. त्याने छत बदलले होते आणि कुजक्या भिंतीही बदलल्या होत्या. बाईनं त्याच्या कामाचा चांगला मोबदला दिला.

पैसे घेऊन म्हातारा मठबुद्धी घरी परतला. तो अगदी आनंदात होता. वळणावळणाच्या वाटेवरून चालताना तो खुशीत गाणं गुणगुणत होता. आपल्या घरासमोर येताच तो थबकला.

“अगं ये, अगं ये,” तो शक्य तेवढ्या मोठ्याने ओरडला.

प्रसन्न चेहऱ्याने माय मठबुद्धी बाहेर आली. नवऱ्याने दिलेले पैसे तिने घेतले.

“छान, छान. आता आपण रुचकर पदार्थ विकत घेऊ शकतो,” ती आनंदाने म्हणाली.

परंतु म्हातारा मठबुद्धी अजून गोंधळलेल्या मनःस्थितीतच होता. डोळ्यांची उघडझाप न करता तो आपल्या घराकडे पहातच राहिला.

“आपल्या घराची दुरुस्ती केलेली दिसतेय, गं?” तो आश्चर्याने म्हणाला.

“होय तर,” हसत हसत त्याची बायको उत्तरली.

“कोणी केली दुरुस्ती?” पुन्हा म्हाताऱ्याने विचारले.

“हं, कोण बरं... त्याचं नाव होतं म्हातारा मठबुद्धी,” खळाळून हसत त्याची बायको म्हणाली.

“छे, छे. हे शक्य नाही. मी तर रस्त्याच्या शेवटचं घर दुरुस्त केलं,” म्हातारा म्हणाला.

माय मठबुद्धीने मग त्याला सगळी कहाणी सांगितली.

“इतके दिवस मी माझंच घर दुरुस्त करत होतो तर !” स्वतःचे डोके खाजवीत म्हातारा मठबुद्धी उद्गारला.

मलेशिया

आळशी जुआन

भल्या मोठ्या डेरेदार चिंचेच्या झाडाखाली जुआन पडला होता. तोंडावर हॅट झाकून अख्खी सकाळ त्याने झोपून काढली होती. अचानक त्याला आईचा आवाज ऐकू आला.

“जुआन, तू कुठंयस? झोपला वाटतं? तुझ्याइतका आळशी पोरगाच मी पाहिला नाही. सगळी सकाळ झोपेत घालवतोस अन् तिकडं शेतावर तुझे वडील मात्र राबराब राबतात. तुझा उपयोग काय?”

जांभया देत देत जुआन आपले डोळे चोळीत आळोखे पिळोखे देत उठला.

दाराजवळ त्याची आई जुआनला म्हणाली, “बाजारात जा बरं. थोडं मीठ आणि पाच जिवंत खेकडे घेऊन ये जा. रस्त्यावर खेळत बसू नको आणि लवकर घरी ये.”

जुआनने पैसे घेतले आणि तो बाजाराकडे निघाला. बाजारात पोहचल्यावर एक

म्हातारी खेकडे विकताना त्याला दिसली. त्याने एक लांब काठी घेतली आणि खेकड्यांना टोचायला सुरुवात केली.

“अरे पोरा, माझ्या खेकड्यांना का छळतोस?” म्हातारी ओरडली.

“ते जिवंत आहेत की नाही ते मी बघत होतो. कृपया मला पाच मोठे रांगटे खेकडे दे पाहू,” जुआन म्हणाला.

व्यवस्थित बांधलेले खेकडे घेतल्यावर जुआन मीठ विकणाऱ्या माणसाकडे सरकला. जुआन म्हणाला, “जर खरोखर खारट असेल तर मला पन्नास सेन्टाव्होचं तुझं मीठ दे.”

खेकडे आणि मिठाची छोटी पिशवी घेऊन जुआन घरी जायला निघाला. नदीचा किनारा त्याने शीळ वाजवत ओलांडला. एवढ्यात त्याच्या कानावर गलका आला.

“जुआन, खेळायला ये. मौज करायला किती चांगला दिवस आहे बघ !”

खेकडे न् मीठ दाखवून आपल्या मित्रांना जुआन म्हणाला, “माझ्या आईला हे नेऊन द्यायचंय, पण मला एक युक्ती सुचतेय.” खेकड्यांना मोकळे सोडून तो त्यांना म्हणाला, “माझी आई तुमची वाट पाहतेय, चला घरी जा पाहू. इथनं सरळ जा अन् त्या चिंचेच्या झाडाजवळ डावीकडं वळा. स्वयंपाकघराच्या उघड्या दाराजवळ तुम्हाला

होती. दिसायला तर हुषार वाटले अन् मुख्य म्हणजे जिवंत होते, म्हणजे त्यांना चालता तर येतच असेल,” जुआनने खुलासा केला.

जुआनची आई रागाने थरथर कापू लागली. तिला एक शब्दपण बोलता येईना. ती फक्त वळली न् घाईनं धाडकन दार लोटून स्वयंपाक घरात गेली.

आपलं काय चुकलं ह्याचा अचंबा करत जुआन तिथे एकटाच उभा राहिला.

फिलिपीन्स

आई दिसेल. चला निघा, निघा !” नंतर त्याने मिठासाठी सुरक्षित जागा दिसते कां ते पाहिले. सरतेशेवटी त्याने नदीचे पाणी उथळ होते तिथे मिठाची पिशवी ठेवली. “जमलं,” तो स्वतःशीच म्हणाला, “आता कोणी पिशवी घेऊन पळणार नाही.”

मित्रांबरोबर खेळण्यात, ओरडण्यात दंग व्हायला जुआनला काहीच वेळ लागला नाही. सूर्य बुडायला आल्यावरच त्याला घरी जायची आठवण झाली.

चिंचेच्या झाडाजवळ आळशी जुआनची आई त्याची वाट पहात उभी होती. जुआन दिसल्याबरोबर ती ओरडली, “कां, काय म्हणायचंय तुला ?

“कोणीतरी मीठ चोरलं,” जुआन म्हणाला.

“मीठ चोरलं? म्हणजे?” त्याची आई रागाने ओरडली.

“खरं तर मी ते अगदी सुरक्षित जागी ठेवलं होतं. पाण्याच्या आत लपवून. मी पिशवी घ्यायला गेलो तर ती तिथं नव्हती !”

“आणि खेकडे?”

“आं, काय? ते घरी आले नाहीत? त्यांना मी घराची वाट तर नीट दाखवली

‘टप टप’ची करामत

एक वाघ एकदा वादळात सापडला - आपलं भक्ष्य शोधत तो एका शेतात भरकटला. आसऱ्यासाठी तो नैनीच्या झोपडीच्या भिंतीशी अंग ओढून उभा राहिला. नैनी अगदी खाष्ट म्हातारी होती. ती गावाच्या शिवेवर राह्यची. त्या दिवशी तर ती जास्तच घुश्श्यात होती, कारण झोपडीचे छत फार गळत होते.

“टप, टप !” ती पुटपुटली. आपल्या लोखंडी ट्रंका न् अंथरून कोरडे रहावे म्हणून सारखी ती इकडे तिकडे सरकवत होती - तिने झोपायची बाज ट्रंकेवर दाण्कन ढकलली, छोटासा लाकडी संदूक भिंतीशी सरकवला.

वाघाला भिंत थरथरलेली जाणवली अन् नैनीचा चढा आवाज ऐकू आला, “मला मारून टाकतोय हा टप टप !”

वाघ गोंधळून गेला न् घाबरला. “हा टप टप कोण असेल? त्याचा आवाज तर भयानक दिसतोय. एकूण भीतीदायकच प्राणी दिसतोय?”

तितक्यात भोलेनाथ कुंभार तिथून जाऊ लागला. तोही असाच घुश्श्यात होता. त्याचे खेचर हरवले होते. अचानक त्याची नजर झोपडीशी गारठून उभ्या असलेल्या प्राण्यावर गेली. ‘सापडलं लेकाचं !’ तो ओरडलाच आणि धावत जाऊन त्याने वाघाला एक लाथ हाणली. त्याने नंतर वाघाचे कान ओढले, “चल, नाहीतर सगळी हाडंच मोडतो तुझी !”

आता मात्र वाघाची घाबरगुंडी उडाली. “अरे, हाच तो भयानक टप टप दिसतोय,” वाघाला वाटले. थोडीसुद्धा गुरगुर न करता तो कुंभारामागे घरी आला. भोलेनाथच्या झोपडीत पोहचल्यावर कुंभाराने जाड दोरीने वाघाला बाहेर बांधून टाकले. “रहा इथंच पावसात !” तो ओरडला.

कुंभाराची बायको पहाटेच उठली. झोपडीतून बाहेर आल्या आल्या तिने वाघ पाहिला अन् ती किंचाळली. भोलेनाथ पळत पळत बाहेर आला. वाघाला पाहून तो थबकला. अन् मग गर्कन् वळून पळत सुटला. त्याची बायको ओरडत किंचाळत त्याच्यामागे पळत होती. झोपडीचा दरवाजा त्यांनी लावला न् बाज दाराशी सरकवली आणि ट्रंकासुद्धा लावल्या.

एवढ्यात गावातले इतर लोकही जागे झाले होते. त्यांनी डरकाळ्या फोडणारा वाघ भोलेनाथच्या शोपडी बाहेर पाहिला. थक्क होऊन ते इतरांना ही बातमी सांगायला धावत सुटले.

भेदरलेल्या वाघाने चावून चावून दोरी तोडली अन् तो जंगलात पसार झाला. थोड्या वेळाने भोलेनाथने दाराच्या भोकातून पाहिले. “वाघ गेला !” तो हळूच पुटपुटला. सुटकेचा श्वास सोडून त्याने दार उघडले.

त्यादिवशी अनेक लोक भोलेनाथला भेटायला आले. “तू खरंच त्याला लाथ घातलीय?” सुताराने विचारले.

एव्हाना भोलेनाथ भीतीतून सावरला होता. “मी लाथ हाणली, थोबाड फोडलं, एवढंच काय त्याचे कान पिळले,” तो हसत हसत उत्तरला.

बातमी सगळीकडे पसरली न् राजाच्या कानावर गेली. त्याने कुंभाराला आमंत्रण दिले. राजा म्हणाला, “असलं शौर्य माझ्या ऐकिवात नाही ! आमच्या सैन्यात तुझ्यासारखी माणसं पाहिजेत. मी तुला माझा सेनापती नेमतो.”

एका संध्याकाळी एक सैनिक ओरडत धावत भरल्या दरबारात आला, “युद्ध ! शेजारच्या राजानं युद्ध पुकारलंय. ऐंशी हजार सैन्य घेऊन तो सीमेवर आलाय.”

राजाने भोलेनाथला बोलावले - “तुझं शौर्य दाखवायची वेळ आलीय,” राजा म्हणाला. “मी तुला माझा सरसेनापती नेमतोय.”

“म, मी माझी शर्थ करतो,” भोलेनाथ तत्पू करत बोलला, भीतीने त्याची छाती धडधडू लागली होती.

हताश होऊन त्या रात्री भोलेनाथ आपल्या बायकोला म्हणाला, “मला तर घोड्यावर स्वारही होता येत नाही. मी आता काय करू?”

“काही काळजी करू नका,” ती म्हणाली, “मी तुम्हाला पक्कं बांधून टाकते घोड्याला. त्यानंतर काय होईल ते ईश्वराच्या हाती.”

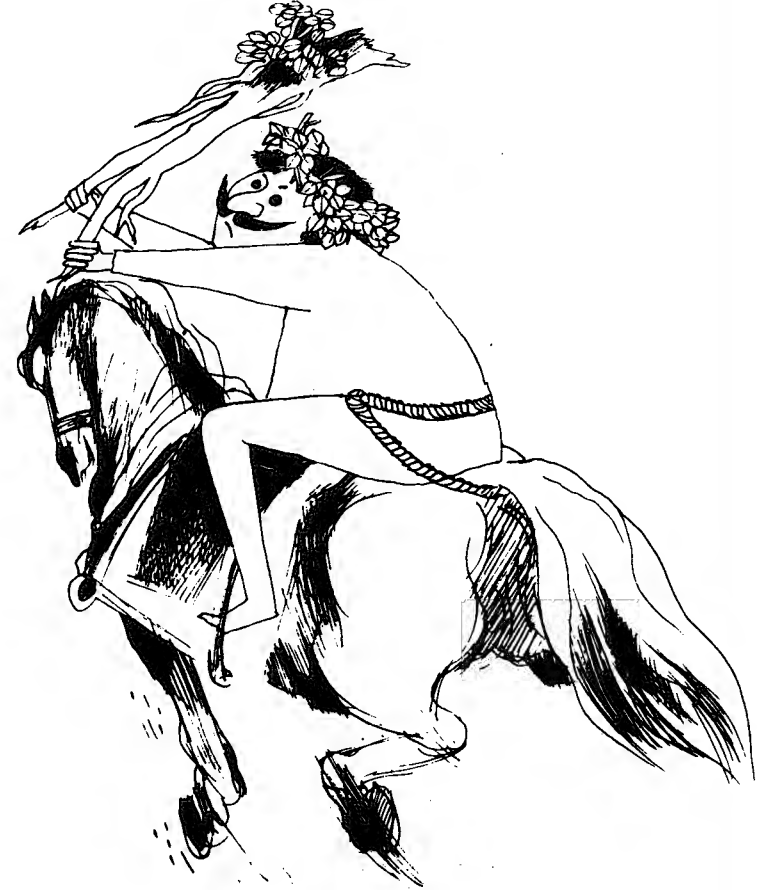
दुसऱ्या दिवशी सकाळीच एक काळा उमदा घोडा घेऊन राजाचा सेवक आला. “हा घोडा महाराजांचा स्वतःचा आहे. त्यांनी तुमच्यासाठी युद्धात वापरण्याकरता पाठवलाय.”

उदास होऊन भोलेनाथ आपल्या बायकोच्या मागेमागे घोड्याजवळ आला. चार सेवकांनी त्याला उचलून घोड्यावर बसवले न् त्याच्या बायकोने त्याला पक्के बांधले. तिने दोरीचे एक टोक घोड्याच्या शोपटीलासुद्धा बांधले. स्वतः भोवती करकचून बांधलेल्या दोऱ्या घोड्याला बिलकूल आवडल्या नाहीत, एक जोरदार उडी मारून तो चौखूर उधळला - जीवाच्या आकांताने भोलेनाथने त्याला पकडले होते.

अचानक भोलेनाथच्या लक्षात आले की घोडा सरळ शत्रुपक्षाच्या छावणीकडे धावतोय.

“नाही ! नाही !” कुंभार ओरडला. त्याला एक वडाचे झाड दिसले. रस्त्यावर झाडाच्या पारंब्या लोंबत होत्या. झाडाखालून घोडा जसा धावू लागला तसा भोलेनाथ घोड्यावर उभा राहून स्वतःला सोडवायचा प्रयत्न करू लागला. परंतु घोडा प्रचंड वेगाने धावत होता आणि पारंब्या फांद्यापासून तुटून भोलेनाथाच्या हातात फडफडू लागल्या.

“धावा ! धावा !” कुंभार ओरडू लागला. कोणाचे तरी लक्ष वेधावे म्हणून आपल्या हातातल्या पारंब्या तो हलवू लागला.

घोडा थेट शत्रूच्या छावणीत घुसला. केस पिंजारलेले, कपडे उडताहेत असा काळ्या घोड्यावर बसलेला एक उग्र रानटी माणूस शत्रूच्या सैनिकांना दिसला. त्याच्या भोवती दोरखंड होते. तो पारंब्या हवेत फिरवत ओरडत होता.

“हा अग्रणी दिसतो,” सैनिक ओरडले. “दैत्य आला,” दुसरा किंचाळला. “शत्रू राजाची दैत्यांची सेना दिसते,” तिसरा ओरडला. “पळा, पळा !” चौथा बोलला. “पळा ! पळा !” सगळेच ओरडू लागले अन् जीव वाचवायसाठी पळू लागले.

भोलेनाथचा घोडा छावणीच्या मधोमध येऊन पोहोचला. घोड्याला जखडून बांधलेल्या दोऱ्या तुटल्या आणि तो घोड्यावरून खाली पडला. गोंधळून त्याने रिकामी झालेली छावणी पाहिली. नंतर सावकाश ठणकत अंग सावरत तो उभा राहिला आणि त्याने घोडा घराकडे वळवला.

राजाची सगळी सेना सरसेनापतीला साथ द्यायला निघाली होती. थकून भागून घराकडे येणारा भोलेनाथ त्यांना भेटला.

“शत्रू पळाला,” त्याने सैन्याला सांगितले.

सैनिकांनी छावणीत जाऊन खात्री केली. सगळी छावणी ओस पडली होती.

सगळे सैन्य विजयी मुद्रेने नगरात परतले आणि त्यांनी सगळी हकिकत राजाच्या कानावर घातली.

“काय एकट्याने संगळं सैन्य घाबरवून पळवून लावलं?” आनंदाने राजा ओरडला - “यंवे रे मेरे गबू !”

आणि आजदेखील लोक वाघाला पकडणाऱ्या आणि एकट्याने शत्रू सैन्याला पळवून लावणाऱ्या शौर्यशाली कुंभाराची गोष्ट सांगतात.

भारत

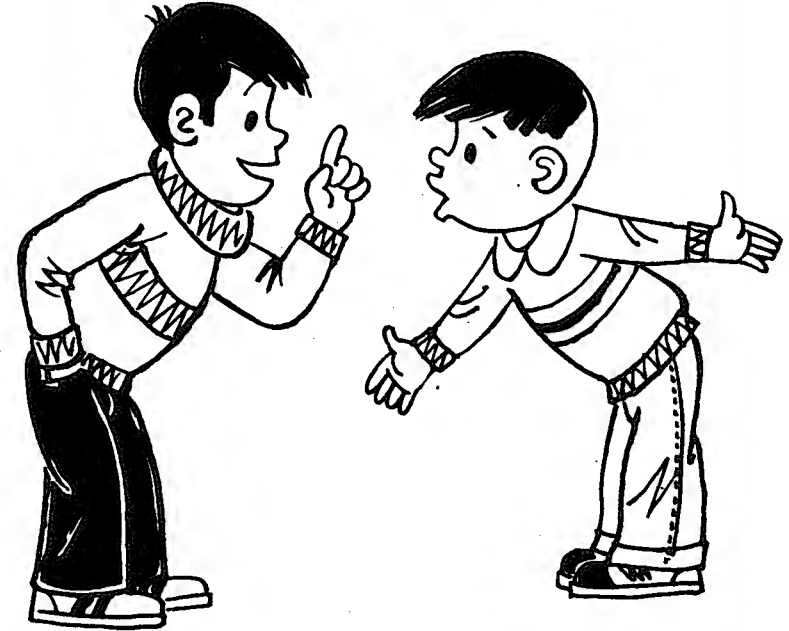
आकुंचन आणि प्रसरण

शिक्षकांनी एका विद्यार्थ्याला प्रश्न विचारला, “आकुंचन आणि प्रसरणाचा सिद्धांत सांग पाहू.”

“उष्णता दिल्यावर पदार्थ प्रसरण पावतात आणि थंड केल्यावर आकुंचन पावतात.”

“म्हणून तर उन्हाळ्यात लांब सुट्या असतात आणि हिवाळ्यात आखूड,” दुसऱ्या विद्यार्थ्याने शेरा मारला.

चीन

कोण हुषार?

क्ली आणि पिया ही दोन मंदिरात राहणारी मुले होती. एके दिवशी क्लीची आई त्याला भेटायला आली आणि तिने त्याला वर खर्चाला म्हणून पाच भाट दिले. पैसे कुठे ठेवावेत याचा क्लीने बराच वेळ विचार केला. सरतेशेवटी पैसे जमिनीत पुरून ठेवावेत असा निश्चय त्याने केला. नेमकी जागा आपल्याला चटकन् सापडावी म्हणून त्याने त्या जागेवर सूचना-फलक लावला : “पाच भाट पुरलेली जागा ही नव्हे.”

कामगिरी झाल्यावर तो फिरायला गेला. जरा वेळाने फिरत फिरत पिया तिथून जाताना सूचनाफलक त्याला दिसला. त्याने जमीन खोदली, त्याला पैसे सापडले

आणि त्याने ते घेतले. आपल्याला लिहिता येते हे दाखवण्यासाठी त्याने आधीची सूचना पुसली आणि स्वतःची सूचना लिहिली : “पियाने पैसे घेतले नाहीत.”

इकडे तिकडे मौज लुटल्यावर क्ली पैशाची काळजी करू लागला. त्या जागेवर येऊन त्याने जमीन खोदली, परंतु त्याला पैसे सापडले नाहीत. निराशेने रडत तडत तो मंदिर प्रमुखांकडे गेला. प्रमुखांनी त्याला विचारले की तू काही खूण ठेवली होतीस का? येथे पाच भाट पुरलेले नाहीत अशी सूचना मी तिथे लिहिली होती असे क्लीने प्रमुखांना सांगितले आणि ही सूचना पुसून तिथे नवीनच सूचना कोणीतरी लिहिली होती : “पियाने पैसे घेतले नाहीत.”

सगळी कहाणी ऐकून प्रमुखांची खूपच करमणूक झाली. अर्थात पैसे कोणी घेतले हे त्यांना ताबडतोब लक्षात आले. त्यांनी लगेच पियाला बोलावून क्लीचे पैसे द्यायला सांगून म्हटले, “तू नुस्ता चोरच नाहीस, तर मूर्ख चोर आहेस.”

थायलंड

गुरुत्वाकर्षणाचा सिद्धांत

निवृत्त झालेले दोन जुने दोस्त त्यांनी पाहिलेल्या सगळ्यात थंड प्रदेशाची चर्चा करत एका गावठी खानावळीत बसले होते.

एक जण म्हणाला, "सगळ्यात थंड गाव तर मोनॅरोवर होतं. आम्ही तिथं काही डागडुजी करत होतो. एवढी कडाक्याची थंडी होती की चांगलं वरणासारखं घट्ट धुकं पसरलं होतं. आमचं दुरुस्तीकाम झाल्यावर आम्ही कुंपणाच्या दांडीवर सिगरेट ओढत बसलो, तर तुझा विश्वास बसणार नाही, पण मी अगदी सत्य सांगतोय की अचानक धुकं विरघळलं अन् आम्ही दाणकन् खाली पडलो."

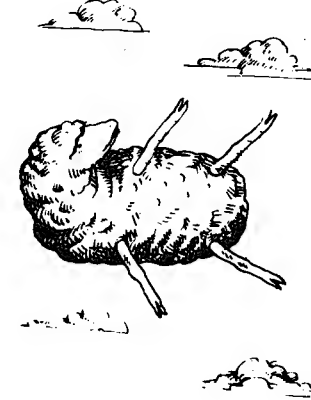
"अस्सं," त्याचा मित्र म्हणाला, "एक तर, मी तुला ओमिओत घडलेली घटना सांगतो. एका डोंगराच्या बाजूनं एकदा मी मेंढ्याचा कळप हाकीत होतो. एका मेंढीचा बर्फाच्छादित खडकावरनं पाय घसरला आणि ती पलिकडच्या घळईत पडू लागली.

"मी खाली पाह्यलं तर माझा माझ्या डोळ्यावर विश्वासचं बसेना. ती मेंढी घळईच्या तळाशी कधी पोहचलीच नाही. एवढी थंडी की हवेतल्या हवेत मेंढी गोठून अधांतरी तरंगत राहिली."

"हट, भलत्याच थापा हाणू नकोस," पहिला म्हणाला. "गुरुत्वाकर्षणाच्या सिद्धांताच्या उलट कसं घडेल?"

"खड्ड्यात गेला गुरुत्वाकर्षणाचा सिद्धांत," त्याचा मित्र गुरकावला. "सिद्धांतसुद्धा थंडीनं गोठला होता की !"

ऑस्ट्रेलिया

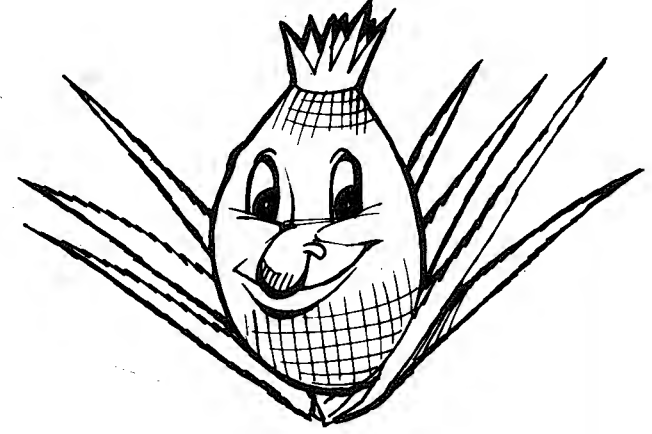
कोडी

(उत्तरे पान 38 वर)

1. इवलासा चतुर कारागीर
बिना विटांची घरे बांधितो
बिन खिडक्यांच्या सफेद भिंती
घरे पाडिता कपडा मिळतो.
चीन
2. असं काय, जे गिळता आपण जगतो
पण त्यानं गिळलं की आपण मरतो.
थायलंड
3. चढता येत नाही एवढं झाड छोटं,
भोवती तलवारी पण चालवायच्या नाही
शंभर नाकं असून वास घेता येत नाही
त्याला बॅट असून फलंदाजी येत नाही.
मलेशिया
4. मोठे प्राणी अंदर जाव
छोट्यांना मात्र मज्जाव.
जपान
5. जास्त जास्त अंधार पडला की स्पष्ट स्पष्ट दिसतं?
प्रजासत्ताक कारिया
6. लहान असताना झगा घातला
मोठं झाल्यावर काढून फेकला. फिलिपीन्स

7. खुणेचे दगड नाहीत
एका ओळीत फक्त आहेत गावं बारा
दोन माणसं फिरतात - एक लुकड्या न् दुसरा जाड्या
लुकड्या जेव्हा पोहोचतो बाराव्या गावास
तेव्हा जाड्याचा संपतो एक मैलाचा प्रवास. श्रीलंका

8. असं फूल फुलतं डोंगरमाथ्यावर
फुलतं पण आपण गाढ झोपल्यावर.
श्रीलंका
9. वाळलेले कपडे काढून टाकते
ओले मात्र अंगावर घालते.
प्रजासत्ताक कोरिया
10. सात समुद्राच्या पाण्यात जन्मला
डोकं नाही धड आहे
डोळे पाहतात वरच्यावर
ध्यान मात्र भुईच्या अन्नावर श्रीलंका
11. योकोमोने आपल्या उशीखाली साखर कां बरं ठेवली?
पापुआ न्यू गिनी

सावधान !

“रहदारीवर लक्ष ठेव ! सावधान रहा ! गटारीत पडू नकोस !”

“अग, आई ! मी इथं दुकानावर तर चाललोय, पाव आणायला. तुझं बोलणं ऐकून शेजाऱ्यांना वाटेल की, एकटाच लंडनला जसा काही सायकलवर चाललोय ! आपल्या घराच्या आजूबाजूला रहदारी असतेच कुठं? रस्ते कसे शांत... अन् शिवाय मी आत पडेन एवढी मोठी गटारं आहेत कुठं !”

शेनच्या आईने त्याची रवानगी करताना सुस्कारा सोडला. तो सायकलवरून जसा फाटकातून बाहेर गेला, तसा तिने आवाज दिला, “मोटारीकडं लक्ष ठेव रे ! काळजी घे ! सावधान !”

आपली मान हलवत, शेनने घरांची रांग ओलांडली अन् डाव्या बाजूला वळून तो मागच्या गल्लीत वळून, परत उजव्या बाजूच्या पावाच्या भट्टीजवळ पोहोचला. एका मिनिटाचं तर अंतर होतं. इतक्या जवळच्या फेरीत त्याला असं काय होणार होतं? त्याची आई उगीच आकांडतांडव करत होती. सावधान म्हणे ! आई म्हणजे कमालच करते कधी कधी !

सुस्कारा सोडून शेनने सायकल रस्त्यावर लावली आणि पायऱ्या चढून तो पावभट्टीकडे गेला. त्याने पाव खरेदी केला. दुकानातल्या पोऱ्याबरोबर त्याने पावाच्या छोट्या आकारावर परंतु दहा सेन्टने वाढलेल्या किंमतीवर थोडासा वादही घातला.

दुकानातून बाहेर जरा घुश्श्यात बाहेर पडला तो. रागाच्या भरात पावभट्टीच्या रस्त्यावर एक गाडी येऊन उभी राहिलेली त्याने पाहिली नाही. गाडीतून दोन माणसे उतरली आणि त्यांनी त्याला परत पावभट्टीकडे ढकलत आत नेले. एकाने त्याच्या कपाळावर पिस्तुल रोखले.

“गडबड करू नकोस ! नाहीतर तुझ्या डोक्याला आरपार भोक पाडीन.”

दुसरा माणूस दुकानात धावला अन् त्याने दुकानातल्या पोऱ्याच्या हनुवटीखाली चाकू धरला. पोऱ्या तो कापत असलेल्या पावाइतकाच पांढराफटक पडला. त्याचे पाय लटलट कापू लागले न् दात वाजू लागले.

“चल आटप, किल्ल्या दे तिजोरीच्या ! आटप आटप नाहीतर गळाच फाडतो बघ तुझा, ह्या कानापासून तो त्या कानापर्यंत.”

पिस्तुलध्याने शेनला मेजाकडे ढकलले - दुकानातल्या पोऱ्याच्या बाजूला - तिथं तो पोऱ्या खिशातून किल्ल्या काढायसाठी घडपड करीत होता. पोऱ्या इतका थरथर कापत होता की त्याच्या हातून किल्ल्या शेनच्या पायाजवळ खण् असा आवाज करून पडल्या.

किल्ल्या उचलण्यासाठी पिस्तुलधारी जसा वाकला तसा शेनने स्वतःचा श्वास रोखला. त्याच्या हातातल्या पिस्तुलाला लाथ मारून उडवून द्यावे काय? पण पिस्तुल उडाले तर? अन् समजा लाथ वेगात नाही मारता आली तर? नकोच, धोका जरा ज्यादाच.

“ह्या घे, लवकर ! तिजोरी रिकामी कर !” पिस्तुलधारी साथी मित्राकडे किल्ल्या फेकत उत्तरला. साथीदाराने पोऱ्याला शेनकडे ढकलून तिजारी उघडून आपले खिसे पैशाने भरले.

दुकानातला पोऱ्या अंगावर पडल्यामुळे शेनला स्वतःला सावरता आले नाही न त्याच्या हातातला पाव हातातून पडला.

“अरे ! काय चाललय काय इथं ! कोण तुम्ही दोघंजण ?” दुकानदार ओरडला. दुकानाच्या मागच्या खोलीतून दुकानदार नुक्ताच दुकानात आला होता.

“ठो S ! पिस्तुलाचा आवाज झाला. भयचकित होऊन पिस्तुलधान्याने चाप ओढला होता. पिस्तुलाची गोळी शेनच्या पायाशी जमिनीवर आदळली. पाव हवेत उडाला कारण गोळी त्यातून आरपार गेली होती.

शेन आणि पोऱ्या घाबरून उड्या मारू लागले.

दुकानदार घाबरून मागच्या खोलीत धावला अन् त्याने दार धाडदिशी लावून घेतले.

पिस्तुलधारी आणि त्याचा साथीदार दुकानातून बाहेर धावले अन् त्यांनी मोटारीत उड्या मारल्या, ती चटकन मागे घेऊन त्यांनी शेनची सायकल पाडून दिली आणि तिच्या समोरच्या चाकाचा चेंदामेंदा करीत विजेच्या वेगाने ते दोघं पसार झाले.

शेनने रोखलेला श्वास सोडला. स्तंभित होऊन त्याने गाडी रस्त्यावरून वेगाने जाऊन वळणापलीकडे दृष्टिआड झालेली पाहिली. खाली पडलेला पाव उचलण्यासाठी तो वाकला, वळून त्याने दुकानातून धूम ठोकली. तिथे एक क्षणभर तो थांबायला तयार नव्हता. यापूर्वी त्याच्यावर असला प्रसंग कधीच गुदरला नव्हता. त्याच्या आईने त्याला रहदारी, गटारी आणि सायकलवरून शोक जाण्याबद्दल बजावलेलं होतं, पण जे घडलं ते त्याहून अगदीच वेगळं !

तो आपल्या सायकलीकडे धावला अन् त्याने सायकलचे सपाट चाक पाहून रागाने आरोळी ठोकली. गाडी चाकावरून गेली होती. आता आईला तो काय सांगणार होता? आपली सायकल उचलून घेऊन घरी येताना तिनं आपल्याला पाहिलं तर ती अगदी घाबरून जाईल.

शेनच्या आईची नुस्ती घबराटच झाली नाही तर काही वेळ तिची वाचाच बसली. नंतर तिचे बोलणे धोधो सुरू झाले. “अरे बेटा, मोटारीनं दिली नं धडक तुला ! पडलास नं सायकलवरनं ! बुडलास नं गटारात ! अरे...”

“अग आई... अग माझं ऐकून तर घेशील ! छे, छे मध्ये बोलू नकोस बरं ! मी

अगदी खबरदारी घेतली ! रहदारीवर माझं लक्ष होतं. मी गटारात पडलो नाही. माझी मी अगदी काळजी घेतली... परंतु पावभट्टीमध्ये सगळा घोटाळा झाला !”

“शेन, शेन माझ्या राजा ! अरे बेटा !” त्याची आई सारखे पुटपुटत रडू लागली.

कडू तोंड करून शेनने पाव आईच्या हातावर ठेवला. त्याच्या आईने तो हातात घेतला न तिला धापच लागली. पावाला मधोमध पडलेल्या छिद्रातून तिचं बोट गेलं होतं.

“हे रे काय ?” आश्चर्याने ती किंचाळली.

शेन पावाकडे एकटक पहातच राहिला. गोळीने पाडलेलं छिद्र ! अपघातानं गोळी झाडली गेली तेव्हा पावाला हे छिद्र पडलं असलं पाहिजे !

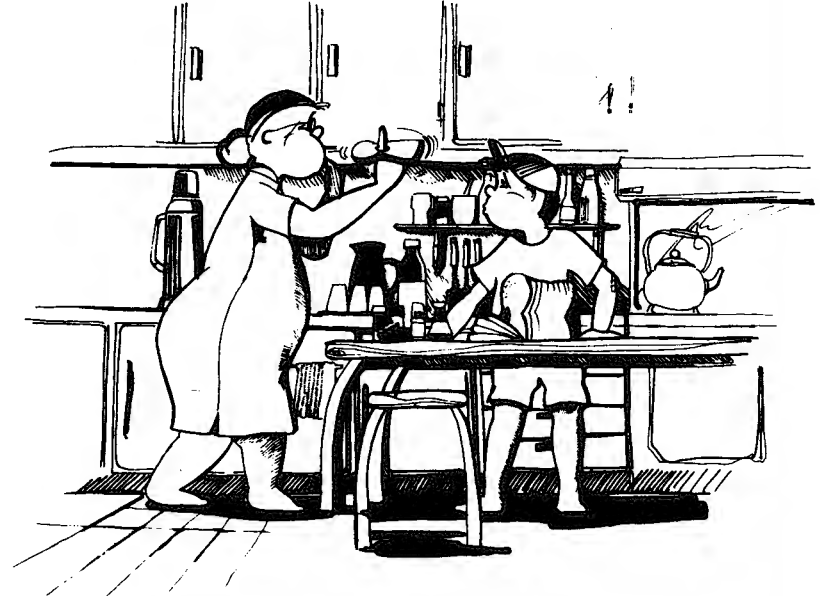
“ते गोळीनं पडलेलं छिद्र ! पिस्तुलधारी...”

शेनचं वाक्य पूर्ण व्हायच्या आत त्याची आई बेशुद्ध झाली.

“आई, आई, तू अजून सगळी गोष्ट कुठं ऐकलीस ! तू ...” आपल्या बेशुद्ध आईला बघून शेनला शब्द फुटेना.

“अरेरे, आता मी काय करू ? शेनला काही सुचेना.

शेनने पाव आईच्या बोटातून सोडवून तिच्या उशाशी ठेवला. आजूला बोलावून

आणेपर्यंत तिच्या डोक्याला तेवढाच आधार. त्याने विचार केला. आजी खचित काहीतरी करेल.

शेन उड्या मारीतच फाटकाकडं धावताना पाहून शेजारीपाजारी मदतीला धावले.

“काय झालं, शेन?”

“काय झालं रे तुझ्या आईला?” दोन शेजारी विचारू लागले. कारण व्हरांड्यात त्याची आई निपचित पडलेली पाहून त्यांना धक्का बसला होता.

“अहो, चेनकाकू ... सलिमा मावशी ! जरा वेळ माझ्या आईजवळ थांबा. मी आजीला घेऊन येतो ! माझ्या सगळ्या आत्यांना पण बोलावतो !”

“बरं बेटा, पण काय झालं? काय घडलं तरी काय?”

“पावाला गोळी लागली. पिस्तुल झाडलं गेलं. पिस्तुलधारी निसटला ! माझ्या सायकलवरनं मोटार गेली ! कृपया माझ्या आईच्या सोबतीला रहा ! मला आजीला बोलवायला जायलाच पाहिजे अन् आत्यांना पण !” ओरडत हैराण होऊन शेन पळत सुटला.

देन्ही शेजारणी टकामका पाहू लागल्या. थोड्याच वेळात उघड्या फाटकातून आणखी शेजारणी त्यांच्या भोवती जमल्या.

वाढती गर्दी पाहून भयग्रस्त होऊन चेनकाकू ओरडल्या, “शेनच्या आईच्या डोक्याला गोळी लागली !”

सगळ्या शेजारणींनी घाबरून श्वास सोडला.

“एका पिस्तुलधान्या इसमानं तिच्यावर गोळी झाडली !” सलिमाकाकूने शोक प्रकट केला.

“त्याची मोटार शेनच्या सायकलवरनं गेली,” चेनकाकू रडत रडत बोलल्या.

“काय करायचं आपण?” सौ. बालांनी विचारले. त्या घोर काळजीत दिसल्या.

“पोलिसांना बोलवा! ॲम्ब्यूलन्स बोलवा ! कुणीतरी शेनच्या वडिलांना फोन करा पाहू !” आवाजांचा एकच गलका झाला.

“अं, अं, काय झालं? मी आहे कुठं?” शेनची आई क्षीण आवाजात म्हणाली.

भीतीने सगळ्या शेजारणी मागे सरल्या. त्या सगळ्याजणी शेनच्या आईभोवती वाकल्या.

“हालचाल करू नका ! हुआंगबाई बिलकूल हलू नका. तुमच्या डोक्याला छिद्र पडलंय !

“नाही, शांत रहा, हलू नका !”

“हलू नका ! शेन आजीला बोलवायला गेलाय !”

“लिनबाई पोलिसांना फोन करतायत !”

“ॲम्ब्यूलन्स येईलच एवढ्यात !”

“काळजी च्या तुमच्या डोक्याची ! हलू नका अजिबात ! शांत पडून रहा पाहू !”

शेजारणींचा क्षुब्ध घोळका कलकलाट करू लागला.

“मला पोलिसांची गरजच काय ! अन् ॲम्ब्यूलन्स पण नकोय ! गोळीचं छिद्र माझ्या डोक्याला नाही, पावाला पडलंय !” हुआंगबाई ओरडली. तिला अंधरूणावर घट्ट घरून ठेवणारे हात तिने दूर सारले आणि धडपडत ती उभी राहिली.

चेनबाई, सलिमाकाकू, सौ. बाला, लिनबाई आणि बाकीच्या सगळ्याजणींची दमछाक झाली. त्यांनी पाव उचलून त्याचे निरीक्षण केले. खरंच, पावाला आरपार गोळीने पाडलेले छिद्र होते. त्यांनी आपल्या बोटानी तपासणी केली. छिद्र तर होतंच ! अगदी खरंखुरं - पिस्तुलाच्या गोळीचं.

“पण पावावर कोणी पिस्तुल झाडलं?”

“पावावर का म्हणून?” अनेकजणी ओरडल्या.

“सरका पाहू, सरका थोडं, बायांनो ! आई, आई ! तू बरी आहेय ना ! आजी नाहीय घरी - घराला कुलूप आहे बघ !”

“काय झालं, शेन? झालं तरी काय?” आईने विचारले.

“शांतपणे खाली बस पाहू ! मी तुला सगळं काही सांगतो !” सुस्कारा सोडून शेन म्हणाला.

शेनने सगळी हकिकत सांगायला सुरुवात केली अन् सगळ्याजणी ऐकू लागल्या. हकिकत ऐकताना शेनच्या आईला एकसारखी धाप लागत होती. दुसऱ्या बायांची अवस्थाही अशीच होती.

प्रश्नोत्तरांच्या फैरी झडत होत्या न् त्याचा एकच गोंगाट माजला होता. सरतेशेवटी पोलिस येऊन थडकले. ॲम्ब्यूलन्सपण.

शेनला सगळी कहाणी पुन्हा सांगावी लागली. त्याने ॲम्ब्यूलन्समधल्या माणसांना पावाचे छिद्रसुद्धा दाखवले. त्यांनी माना हलवल्या अन् दुसऱ्या कामाला ते निघून गेले. लोकांचे जथे पिस्तुलाची गोळी लागलेल्या पावाची चर्चा करायला जमू लागले. नंतर सगळेजण पोलिसांच्या मागोमाग पावभट्टीकडे गेले जिथे सविस्तर चौकशी चालू झाली होती.

दुकानातला पोऱ्या, दुकानाचा मालक अन् शेन यांना आपल्या हकिकती पुन्हा एकदा सांगायला लागल्या. तो आता आपल्याला बसलेल्या धक्क्यातून सावरला होता

आणि लुटारूंची झालेली आपली भेट, हा त्याला आपल्या तारुण्यातला अत्यंत रोमांचकारी अनुभव वाटू लागला. त्याच्या जीवनात घडलेली केवढी साहसी गोष्ट होती ती !

जमलेल्या लोकांनी पोलिस परतल्यावर शेनची हकिकत पुन्हा तीन वेळा ऐकली. त्यांनी गोळीचे छिद्र पडलेला पाव परत नेला. उत्सुकता शमल्यावर ते आपापल्या घरी परतले.

शेनने सुस्कारा सोडला, नवीन पाव विकत घेतला न् आपल्या आईसोबत तो घरी आला. आता अंधार पडू लागला होता आणि संध्याकाळच्या जेवणाला बाबा घरी यायची वेळ झाली होती. बाबांना ही हकिकत तर सांगावीच लागणार. शिवाय आजी न् सगळ्या आत्या - त्यांना पण हकिकत ऐकायची असणारच !

आई, तू बरी आहेस ना?" शेनने विचारले.

त्याच्या आईने मान हलवली. तिने आपल्या हातांचा विळखा त्याच्याभोवती घालून तो सुरक्षित असल्याबद्दल ईश्वराचे आभार मानले.

शेन हसला न् त्याने आपल्या आईच्या गालाचा मुका घेतला. तो आईशी नेहमीच कृतज्ञ राहणार होता. तिने जर त्याला सतत सावधानीचा इशारा दिला नसता तर त्याच्या जीवनात यातले काही एक घडलेच नसते.

सिंगापूर

ईश्वराचे सत्कृत्य

एक शेतकरी आपले खेचर हाकीत एक कलिंगडाच्या शेताशी येऊन पोहोचला. तहानलेला अन् थकलेला असा तो खाली बसून शेजारच्या एका अक्रोडाच्या झाडाखाली विश्रांती घेत बसला. भरपूर पसरलेल्या कलिंगडाच्या वेली पाहून त्याला आनंद होत असतानाच त्याची नजर राक्षसी उंचीच्या अक्रोडाच्या झाडाच्या उंच फांदीवर लटकणाऱ्या अक्रोडांवर खिळली. छोटे छोटे अक्रोड भल्यामोठ्या झाडांवर आणि मोठमोठी कलिंगडं मात्र सपाट न् दुबळ्या वेलींवर वाढताना पाहून त्याला ईश्वरी लीलेचे आश्चर्य वाटून तो गोंधळला. कोड्यात पडून विचारमग्न झालेल्या शेतकऱ्याच्या डोक्यावर अक्रोडाचे फळ पडले अन् त्याला मार लागला. आपले हात आकाशाकडे उंचावून त्याने ईश्वराचे आभार मानले, "हे सर्व शक्तिमान ईश्वरा, कलिंगडं मोठ्या झाडावर तू उगवू दिली नाहीस हे तुझे सत्कृत्यच होय, नसता मी एव्हाना मरून पडलो असतो."

इराण

प्रार्थनेचे बळ

म्हातारा जिम बहुधा मॉडेल टी फोर्ड ही गाडी चालवत असावा. नियोजित ठिकाणापासून पाच मैलावर असताना त्याचा जुनाट रथ फटफट आवाज करून थांबला आणि तो किंचितही पुढे सरकण्याची चिन्हं दिसेनात.

पटकन जिमने बाहेर उडी मारली, गाडीचे समोरचे झाकण उघडून बिघाड शोधून काढण्यासाठी तो खाटखूट करू लागला. त्याच्या दुर्दैवाने त्याला गर्मी होऊ लागली, बिघाडाचे कारण सापडेना आणि आपला सगळा राग एकवटून त्याने या पोरकट खेळण्याच्या संशोधकाला शिव्या घालायला सुरुवात केली.

ऐकून अंगाचा तिळपापड होईल अशा शिव्यांची लाखोली संपत्ते न संपते तोच त्याच्या मागून त्याने एक मृदू आवाज ऐकला, “गड्या कुठे बिघाड झालाय?” गरकन वळून त्याने पाहिले तर तिथे स्थानिक चर्चचे पाद्री उभे होते.

“माझी ही जुनाट गाडी सुरूच होत नाहीय, महोदय,” काहीसा चेहरा पाडून तो उत्तरला.

“अच्छा,” हसून पाद्री म्हणाले, “भल्या गृहस्था, शिव्याशापांची गरजच काय? ईश्वराची मदत मागावी असं तुझ्या डोक्यात आलंय कां?”

“नाही,” जिमने कबूली दिली, “मी विचारच नाही केला.”

“प्रयत्न तर कर अन् बघ काय घडते ते.”

म्हातारा जिम काहीसा चक्रावून गेला. “मी एवढं सोडून सगळं काही केलं,” त्याने स्वतःशी विचार केला, “मग हे करून पाह्यला काय हरकत आहे - पादऱ्यांनाही बरं वाटेल त्यामुळे.”

म्हणून जिमने प्रार्थनेचे काही शब्द म्हटले. नंतर त्याने गाडीची लोखंडी किल्ली अर्धवट फिरवली तोच मोठा आवाज करून फोर्ड चालू झाली.

आश्चर्याने म्हातारा जिम गाडीकडं बघतच राहिला अन् तो पादऱ्यांचे आभार मानणार इतक्यात त्याच्या कानावर त्यांचे उद्गार पडले, “अरे देवा, माझा तर आता नायनाट होवो.”

ऑस्ट्रेलिया.

समाधानपूर्ती

एका श्रीमंत माणसाने आपल्या नोकराला सफरचंद आणण्यासाठी बागेत पाठवले. “गोड सफरचंद घेऊन ये, गोड नसली तर आणूच नकोस,” त्याने आपल्या नोकराला बजावले. बागेचा मालक नोकराला म्हणाला, “माझी सफरचंद गोडच आहेत. एकाची चव बघ.”

“पण एकच चाखून मला ती सगळी गोड आहेत हे कसं कळणार? विकत घेतलेलं प्रत्येक सफरचंद मला चाखून पाह्यालं पाहिजे.” अशा रीतीने त्याने विकत घेतलेल्या प्रत्येक सफरचंदाचा तुकडा चाखून पाहिला.

सफरचंदं पाहून त्याच्या मालकाला राग आवरता येईना. “ही सफरचंदं चाखून उष्टी केली?” त्याने नोकराला खडसावले.

“मालक, तुम्हाला गोड सफरचंदं हवी होती. प्रत्येकाची चव पाह्याल्याशिवाय मला ते कसं कळणार होतं?” नोकर उत्तरला.

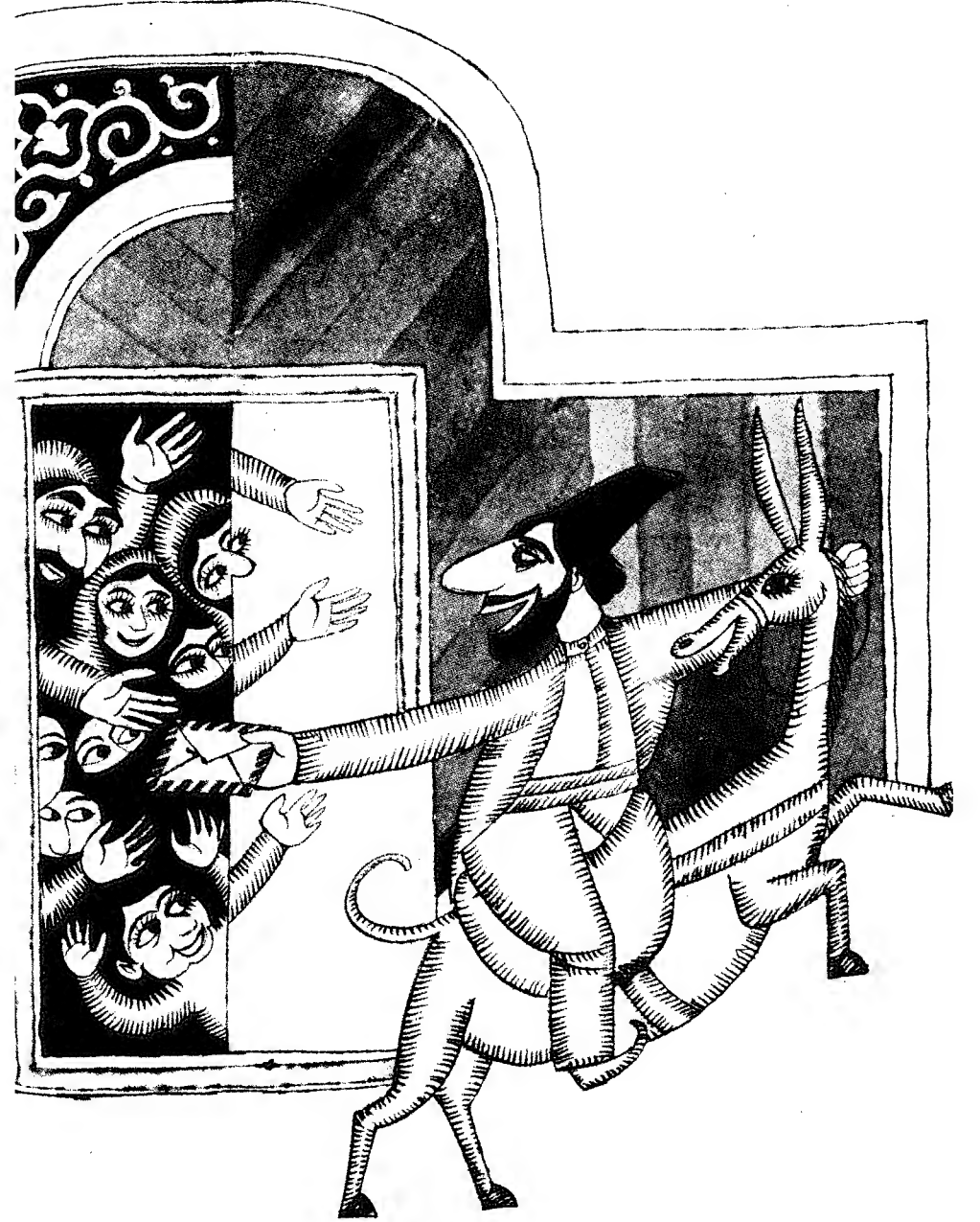
चीन

पत्र

एक गृहस्थ आपल्या घरापासून दूरदेशी गेला होता. एके दिवशी त्याने आपल्या घरच्यांना पत्र लिहिले, परंतु ते आपल्या गावी घेऊन जाणारा कोणी त्याला भेटेना.

निराश होऊन त्याने ते स्वतःच घेऊन जायचे ठरविले. आपल्या गावी गेल्यावर त्याने आपल्या घराच्या दरवाजावर टकटक केली. कोणी तरी दार उघडले. परंतु, हा गृहस्थ आत न जाता म्हणाला, "छे ! छे ! मी काही राह्यला आलेलो नाही. मी फक्त स्वतःच माझे पत्र द्यायला आलोय."

इराण

कोंडा खाणारा राजा

साधारण माणसासारखा वेष घालून आपल्या राज्यात रात्री चक्कर मारायची एका राजाला सवय होती. त्यामुळे आपल्या प्रजेचे हालहवाल त्याला कळायचे आणि लोक आपल्याविषयी काय बोलतात हे समजायचे. आपला एक अत्यंत विश्वासू सेवक तो आपल्याबरोबर घेत असे. एके दिवशी त्याला कशाचा तरी अपरिचित पण खमंग वास आल्यामुळे त्याने आपल्या नोकराला शोध घ्यायला पाठवले. त्याचा नोकर शोध घेऊन परतला. त्याने सांगितले की बाजूच्या झोपडीत एक बाई साळी कांडत असून त्याच्या कोंड्याचा हा वास आहे. जगातले सगळे स्वादिष्ट पदार्थ राजाने चाखलेले होते. परंतु हा वास काही औरच आणि तोंडाला पाणी आणणारा होता. त्याला कोंड्याची चव पाहायचा मोह झाला आणि त्याने आपल्या नोकराला थोडा कोंडा आणायला पिटाळले. नोकराला हे ऐकून धक्काच बसला. त्याने राजाला समजावण्याचा प्रयत्न केला आणि राजाला सांगितले की कोंडा फक्त गायींना अन् दुकरांनाच खाऊ घालतात. पण राजा आपला हट्ट सोडीना.

कोंडा आणल्यावर राजाने तो अगदी चवीने खाल्ला. त्याने आपल्या सेवकाला तंबी देऊन बजावले, “लक्षात ठेव ह्याबद्दल कोणाजवळ बोललास तर. बोलशील तर डोकं उडवलं जाईल.

पण आपलं गुपित कोणाला तरी सांगितल्याशिवाय सेवकाला चैन पडेना. त्याचे पोट गुबारले. त्याची अन्नपाण्यावरची वासना उडाली. त्याला झोप येईना. त्या घटनेचा विसर पडावा म्हणून त्याने फार प्रयत्न केले पण जो जो तो प्रयत्न करी तो तो त्याची बेचैनी वाढू लागली. “कोणीच ऐकणार नाही अशा ठिकाणी जरी मी मनातली गोष्ट बोललो तर मला किती बरं वाटेल.” गुपित नदीला सांगावं तर कोळी ऐकेल. स्मशानात जाऊन बोलावं तर खडे खोदणारे ऐकतील. आणखी काही दिवसांनी यातना असह्य झाल्यावर तो एका घनदाट जंगलात गेला. तिथे त्याला मोठी ढोली असलेले झाड दिसले. सेवकाला वाटले, “एवढा भरवशाचा श्रोता दुसरा कोण मिळणार.” आपले डोके ढोलीत घालून तो कुजबुजला, “राजा कोंडा खातो ! आमचा राजा कोंडा खातो !”

आता त्याला एकदम आराम पडला आणि तो घरी परतला. सुदृढ माणसासारखे त्याने जेवायला न् शोपायला सुरुवात केली.

महिने लोटले. महोत्सव आता जवळ आला होता. राजवाड्यावर जय्यत तयारी सुरू झाली. नगारे वाजवणाऱ्यांना राजवाड्यातला जुना नगारा टाकून दुसरा नवीन आणायचा होता. चांगल्या लाकडाच्या शोधात ते जंगलात गेले. आता योगायोग पहा, त्यांनी नेमके तेच झाड निवडले, ज्याच्या ढोलीत सेवकाने आपले रहस्य बोलून दाखविले होते.

झाड तोडून त्यांनी एक नवीन सुंदर नगारा बनविला. राजाने स्वतः तो पाहून समाधान व्यक्त केले. शेकडो लोकांच्या उपस्थितीत मोठ्या इतमामाने नवीन मोठा नगारा नियोजित जागी ठेवण्यात आला. समारंभाच्या शेवटी नगारा वाजवायला सुरुवात झाली. “ढम, ढम,” नगान्याचे बोल होते, “राजा कोंडा खातो ! आमचा राजा कोंडा खातो !”

राजा संतापानं वेडा झाला. त्याने नगारा ताबडतोब नदीत फेकून द्यायची आज्ञा दिली आणि पुन्हा कधीही पाण्यातून काढायचा नाही असे बजावले.

राजाने सेवकाला हजर व्हायचा हुकूम केला आणि त्याला प्रश्न विचारले.

“नगान्याला माझं रहस्य कसं कळलं? माझं गुपित माहीत असलेला तूच एकमेव माणूस आहेस. खरं ते सांग !” राजा गरजला.

सेवक भीतीने थरथर कापू लागला. त्याला आपले डोके छोटलेले धडच समोर दिसू लागले. त्याने झाडाला रहस्य सांगितल्याचे कबूल केले.

राजाने त्याला क्षमा केली, परंतु त्या दिवसापासून शाही फेरफटक्यात सामील व्हायची परवानगी त्याला नाकारण्यात आली. कारण न जाणो राजाची आणखी किती तरी रहस्ये असण्याची शक्यता होती.

मायनमार

कबायन आणि जादूचा पक्षी

पश्चिम जावाच्या लोककथामधले कबायन हे अतिशय लोकप्रिय पात्र आहे. ते आपल्या आळशीपणासाठी प्रसिद्ध आहे. कबायनने जमिनीवर अंग टाकले की त्याला झोप लागते आणि त्यामुळे त्याची बायको न् सासूसासरे चिडून जातात. परंतु तो प्रामाणिक, साधा न् विनोदी माणूस आहे. त्यामुळे सगळ्यांचे त्याच्यावर प्रेम आहे. तो हुषार न् हजरजबाबीसुद्धा आहे, शिवाय कुठलीही समस्या तो सोडवू शकतो.

एके दिवशी कबायन विचार करीत आपल्या खुर्चीत बसला होता. त्याच्या बायकोने त्याच्या पुढ्यात ठेवलेल्या पेयाला त्याने स्पर्शसुद्धा केला नव्हता, वास्तविक ते सकाळपासून त्याच्या समोर होते. आपल्या नवऱ्याच्या वागण्यामुळे कबायनची बायको गोंधळून गेली होती.

“सगळ्यासारखं साळीच्या शेतात कामाला जायचं सोडून सकाळपासून काय ध्यान लावून बसला आहात? तुमचं वागणं विचित्रच वाटतं मला,” त्याची बायको म्हणाली.

भलीमोठी जांभई देऊन कबायन सहजपणे म्हणाला, “मी अडचणीत सापडलोय. म्हणून तर इतका विचार करतोय.”

“एवढी कसली चिंता लागलीय तुम्हाला? आपली गरिबी? पण अडीअडचणीची तर आपल्याला आता सवय झालीय.” त्याची बायको म्हणाली.

“मी गरिबीचा विचार नाही करत. मी वान अबूकोमरचा विचार करतोय. आपण त्याच्याकडून घेतलेले सात हजार रुपये अजून कुठं परत केलेत? आतापर्यंत पैसे मागायला वान अबू दोनदा येऊन गेला. आजही तो आला होता. मागच्या वेळीच त्यानं बजावलं होतं, “तुला कर्ज फेडता नाही आलं, तर कोर्टात खेचीन.”

कोर्टाचे नाव काढताच कबायनची बायको घाबरली. तिचा चेहरा रडवेल्या झाला.

“हे काय हो? तुमच्या मागं कोर्टाकचेऱ्या? तुम्हाला शिक्षा फर्मावली, तर माझं कसं होईल? तुम्ही बिलकूल जायचं नाही.”

“त्यामुळंच तर मी एवढा खिन्न झालोय.”

पण नुसता विचार करून कर्ज कसं फेडता येईल? चटकन् उठा न् पैशाची काही व्यवस्था करा.”

“पण एवढे पैसे मिळणार कुठं? तुझ्या चिक्कू आईबापांकडं जाऊ? त्यांना थोडासुद्धा पैसा सोडवत नाही. तेव्हा मला आधी विचार करू दे. माझ्यामागं किरकिर करू नको. त्याचे पैसे परत करायचा काही मार्ग मला शोधू दे. सैपाकघरात जा पाहू. इथं माझ्यासमोर उभी राहून मध्येमध्ये करू नकोस.”

त्याची बायको सैपाकघरात गेली आणि पुन्हा कबायन विचारमग्न झाला. थोड्या वेळाने तो अचानक ओरडला न् आपल्या बायकोला शोधत सैपाकघरात धावला. तो वेड्यासारखा वागू लागला.

“अगं ए अगं ! हुर्यो ! सापडला ! मला मार्ग सापडला. अगदी खात्रीचा मार्ग ! हस पाहू, अशी उदास नको होऊस. आजच आपण त्याचं कर्ज चुकतं करू.”

“तुम्ही काय करणार आहात, कळू तरी द्या?” त्याची बायको म्हणाली.

“गप्प बस. एकसारखी सुटली आपली प्रश्न विचारत. रताळ्याच्या पिठाची भरपूर खळ तयार कर बघू.”

“काय? खळ?”

“हो हो. आणि झटपट, वान अबू यायच्या आत.”

उकळत्या पाण्यात रताळ्याचे पीठ टाकून त्याची बायको खळ करत होती तोपर्यंत कबायनने आपल्या उशा फाडल्या. नंतर त्याने उशीतला सगळा कापूस जमिनीवर पसरून टाकला.

“खळ तयार आहे. आता काय करायचंय त्याचं? त्याच्या बायकोने विचारले.

“ती जरा थंड होऊ दे. थंड झाल्यावर माझ्या डोक्यासकट सगळ्या अंगाला खळ फासून टाक,” कबायनने बायकोला सांगितले.

जरी सगळा प्रकार तिला अजिबात कळला नाही तरी त्याच्या बायकोने नवऱ्याचा हुकूम मानला. खळ थंड झाल्यानंतर तिने कबायनच्या सगळ्या अंगावर थेट पायापासून ते केसांपर्यंत खळ फासून टाकली.

त्याच्या शरीराचा कुठलाच भाग सुटला नव्हता. एवढे झाल्यावर कबायन कापूस गसरलेल्या जमिनीवर लोळला. आता कबायनच्या सगळ्या अंगावर कापूस चिटकलेला होता. त्याच्या चेहऱ्यावरसुद्धा.

“अगं, आता मी मेंढवाड्यात जातो. पैसे मागायला वान अबू आला की त्याला सांगायचं की मी राजाकडं जादूचा पक्षी विकायला गेलोय,” कबायन म्हणाला.

त्याच्या बायकोने होकारार्थी मान हलवली. नंतर कबायनने धावत जाऊन मेंढवाडा गाठला.

फारसा वेळ झाला नसेल तोच वान अबू आपले पैसे मागायला येऊन थडकला.

“अस्सलाम वालेकुम,” वान अबू.

“वालेकुम सलाम,” कबायनच्या बायकोने त्याचे स्वागत केले.

“नमस्ते भाभीजी. कबायन कुठंय? ह्या एका आठवड्यातच पैसे मागायला यायची ही माझी तिसरी खेप आहे. आज मात्र शेवटचंच हं. जर त्यानं आज पैसे चुकते केले नाहीत तर मला कोर्टातच जावं लागेल,” वैतागून वान अबू म्हणाला.

“पण कबायन तर आज घरात नाहीय, वान अबू,” कबायनच्या बायकोने सांगितले.

“अस्सं, तो घरी नाहीय तर? कुठं गेलाय?”

“तो राजाकडं गेलाय जादूच्या पक्ष्याविषयी सांगायला.”

“काय म्हणालीस? जादूचा पक्षी?”

“हो ना, कबायन जवळ आहे ना जादूचा पक्षी आणि तो विकत घ्यायची राजाची इच्छा आहे.”

वान अबूने मान हलवली न् तो खुषीने हसला.

“असं असेल तर मला तो पक्षी पाहिलाच पाहिजे. आता तो पक्षी कुठंय?”

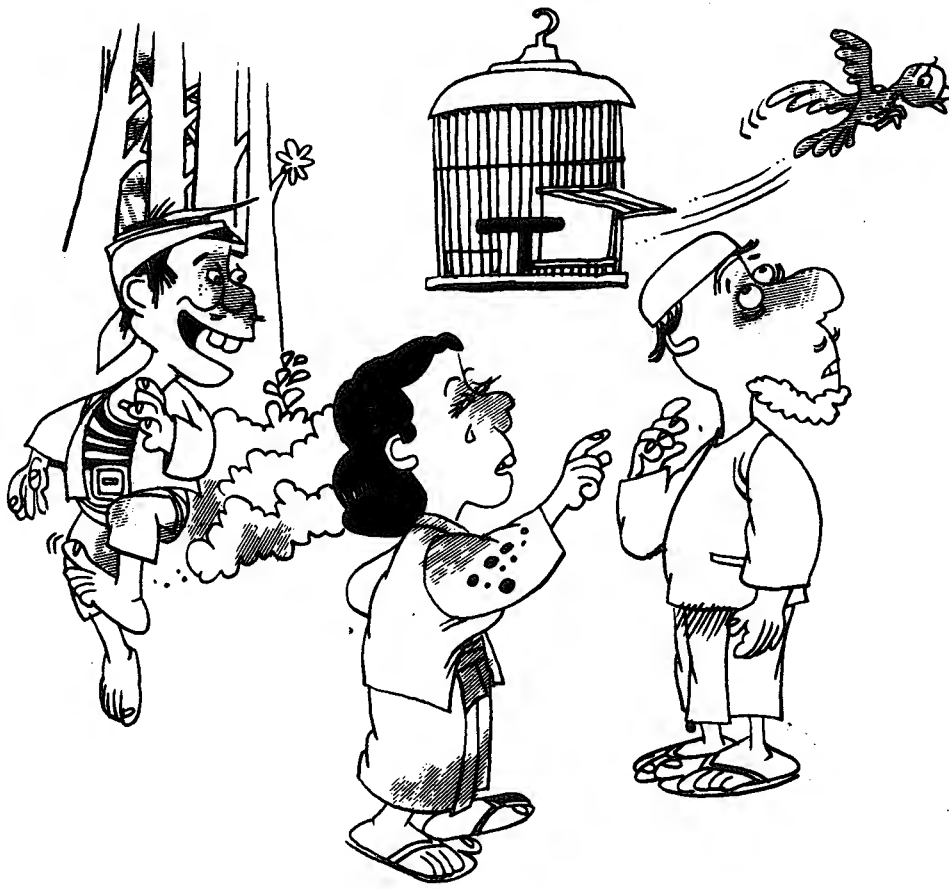
“अर्थात पिंजऱ्यात. पण तू काही पक्षी पाहिला जाऊ नकोस. तो जर उडून गेला तर मला शिष्या खाव्या लागतील.”

पक्षी पहाण्यापासून परावृत्त केल्यामुळे वान अबूची पक्षी पहाण्याची इच्छा सारखी बळावत चालली.

“मला का दाखवत नाही तो पक्षी? पिंजऱ्याचा दरवाजा बंद असल्यावर पक्षी कसा काय उडून जाईल? चला पाहू लवकर, मला तो पक्षी दाखवा. मला तो पहायचाय,” अधीर होऊन वान अबू आजवे करू लागला.

“नको नको, वान कृपया आपला हट्ट सोड ! कबायन माझ्यावर रागावेल.”

पण आता अबू कोमरला धीर धरवेना. तो घराबाहेर पडला. डावी उजवीकडे त्याची नजर पक्ष्याला शोधू लागली. मेंढवाड्याजवळून जाताना मात्र अबूला एक विचित्र प्राणी पाहून अचंबा वाटला. घाईघाईत जाऊन त्याने मेंढवाड्याचे फाटक उघडले. कबायन अंगाभोवती कापूस गुंडाळलेल्या अवतारात झटकन् बाहेर पडून अदृश्य झाला. कबायनच्या बायकोने आरडाओरडा करत मोठ्याने रडायला सुरुवात केली, “धावा, धावा ! जादूचा पक्षी पळाला ! अरे रे, कबायनचा पक्षी निसटला.

आता मी काय करू? असं कसं केलं, वान अबू तुम्ही? तरी मी पक्षी पाहू नका म्हणत होते तुम्हाला, आता तो निसटला की ...”

“उगी, रडू नका. रडू नका ...” वान अबू समजूत घालू लागला. परंतु कबायनची बायको एकसारखी रडू लागली.

“अरे देवा, आता काही खैर नाही. आकाशच कोसळलं. महाराजाधिराजांचा तर कोपच होईल. पण मला त्याची पर्वा नाही, मी महाराजांना सांगेन की वान अबूनं पक्षी मोकळा सोडून दिला,” लहान पोरानसारखी रडत कबायनची बायको स्फुंदत स्फुंदत मोठ्याने रडू लागली.

राजाचे नाव काढताच वान अबूची भीतीने गाळण उडाली. तो म्हणाला, “नको ! कृपया राजाला मी पक्षी सोडला म्हणून सांगू नका. मी क्षमा मागतो. पक्षी निसटू दिला हा माझा घोर अपराधच झाला. भरपाई म्हणून मी कबायनला दिलेलं कर्ज

फिटलं असं समजेन. पण महाराजांच्या कानावर माझं नाव जाऊ देऊ नका,” अबूकोमर विनवण्या करू लागला.

“छे ! छे ! मला तरीसुद्धा महाराजांच्या कानावर ही गोष्ट घातलीच पाहिजे कारण पक्ष्याच्या मोबदल्यात ते दहा हजार रुपये देणार होते. अन् ही किंमत काही किरकोळ नाही.” कबायनची बायको म्हणाली.

वान अबू चटकून म्हणाला, “बरं तर, मी आणखी तीन हजार रुपये देतो. कबायन माझे सात हजार देणं लागतो, नाही का? अजून तीन हजारानं किंमत बरोबर दहा हजार होते, तेवढेच तर महाराज देणार होते ना?”

अबूकोमरने नंतर कबायनच्या बायकोला तीन हजार रुपये दिले. पैसे हातात पडल्यावर कुठे त्या बाईने आपले रडणे आवरले. वान अबूकोमर तातडीने घरी पळाला.

घेणेकरी गेलेला पाहून कबायन पटकन घरात आला. तो जवळच्या झाडात दडून बसला होता.

“धनी, आपलं कर्ज फिटलं. वरती आपल्याला तीन हजाराचा नफा झालाय,” आनंदाने त्याची बायको उद्गारली. कबायन मोकळ्यानं खो S खो S करून हसला.

“तुझ्यासारखी हुषार बायको मिळाली हे माझं मोठंच भाग्य म्हणायचं, आपण दोघं मिळून सगळ्या जगाला हरवू शकतो.”

इंडोनेशिया

शेख चिल्ली आणि कुत्री

शेख चिल्लीला जगात दोन गोष्टींचे भय वाटत असे, एक तर त्याची बायको न् दुसरे म्हणजे कुत्री. घरी असल्यावर तो आपल्या बायकोशी कधी वाद घालत नसे आणि तिच्या सगळ्या आज्ञा पाळत असे. घराबाहेर शक्यतो कुत्र्यांपासून तो दूर

राहण्याचा प्रयत्न करी. भुंकणारी कुत्री चावत नसतात या म्हणीची त्याला कल्पना होती. परंतु ही म्हण कुत्र्यांना माहीत होती की नाही याची त्याला कल्पना नव्हती. म्हणून तो कधीही धोका पत्करत नसे.

गावातली कुत्रीसुद्धा त्याला टाळत. ह्या बुटक्या, रोडक्या, चमत्कारिक, नाकावर चप्पा घसरलेल्या माणसाचा चेहराही त्यांना आवडत नसे.

आपल्या काकांना भेटायला एके दिवशी शेख चिल्लीला पलीकडच्या गावी जायचे होते. त्या गावाच्या कुत्र्यांनी असले सोंग पूर्वी कधी पाहिलेले नव्हते. म्हणून शेख चिल्ली दिसल्याबरोबर गावची कुत्री जोरात भुंकू लागली. तो तिथे जाईल तिथे त्याच्या मागे जाऊ लागली.

भुंकणारी कुत्री आपल्या मागेमागे येताहेत हे लक्षात आल्यावर त्याने आपली पावले वेगात उचलायला सुरुवात केली. पण जसजसा तो झपाझपा चालू लागला तसतसा कुत्र्यांचा भुंकण्याचा आवाज वाढला.

सरतेशेवटी त्याचा धीर संपला आणि थांबून कसेतरी त्या मोकाट कुत्र्यांना हाकलून द्यायचा निश्चय त्याने केला. रस्त्यालगत वीटेचा तुकडा पाहून घ्यायला तो वाकला परंतु तो जमिनीत पक्का रुतलेला होता. आपली सगळी शक्ती त्याने पणाला लावली परंतु त्याला विटकर उचलता येईना. चिडून त्याने गाववाल्यांना शिव्या द्यायला सुरुवात केली.

त्या बाजूने जाणाऱ्या एका माणसाने त्याचा त्रागा ऐकला अन् तो चौकशी करायला तिथे थांबला.

“तुमचं गाव विचित्रच दिसतंय,” कडवटपणे शेख चिल्लीने तक्रार केली. “तुम्ही तुमची कुत्री बिनसाखळ्यांची मोकाट सोडता अन् विटा मात्र साखळ्यांनी बांधता असे दिसते !”

पाकिस्तान

उंदरापेक्षा म्हैस मोठी

साम्राज्याचा एक अधिकारी निष्कलंक होता; नियम सिद्ध करणारा अपवादच जणू त्याला कधीही कुणी लाच घेताना पाहिलेले नव्हते. तो सेवानिवृत्त झाल्यावर आपली कृतज्ञता व्यक्त करण्यासाठी त्याच्या गुणांना साजेलशी भेटवस्तू द्यायचे जनतेने ठरवले.

त्याला प्रत्यक्ष भेटण्याचे घाडस नसल्यामुळे सत्कार-समितीच्या सभासदांनी त्याच्या पत्नीची भेट घेऊन त्याला कुठली वस्तू आवडेल याची विचारणा केली.

“तुम्ही भेट देण्यासाठी एवढे उत्सुक आहात,” त्याची पत्नी म्हणाली, “तर तुम्ही एखादी छोटीशी प्राचीन दुर्मिळ वस्तूच द्यावी हे शोभून दिसेल.”

“सुंदर कल्पना !” सगळेजण एकसुरात म्हणाले, “बाईसाहेब आता आम्हाला कृपा करून सांगा की साहेब कोणत्या संवत्सरी जन्मले.”

“मूषक संवत्सरात ! का बरं?”

“आमचा असा विचार आहे की आम्ही त्यांना एक भलामोठा चांदीचा उंदीरच मग भेट म्हणून द्यावा.”

अधिकाऱ्याच्या पत्नीने भेट गुपचूप स्वीकारली, हा सगळा प्रकार आपल्या पतीच्या कानावर घालण्याची तिची हिंमत झाली नाही.

काही वर्षांनंतर अधिकाऱ्याला वाईट दिवस आले. आपल्या कुटुंबाच्या गरजा भागवायसाठी त्याच्या पत्नीने चांदीच्या उंदराचे बारीक तुकडे करून विकले. हे कळल्यावर चांदीचा उंदीर कुठून आला, असे अधिकाऱ्याने पत्नीला विचारले. भीतीने धरधर कापत तिने सगळी सत्य परिस्थिती त्याला सांगितली. संतापून जाऊन पती रागावेल अशी तिची अपेक्षा होती. परंतु त्याने केवळ एक निश्वास सोडला, “बिचारी ! कुठलाही नावाजलेला अधिकारी जन्म घेत असतो, त्याच म्हणजे महिषी (म्हैस) संवत्सरात मी जन्मलो हे सभासदांना सांगायचं कसं सुचलं नाही तुला !”

व्हिएतनाम

दोन दोस्त

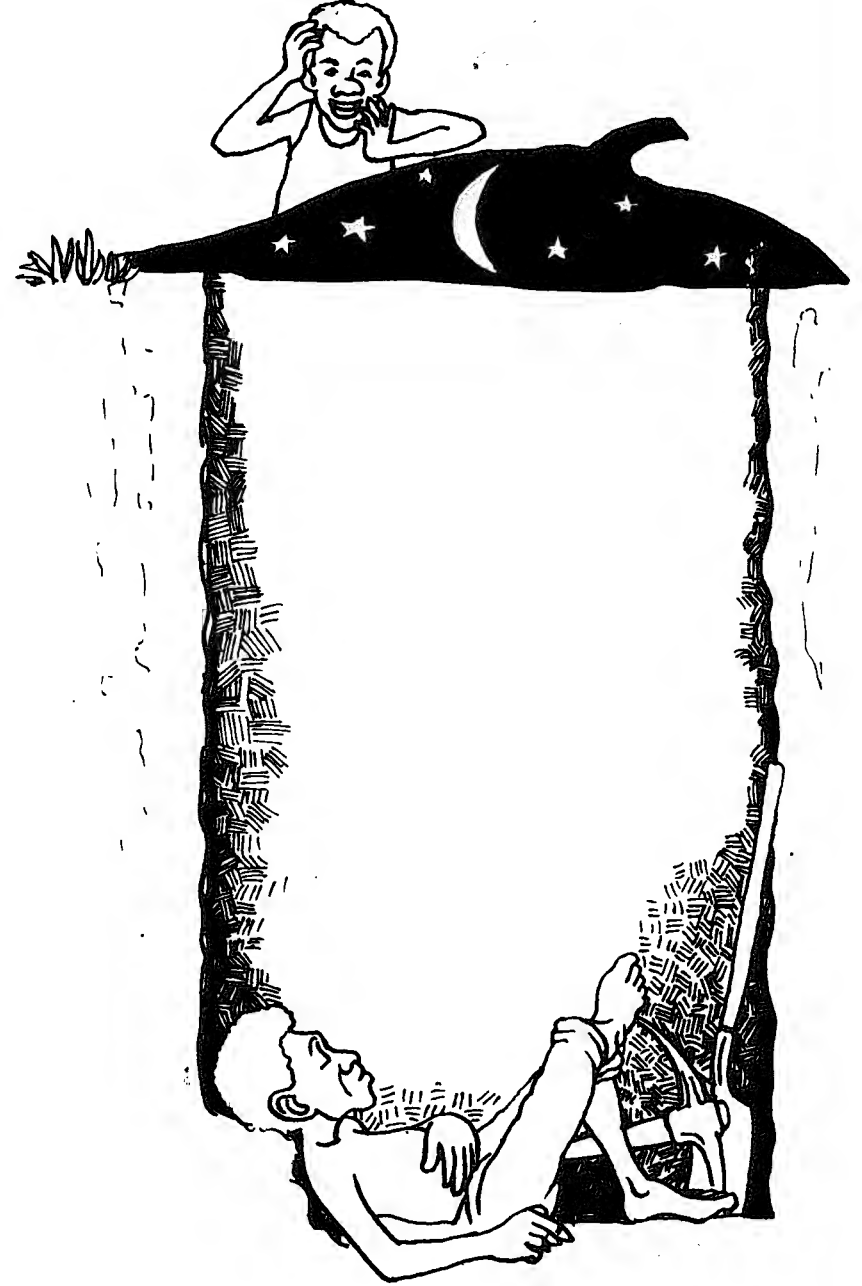
फार फार वर्षापूर्वी दोन जानी दोस्त रहात होते. ते घनिष्ठ मित्र असले तरी एकमेकांची फजिती करणे त्यांना आवडत असे.

एके दिवशी त्यांनी मोठे खड्डे खोदायचं ठरवलं परंतु ते कुठे अन् केव्हा खणणार याची बित्तंबातमी त्यांनी एकमेकांना कळू दिली नाही.

एका चांगल्या दिवशी एकाने खड्डा खोदण्याचे ठरवले, आणि एका झुडूपामागे जाऊन खणायला सुरुवात केली. पलीकडच्या झुडुपाआडून आपला मित्र आपल्याला पाहतोय हे त्याच्या लक्षात आले नाही. त्याचा मित्र तो दृष्टिआड होईपर्यंत त्याला पाहत होता. लपलेल्या जागेतून बाहेर येऊन काय युक्ती करून आपल्या मित्राला छेडावे याचा तो विचार करू लागला. त्याला एक युक्ती सुचली. रानटी तारोचे एक पान घेऊन त्याने त्यावर एक मोठे छिद्र अन् छोटी छिद्रे पाडली. एवढे केल्यावर त्याने पान खड्ड्याच्या तोंडावर झाकले. त्याचा मित्र अजून खोल खड्ड्यात खोदकाम करतच होता. शेवटी तो खूप थकून गेला. तो विश्रांतीसाठी जरा वेळ पडला आणि त्याने जेव्हा वर पाहिले तेव्हा त्याला पानाच्या छिद्रांतून प्रकाश येताना दिसला. त्याला वाटले रात्रच झालीय आणि आकाशात चंद्र आणि चांदण्या दिसू लागल्या आहेत. त्याने डोळे बंद करून घेतले न् तो गाढ झोपी गेला. त्याच्या मित्राने हळूच खड्ड्यावरचे पान काढून घेतले.

खोदकाम करणाऱ्याने डोळे उघडले तेव्हा त्याला भक्क सूर्यप्रकाश दिसला. आपल्या मित्राने आपल्याला बनवल्याचे त्याच्या लक्षात आले. आता एखादी वरचढ युक्ती योजून मित्राला बनवणे आवश्यक होते.

दुसऱ्या दिवशी दुसऱ्या झुडुपाजवळ दुसऱ्या मित्राने खड्ड्याचे खोदकाम सुरू केले. त्याचा मित्र गपचूप त्याच्या मागावर राहिला. पहिला एका मोकळ्या जागेशी आल्यावर थांबून त्याने खोदकाम सुरू केले. तो अगदी थकेपर्यंत एकसारखा खणतच राहिला. इतके की आता त्याला अगदी इकडची काडी तिकडे करणं शक्य होईनासे झाले. थोडा वेळ विश्रांती घेतल्यावर त्याने खणणे पुन्हा चालू केले. जरा वेळाने तो दिसेनासा झाला. त्याच्या मित्राने एक साप दोरीने बांधून खड्ड्यांत खाली सोडला.

खोदकाम करणारा आपल्या कामात गर्क होता. त्याने साप बघितल्यावर घाबरून ओरडत मदतीची याचना सुरू केली. त्याला खड्ड्यातून वर कसे यायचे ते कळेचना. शेवटी त्याला एक मार्ग सुचला. खड्ड्याच्या बाजू खणून त्याने खड्डा भरायला सुरुवात केली. खड्ड्याच्या बाहेरून त्याचा मित्र सगळी गंमत पहात साप दोरीनं हलवत होता, आणि खोदकाम करणारा जीवाच्या आकांताने भरभर खड्डा भरत होता. सहजपणे खड्ड्यातून बाहेर उडी मारता येईल तितका खड्डा त्याने भरून काढला. अर्थात तोपर्यंत त्याचा मित्र पळून गेला होता. बाहेर आल्यावर त्याने दोरीला बांधलेला साप पाह्यला आणि त्याला आपल्या मित्राने आपल्याला फसवल्याचे लक्षात आले.

गंमत म्हणूनच त्यांनी एकमेकांविरुद्ध शक्कल लढविली असल्यामुळे एकमेकांजवळ त्यांनी कबूलीजबाब दिला आणि आपण किती मेहनत आणि काळ फुकट घालवला याचा त्या दोघांना साक्षात्कार झाला.

परिणामतः दोन खड्ड्यांऐवजी त्यांना एकही खड्डा उरला नाही.

पापुआ न्यू गिनी

बोटांचा खेळ

सरकारीपदाच्या परीक्षेला बसू इच्छिणारे तिघेजण एका ज्योतिषाचा सल्ला घ्यायला गेले. त्यांच्या प्रश्नांची ज्योतिषाने काहीच उत्तरे दिली नाहीत. परंतु तिघांचे ऐकून घेतल्यानंतर त्याने आपले एक बोट वर केले.

परीक्षेचा निकाल लागला तेव्हा तिघापैकी एकजण उत्तीर्ण झाला होता आणि ज्योतिषाची प्रसिद्धी द्विगुणित झाली.

त्याच्याकडे राहणाऱ्या एका शिष्याने तुमच्या यशाचे रहस्य काय असे त्याला विचारले.

“माझं रहस्य एकच - काहीच सांगायचं नाही.” या उत्तराने शिष्य अधिकच बुचकळ्यात पडला.

नंतर ज्योतिषाने अधिक स्पष्टीकरण केले, “मी एक बोट वर केलेलं तू पाह्यलंस. त्याचा एक अर्थ तिघापैकी एकजण उत्तीर्ण होईल असा. कालांतराने माझं भविष्य अचूक ठरलं. जर दोघं उत्तीर्ण झाले असते तरी माझं भविष्य अचूकच ठरलं असतं, कारण एका बोटाचा अर्थ तुमच्यापैकी एकजण नापास होईल असा झाला असता. आणि जर तिघेही पास झाले असते तर एका बोटाचा अर्थ तिघे मिळून एक समूह परीक्षा उत्तीर्ण होईल असा. त्याचप्रमाणे हीच गोष्ट ते नापास झाले तरी लागू पडली असती.”

चीन

कोडी

(उत्तरे पान 72 वर)

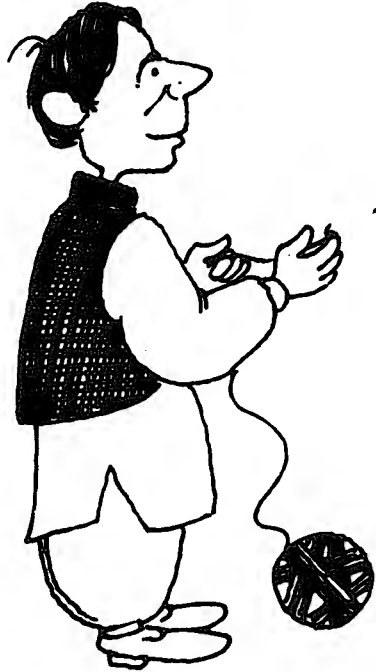
1. आयुष्यभर अविश्रांत मेहनत करते,
बागेतल्या सुंदर फुलांवर सदा मुक्काम करते;
काहीतरी अमूल्य तयार करते,
जे खडीसाखरेहूनही मधुर असते

चीन

2. असं काय जे पाणी पिल्यावर मरतं?
प्रजासत्ताक कोरिया

3. हातात घट्ट धरता येत नाही, पण शरीराला
ताजतवानं करतं. इंडोनेशिया

4. एका पायाचा शुभ्र माणूस.
श्रीलंका

5. झाडावर फळ
फळावर झाड श्रीलंका

6. तू तिकडं जा
मी इकडं जातो
परत दोघंही
कसे काय भेटतो. जपान

7. भरलं तर वाकतं
रिकामं थेट उभारतं.
इंडोनेशिया

8. वरती करायचं गणित
अन् खाली खेळायचा झोका.
जपान

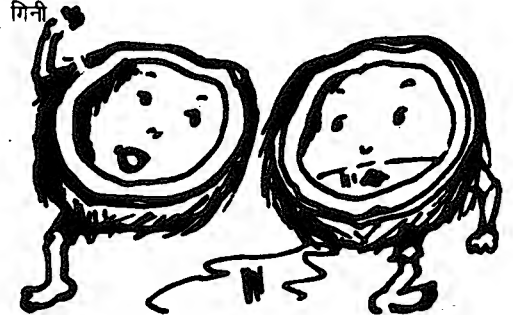
9. इवल्याशा बाई;
नाव लालूबाई.
लाल साडी घालते,
उभी वेणी बांधते.
तोंडाची होते आग, डोळ्यात येतं पाणी;
हिच्याशी बरोबरी करत नाही कोणी.
भारत

10. पोरा, एक गोष्ट सांगतो तुला.
पिसं नाहीत, पंख नाहीत, तरी आकाशी उडाला
फक्त एक दोरी बांधली होती गळ्याला.
पाकिस्तान

11. साल असते शेंड्याजवळ,
शेंड्या असतात कवटीजवळ,
कवटी असते मोत्याजवळ,
अन् मोती असतो पाण्याजवळ.
फिलिपीन्स

12. शिंगे पकडायला दोघांनी पाण्यात मारला सूर,
दोघेही पाण्याबाहेर आले तर झाली काय गंमत,
एकाचे केस झाले ओलेचिंब,
तर दुसऱ्याचे राह्यले कोरडे चक्क.
कसं काय घडलं?
पापुआ न्यू गिनी

13. सात छिद्रांचा डबा.
मायनमार

केवून अप्पूचे उपरणे

श्रीलंकेच्या सिंहलांचे केवून हे राष्ट्रीय मिष्टान्न आहे. ते पीठात गूळ घालून तयार करतात आणि तेलात तळतात.

एकदा एका गावातला एक माणूस दिवसभर कोणत्याही वेळेला केवून खात असे आणि म्हणून लोक त्याला केवून अप्पू म्हणू लागले. गुंडाभाऊच्या चहाच्या दुकानात काचेच्या कपाटात तज्या केवून भरलेली एक परात नेहमीच असायची. गुंडाभाऊची बायको केवून तयार करायची. अख्ख्या गावात एवढे एकच चहाचे दुकान होते. त्यामुळे त्यांचे दुकान तेजीत चालायचे. एका भगण्यात स्वतः गुंडाभाऊ चहा करायचा. दूध आणि साखर टाकून मोठमोठ्याने आवाज करीत चमच्याने तो चहा ढवळायचा. मग फेस येईपर्यंत तो एका भांड्यातून दुसऱ्या भांड्यात चहा ओतायचा. अगदी चवदार चहा बनवायचा तो.

केवून अप्पूच्या खांद्यावर नेहमी एक उपरणे असायचे. गावातल्या बहुतेक लोकांची अशी सवय होती की किल्ल्या उपरण्याच्या एका टोकाला बांधून ते खांद्यावर टाकायचे. केवून अप्पूजवळ किल्ल्यांचा जुडगा तर काही नव्हता, म्हणून तो नुस्तेच उपरणे घ्यायचा.

लोक त्याला केवून अप्पू म्हणून हाक मारू लागल्यापासून तो अगदी ओशाळून गेला होता. तरीसुद्धा मऊ गोड केवून दिवसभरात वाटेल तितक्या वेळा खाणे त्याने थांबवले नाही. आणि ते खाताना तो आपले तोंड उपरण्याच्या एका बाजूने झाकायचा. अशारितीने केवून खायच्या विधीसाठी उपरणे अगदी आवश्यक होऊन बसले.

एके दिवशी केवून अप्पू चहाच्या दुकानात शिरला. तो बाकड्यावर बसला आणि त्याने केवून मागवले. नंतर त्याने आपला खांदा चाचपला. परंतु उपरणे तिथे नव्हते. उपरण्याशिवाय तर त्याला केवून खाता येणार नव्हते. त्याने आजूबाजूला पाहिले. शेजारच्या बाकावर बशीतला चहा पीत बिंदू बसला होता. कादिर सिगार ओढत धुराची वलये हवेत सोडत होता आणि बुटा मोठ्याने वर्तमानपत्र वाचत होता इतरांना ऐकता यावे म्हणून. सोव्का एकटाच केवून खात होता, आणि त्याला ते खाण्यात उघड उघड मौज वाटत होती.

केवून अप्पूच्या तोंडाला पाणी सुटले. पण तोंड न झाकता कसे खायचे. त्याला उपरण्याची नितांत गरज भासली. तो ताडकन उठला.

“मी उपरणं घरी विसरलो,” त्याने मनाशी विचार केला. “छे, छे, मी असे करणं कधीही शक्य नाही. माझी चेष्टा करायसाठी माझ्या बायकोनं ते लपवलं असले पाहिजे.” विचारांच्या गुंगीतच तो घरी आला.

पायरीवर त्याची बायको तांदूळ निसत बसली होती. केवून अप्पू “चल माझं उपरणं दे पाहू, आता ह्या क्षणी,” असे रागाने म्हणाला. तिने आश्चर्याने त्याच्याकडे पाहिले. ती किंचित हसली आणि आपले काम करू लागली.

“असंय् तर, अं, तू सुद्धा माझी थट्टा करू लागलीस काय?” त्याने विचारले. आणि उपरणे कसून शोधण्याच्या धडपडीत सगळ्या घराची उलथापालथ केली. तरी त्याला उपरणे सापडेना. सिंहगर्जनिसारखी आरडाओरड करून तो घराच्या बाहेर पडला. रस्त्याच्या कडेला उभे राहून आता काय करावं याचा विचार करू लागला. खडीच्या रस्त्याच्या बाजूला लहान मुलं गोट्या खेळत होती. केवून अप्पू त्यांच्याजवळ गेला.

“थोड्या वेळापूर्वी मी इकडनं जात होतो तेव्हा तुम्ही माझं उपरणं पळवलं, नाही कां?” त्याने मुलांना छेडले.

“त्यांनी त्याच्याकडे पाहिले आणि लगेच त्यांच्या चेहऱ्यावर हसू पसरले. “माझं उपरणं द्या बघू, नाही तर ... ” त्याने मुलांना धमकावले. मुले आपापसात काही तरी कुजबुजू लागली. नंतर ती मोठ्याने हसायला लागली, त्यांनी आपल्या गोट्या गोळा केल्या आणि हसत तिथून धूम ठोकली.

केवून अप्पू असहाय्य झाला. तिथेच थांबून विचार करू लागला.

“माझं उपरणं कुणी घेतलं असेल?” तो स्वतःशीच पुटपुटला. “मोठा विनोदच झाला. मला चोर शोधलाच पाहिजे,” बडबडत तो परत चहाच्या दुकानाकडे जायला लागला. तो तीन पायऱ्या चढला आणि त्याने आरडाओरडा करायला सुरुवात केली.

“हे सगळं हसण्यावारी नेऊ नका. ऐकलंत? माझं उपरणं मला परत मिळालंच पाहिजे ...”

गुंडाभाऊच्या बायकोनं गरम गरम केवूनची परात आणून काचेच्या कपाटात ठेवली. बाकावर बसलेल्या सगळ्यांनी केवूनवर चांगलाच ताव मारला.

“भाऊ, केवून खा अन् सगळं कसं शांत होतंय बघ,” गुंडाभाऊ म्हणाला, केवून अप्पूच्या रागाचा पारा चढला.

“अरे रे ! किती भयंकर ... तुम्ही मला माझं उपरणं का परत देत नाही?”

त्याला आता रडू कोसळले.

“मला वेड लागेल आता !” असे म्हणून त्याने दोन्ही हातांनी आपले डोके धरले. मग त्याचे तोंड चंबूसारखे गोल होऊन उघडले आणि डोळे आकाशाकडे लागले, कारण उपरणं तिथंच होतं, त्याच्याच डोक्याला नेटकं गुंडाळलेलं !

श्रीलंका

हाजी बगलोल

फार फार वर्षापूर्वी पाकिस्तानात एक साधा, लठ्ठ आणि कुरूप खेडूत रहात असे. त्याचे नाव हाजी बगलोल होते. त्याला विचित्र दिसणारी दाढी होती, त्यामुळं तो बोकडासारखा दिसायचा. त्याने आपले सगळे आयुष्य खेड्यात घालवले होते.

एकदा एका गावाला गेल्यावर त्याच्या आत्याने त्याला तळलेली कलेजी खायला दिली. हाजी बगलोलला ती चव फारच आवडली, कारण त्याने पूर्वी तळलेली कलेजी कधीही खाल्ली नव्हती. त्याने आपल्या आत्याला कलेजी करण्याची पद्धत विचारली. खुष होऊन, त्याच्या आत्याने एका कागदावर सविस्तर लिहून तो कागद त्याला दिला.

हाजी बगलोलने तो कागद काळजीपूर्वक आपल्या खाशात ठेवला. गावी परतताना त्याने दोन शेर कलेजी खरेदी केली आणि हातात कलेजी धरून आपल्या गावाकडे चालू लागला.

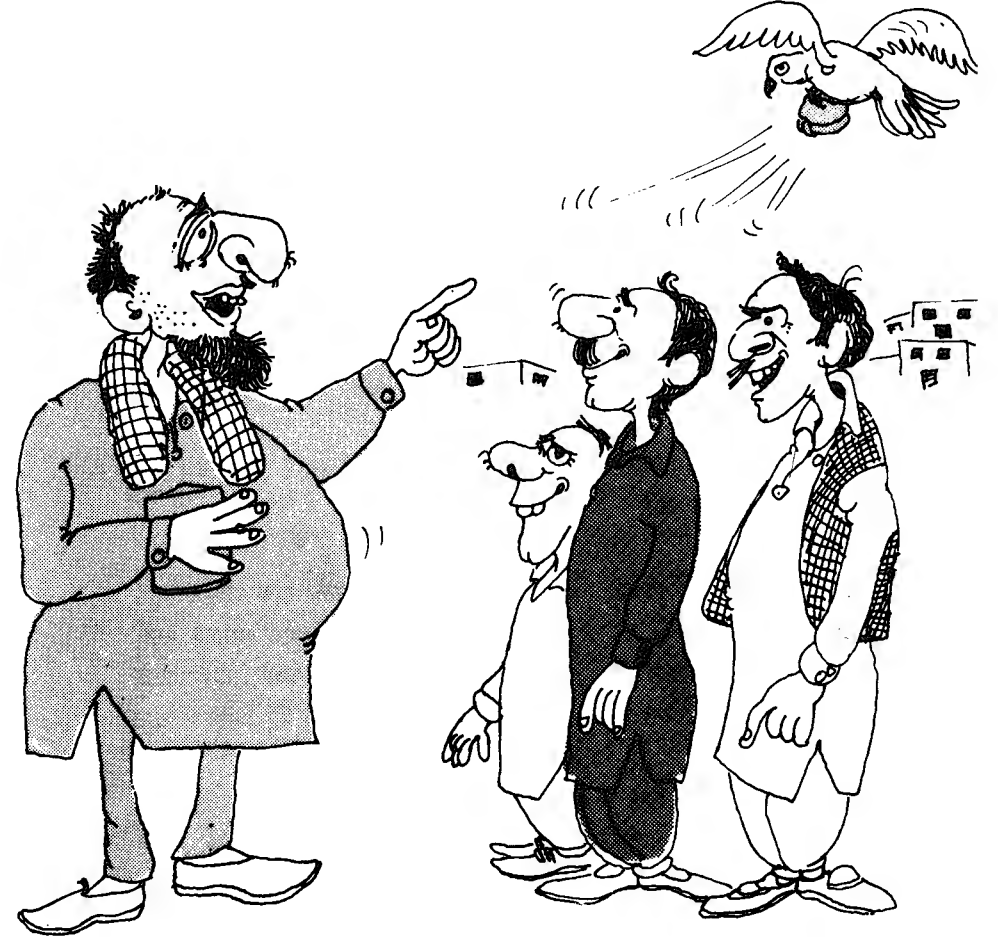
असे पहा की घारींना कच्चे मांस फार आवडते. उंच आकाशात उडत असतानाही त्यांना अशा गोष्टींचा सुगावा लागतो. एका घारीनं हाजी बगलोलच्या हातातली कलेजी पाह्यली. तिनें झरकन सूर मारून, हाजी बगलोलला काय घडतेय ते कळायच्या आत, त्याच्या हातातल्या मांसावर झडप घातली आणि ती दूर उडून गेली.

अचानक झालेल्या हल्ल्याने हाजी बगलोल स्तंभित झाला. परंतु नंतर उंच उडत चाललेली घर पाहून तो खो खो करून हसू लागला. काय घडले ते पाहिलेले काही लोक चटकन त्याच्याजवळ आले. काही तरी चांगले घडले असल्यासारखा तो हसतोय हे पाहून त्यांना आश्चर्य वाटलं.

“जनाब, आपण का हसताय?” एकाने विचारले.

“मी घारीच्या मूर्खपणाला हसतोय”, खुषीत तो उत्तरला. “बुद्ध, कलेजी हिसकावून गेली. परंतु तळलेली कलेजी करण्याची रीत लिहिलेला कागद माझ्या खाशात असताना ती कशी काय कलेजी खाणार !”

तो स्वतःवर बेहद खुष दिसत होता.

पाकिस्तान

बगळा कॅरबूच्या पाठीवर का स्वार होतो?

साळीच्या शेतात नेहमी दिसणारा पक्षी म्हणजे डोर बगळा. हा लांब पायांचा शुभ्र पक्षी असतो आणि गुरांच्या पाठीवर बसण्याच्या सवयीमुळे त्याचे हे नाव पडले आहे, विशेष करून कॅरबूच्या पाठीवर - (कॅरबू - म्हणजे पाणम्हैस).

कदाचित् म्हैस आपल्या लांब शिंगांनी बगळ्याला का हाकून लावत नाही याचे तुम्हाला आश्चर्य वाटत असेल. प्राण्यांची माहिती असलेले जाणकार असे सांगतात की म्हशीच्या पाठीवरच्या तिला चावा घेणाऱ्या माशा खाण्यासाठी बगळा तिथे बसतो. म्हैस चरत असताना घाबरलेली बेडक आणि किडेसुद्धा बगळा खात असतो. कॅरबूच्या पाठीवरचे किडे नष्ट होतात आणि बगळ्याला आपले खाद्य मिळते, म्हणून दोघांना ही व्यवस्था आवडते.

परंतु एका जुन्या गोष्टीत बगळा कॅरबूच्या पाठीवर का स्वार होतो याचे फार मनोरंजक स्पष्टीकरण आहे.

गोष्ट अशी :

एकदा, सगळं जग नवजात होतं तेव्हा, कॅरबू आणि बगळा यांचं भांडण झालं. ते एकमेकांना कठोर शब्द बोलले, परंतु भांडणाचा काहीच निर्णय लागला नाही. सरतेशेवटी कॅरबू म्हणाली की, “चला आपण आपले मतभेद स्पर्धा ठेवून मिटवू. नदीवर जाऊन आपण पिता येईल तेवढं पाणी पिऊ. हरलेल्यानं जो जिंकल त्याचं गुलाम व्हायचं.”

“कुणी जास्त पाणी पिलं हे कोण सांगणार?” बगळ्याने विचारले.

“जो कुणी पाण्याची पातळी उथळ करील तो जास्त पाणी प्याला असं ठरेल,” कॅरबूने उत्तर दिले.

क्षणभर बगळ्याने विचार केला. नंतर बगळा म्हणाला, “तुझं पोट फार मोठं आहे. त्यामुळं तुला स्पर्धा जिंकणं सोपं आहे. परंतु तरीही मी पाणी पिण्याच्या शर्यतीत भाग घ्यायला तयार आहे.”

“चल तर मग नदीवर,” कॅरबू म्हणाली.

“फार घाई नको करूस,” बगळा उत्तरला. “आपण अजून परीक्षक ठरवलेले नाहीत, आपण उद्यापर्यंत वाट बघू. तू चार पायांच्या प्राण्यांना बोलव, मी पक्ष्यांना बोलावतो.”

एकमेकांचा निरोप घेतल्यावर, बगळा उडून बांबूच्या वनामागे गेला आणि नदीकाठावरच्या एका मोठ्या झाडावर जाऊन लपला. नंतर आजूबाजूच्या शेतातल्या सगळ्या पक्ष्यांना जाऊन दुसऱ्या दिवशी स्पर्धेचा निकाल द्यायची विनंती करून उडून गेला.

दुसऱ्या दिवशी प्राणी आणि पक्षी नदीकाठी जमले. कॅरबूने चतुष्पाद, तर बगळ्याने पक्ष्यांना आमंत्रित केले होते. नदीकिनार्यावर परीक्षक ओळीने उभे राहिले आणि म्हणाले, “पिण्याची स्पर्धा सुरू करा.”

“बगळ्या तू आधी पाणी पी,” कॅरबू म्हणाली.

“नाही, तू आधी,” बगळा म्हणाला.

“जर का मी पाणी पिऊन नदी कोरडी ठणठणीत केली तर तुला प्यायला पाणीच उरणार नाही. मग स्पर्धा कुठली,” कॅरबू म्हणाली.

“इतकी खात्री बाळगू नकोस,” बगळा म्हणाला. परीक्षकांना उद्देशून तो म्हणाला, “सन्माननीय परीक्षक गण, कोणी प्यायचं पाणी प्रथम? कॅरबूनं ही स्पर्धा सुचविली.”

“मग तर कॅरबूनंच सुरू करू दे,” परीक्षकांनी फर्माविले.

म्हणून कॅरबूने तोंड बुडवून पाणी प्यायला सुरुवात केली. ती पाणी पीतच राहिली. पक्षांना आणि प्राण्यांना वाटले की तिचे पिणे कधीच थांबणार नाही.

आश्चर्य म्हणजे कॅरबू जेवढे जास्त पाणी प्यायची तितकी पाण्याची खोली वाढायची. त्यावेळी पाण्याला भरती येत होती हे बगळ्याशिवाय कोणाला माहित नव्हते. आदल्या दिवशी त्याने नदीचा अभ्यासच केला होता. समुद्राकडून येणाऱ्या पाण्यामुळे नदीच्या पाण्याला भरती येत होती. म्हणून कॅरबू जितकं पाणी प्यायची तितकी पाण्याची पातळी वाढायची.

सरतेशेवटी स्पर्धेच्या सुरुवातीला जिथे तिला नुसते उभे रहावे लागले होते तिथं कॅरबूला पोहणं भाग पडलं. सगळे परीक्षक कॅरबूला हसू लागले. मग कॅरबू पाण्याबाहेर पडली आणि म्हणाली, “आता बगळ्याला शक्य असेल तर पाणी पिऊ द्या.”

“माझे पंख जरा व्यवस्थित झाले की मी पाणी प्यायला तयार होईन,” बगळा म्हणाला. त्याने आपले पंख जमवायला पुष्कळ वेळ घेतला, परंतु, खरे तर तो ओहटीची वाट पहात होता.

बगळ्याने नदीतले पाणी समुद्रात परत जातेय हे पाहिल्यावर, तो पाण्याच्या काठावर गेला आणि म्हणाला, “पिता येईल तेवढं पाणी पिण्याचा आता प्रयत्न करतो.”

त्याने आपली चोच पाण्यात बुडवली आणि पाणी पीत असल्याचे नाटक केले. लवकरच परीक्षकाना पाण्याची पातळी कमी होत असल्याचे जाणवले. लाटांचे रहस्य माहीत नसल्यामुळे, ते चकित झाले. जेव्हा प्रत्येक क्षणी पाणी कमी झालेले पाहिले तेव्हा कॅरबूला प्रचंड धक्काच बसला. भरती पूर्णपणे संपली तेव्हा नदीचे पाणी उथळ झाले. बगळ्याने आपली चोच काढून घेतली आणि म्हणाला, “आदरणीय परीक्षक गणहो, आता आपला निर्णय जाहीर करा.”

“बगळा जिकला,” सगळे प्राणी म्हणाले.

“कॅरबू हरली,” पक्षी म्हणाले.

“कॅरबूनं आता बगळ्याचं गुलाम व्हावं,” प्राणी आणि पक्षी मिळून म्हणाले.

आणि ह्याच कारणानी तुम्ही नेहमी बगळा कॅरबूच्या, म्हणजे आपल्या गुलामाच्या पाठीवर उभा राहिलेला दिसतो. कॅरबूच्या पाठीवर स्वार झाल्यावर त्याचे मस्तक गवनि मागे ताणलेले असते आणि डोळे अर्धे मिटलेले असतात. असे म्हणतात की पाणी पिण्याच्या ज्या मोठ्या स्पर्धेत आपण जिकलो त्याचं तो चिंतन करत असतो.

फिलिपीन्स

कियाई सेंतारच्या तीन कहाण्या

जादूविद्येची विस्मयकारक क्षमता असलेला एक धर्मपंडित म्हणून लोक कियाई सेंतारला ओळखत. त्याच्या गूढ शक्तिमुळे अनेक लुटारू आणि चोर वठणीवर आले होते. एके दिवशी खूप दूरच्या प्रवासानंतर परतताना त्याला एका चोराने पाहिले. त्याच्या गाडीवर पोती, खोकी आणि फळफळावळ लादलेली होती. “आता चांगलाच श्रीमंत झालेला दिसतोय,” चोराला वाटले. “आणि थकून भागून रात्रीचा हा गाढ झोपी जाणारच.”

त्या रात्री चोर कियाई सेन्तारच्या घराजवळ गेला. भिंतीआडून त्याने घरातली मंडळी झोपल्याची खात्री करून घेतली. कियाई सेंतार आणि त्याची बायको गाढ झोपल्याचे पाहिल्यावर तो घरात शिरला. खिडकीतून त्याला सहज प्रवेश करता आला.

एकदा घरात शिरल्यावर तो तडक खोकी ठेवलेल्या खोलीकडे गेला. “कियाई व्यापारी सफरीहून नुकताच परतलाय,” चोर स्वतःशीच म्हणाला. त्याला वाटले, “ही खोकी पैशांनी किंवा दागदागिन्यांनी भरलेली असणार.”

सगळ्यात मोठे खोके उचलून तो तडक निघाला. “झालोच की पैसेवाला मी,” चोराने विचार केला. “खोकं एवढं जड वाटतंय तर त्यात भरपूर माल असणार.”

घरी आल्यावर त्याने काळजीपूर्वक खोके उघडले. अंधारात त्याने आपला हात खोक्यात सरकवला. त्याला आश्चर्याचा केवढा धक्का बसला !

तो मोठ्याने बोंबलू लागला, “ अरे, अरे, धावा, धावा, मला कोणी तरी मदत करा !” कियाई सेंतारला जादूची अफाट शक्ती होती याची त्याला खात्रीच पटली.

त्याचे ओरडणे ऐकून सगळे शेजारी धावत आले. काहींच्या जवळ मशाली, तर काहीजणांजवळ काठ्या आणि तलवारी होत्या. कियाई सेंतारसुद्धा आला.

चोराचीच आरडाओरड होती हे लक्षात येऊन कियाई म्हणाला, “ह्या माणसानं

माझ्या घरातून खोकं चोरलं. बघा, खोक्यावर माझं नाव पण आहे. बिचकारा, हे खोकं मी मधमाशाचं पोळं म्हणून वापरतोय हे त्याला माहीत नव्हतं.”

* * *

एकदा कियाई सेंतारने छानशी मिशी वाढवली. एका तरुणाला त्या मिशीचे भारी कौतुक वाटले आणि इतकी जाड अन् छान मिशी त्याने कशी काय राखली हे जाणून घ्यायची इच्छा झाली.

कियाई सेंतार उत्तरला, “खरं तर, पोरा, मिशी राखायइतका तू मोठा झालाच नाहीस. परंतु माझ्याकडे मक्केहून आणलेलं एक औषधी रसायन आहे. झोपी जायच्या आधी एक चमचाभर मध आणि दोन उकडलेले खजूर घे. वरचा ओठ आणि नाकाखालच्या त्वचेवर ते चांगलं चोळ. थोड्याच वेळात तुला छान जाडजूड मिशी येईल.

कियाई सेंतारने सांगितल्याप्रमाणे तरुणाने केले. नंतर तो गाढ झोपी गेला, अद्भुत स्वप्नांनी त्याला जोजवले. पहाटेपूर्वीच त्याला जाग आली. आपली मिशी खरोखरच जाडजूड वाढल्याचं त्याला जाणवले. आरशात पाहिल्यावर मात्र त्याला आश्चर्याचा धक्काच बसला, मिशी तर नव्हतीच परंतु ओठावर मात्र मुंग्यांची रांग दिसली

* * *

एके दिवशी एका मित्राने कियाई सेंतारला एक खेचर भेट दिले. “हे खेचर काही नाठाळ नाही कियाई सेंतार. सफरीवर जाताना तुला त्याचा नक्कीच उपयोग होईल बघ,” मित्र म्हणाला.

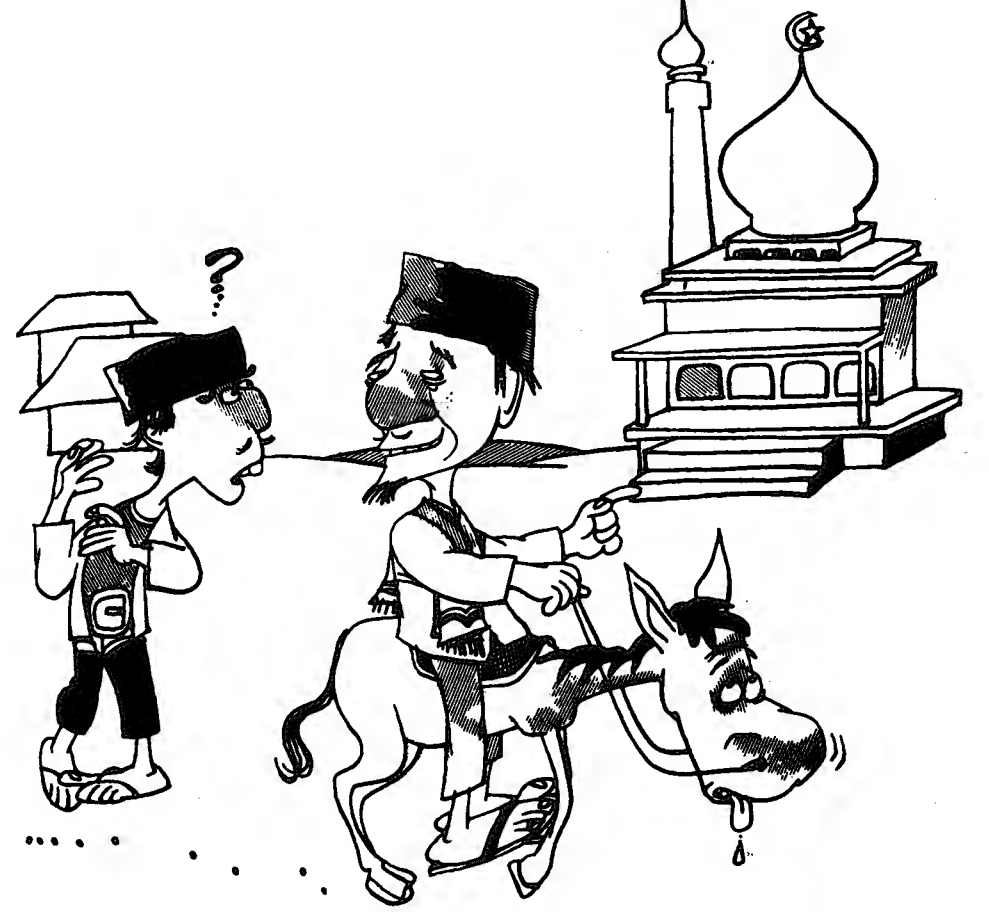
हे ऐकून कियाईने आपल्या मित्राचे मनापासून आभार मानले आणि ईश्वराच्या थोरवीचे गुणगान केले.

त्याने अगदी प्रेमाने आणि काळजीने खेचराची निगा राखली. तरी पण ते खेचर अगदी आळशी आणि म्हाड असलेले पाहून कियाई सेंतार फारच कष्टी झाला. एवढ्या आळशी खेचराची देखभाल करण्यात काही तथ्य नाही असे त्याला वाटले.

एकदा तो खेचरावर बसून निघाला. एका परिचिताने त्याला पाहून विचारले, “अरे कियाई, कुठं निघालास? दुपारच्या चटकत्या उन्हात खेचरावर बसून बहुधा कुणी कुठं जात नाही.”

“मी समोरच्या मशिदीत शुक्रवारचा नमाज पढायला चाललोय,” तो म्हणाला.

“पण आज तर गुरूवार आहे,” आश्चर्य वाटून मित्र म्हणाला.

“होय ! अगदी बरोबर. पण हे खेचर इतकं सुस्त चालतं की तुला खरं वाटणार नाही. हे बघ. मी जर आता निघालो ना, तर कसाबसा उद्या दुपारपर्यंत मशिदीत जाऊन पोहचेल. मला तसा मुळीच उशीर होणार नाही,” कियाईने त्या परिचिताला अगदी थंडपणे उत्तर दिले.

इंडोनेशिया

झागतोंगझार

ब्रह्मदेशातील आख्यायिकांमधले झागतोंगझार सगळ्यात प्रसिद्ध पात्र आहे - बोलण्यात चतुर आणि शब्दांचा जादुगार. सर्वोच्च न्यायालयाचे आणि मंत्रिमंडळाचे सभागृह म्हणजे ह्यूटॉ - तेथील मंत्रालयातील अधिकाऱ्याने तो तरुण असताना त्याचा सांभाळ केला होता. तो या अधिकाऱ्याच्या - सयायद्वागी म्हणजे राजपत्रित कारकून - घरीच राहत असे. तिथेच त्याने दरबारी रीतीरिवाज शिकून घेतले आणि तिथेच तो हरकाम्या म्हणून काम करीत असे.

नुकतीच भाजलेली बिस्कीट सयायद्वागीला खाता यावीत म्हणून सयायद्वागीच्या बायकोने त्याला बोलावून आणण्यासाठी झागतोंगझारला ह्यूटॉकडे पाठवले.

पण ह्या खोडसाळाने जिऱ्याच्या वरच्या पायरीपासून ते सभागृहात शिरेपर्यंत, “अहो सयायद्वागी चला, मालकिणबाई तुम्हाला ताजी बिस्कीट खायला बोलवताहेत,” असे ओरडायला सुरुवात केली. जमलेली सगळी दरबारी माणसे खो खो हसू लागली. कोणीही ऐकणार नाही अशारीतीनं सयायद्वागीने आपल्या पाल्याला एका कोपऱ्यात नेले. झागतोंगझारच्या डोक्यावर एक तडाखा हाणून तो म्हणाला, “अधिकाऱ्यांसमोर तू माझी चांगलीच लाज काढलीस. हे बघ, पुन्हा कधी निरोप घेऊन आलास तर तार स्वरात ओरडू नकोस. लक्षात ठेव, मला खूण कर किंवा डोळे उडव.”

एके दिवशी गल्लीत आग लागली. घरातल्या वस्तूंची आवरसावर करता करता घरमालकिणीने त्याला कमी वजनाच्या वस्तू उचलून ठेवायला सांगितले. कमी वजनाच्या म्हणजे अर्थात किमती असे तिला म्हणायचे होते. पण आपला हा करामती खोड्याबहादुर तळघरात जाऊन भुश्याचे पोते उचलून घेऊन आला. सरतेशेवटी मालकिणीने त्याला सयायद्वागीला बोलावून आणायला ह्यूटॉकडे धाडले.

सयायद्वागी कसल्याशा बैठकीत व्यग्र होता. जिऱ्याच्या वरच्या पायऱ्यावर झागतोंगझार डोळे उडवत दिवसभर बसून राहिला. बऱ्याच वेळानंतर बैठक एकदाची संपली. बाहेर आल्या आल्या सयायद्वागी कशासाठी सारखे डोळे उडवून खुणावीत होतास म्हणून झागतोंगझारला विचारू लागला. त्याची संपूर्ण कहाणी ऐकल्यावर

सयायद्वागीचा आपल्या कानांवर विश्वास बसेना. “काय ... काय ... !” एवढेच ओरडणे त्याला शक्य झाले.

“पण मालक, ओरडून निरोप सांगायचा नाही म्हणून तुम्हीच मला बजावलं होतं, फक्त डोळे उडवून खुणवायचं ...” सयायद्वागीने वेळ फुकट दवडला नाही. तो धावतच घराकडे गेला. सुदैवाने आग किरकोळ होती आणि एव्हाना ती विझली होती.

साहजिकच मालकाने आणि मालकिणीने झागतोंगझारला घरातून हाकलून लावले.

मायनमार

पुन्हा नेम चुकला

नेमबाजीच्या सैनिकी मैदानावर सार्जन्ट मॅकच्या गटातले सगळे सैनिक नेमबाजीचा उत्तम सराव करीत होते. अपवाद फक्त निळोबाचा. पुन्हापुन्हा त्याची गोळी निशाणापासून बरीच दूर उडायची. ओरडून सार्जंट शिव्या देऊ लागला, गरजून भयंकर धमक्या देऊ लागला, पण त्याचा काहीच उपयोग होईना. शेवटी त्याच्या रागाचा भडका उडाला.

“देवा, देवा,” तो गरजला. “अख्ख्या सैन्यातला वाईट नेमबाज आहेस तू. दहा फुटावरून कोठीच्या भिंतीवरही तुला गोळी चालवता येणार नाही.” सगळी सहनशक्ती संपल्यावर तो म्हणाला, “तू त्या तिथल्या खोपटामार्गं जाऊन स्वतःला बंदुकीनं का उडवत नाहीस !”

निळोबाने शक्कपैकी सलाम ठोकला, बंदूक उचलली आणि खोपटामार्गे शिस्तीत संचालन केले. सार्जंटसाहेबाची आश्चर्याने बोलतीच बंद झाली.

बूम ५ ५ ! शांतता भंग करणारा आवाज झाला.

“देवा रे !” सार्जंट मॅक विव्ळला, “तिकडं जाऊन चालवली दिसतेय बंदूक ! उडवली वाटतं गोळी स्वतःवर !”

दुसऱ्याच क्षणी खोपटाच्या दुसऱ्या बाजूने निळोबा शिस्तीत पावले टाकत सार्जंटसमोर हजर. सलाम ठोकून गंभीर चेहरा करून म्हणतात कसे, “पुन्हा नेम चुकला साहेब !”

ऑस्ट्रेलिया

खुर्ची

कोणे एके काळी नेपाळच्या डोंगराळ प्रदेशात एक उदार आणि दयाळू राजा राज्य करीत असे. त्याला आपल्या राज्यातील प्रतिष्ठित लोकांशी राज्यातल्या समस्यांची चर्चा करायला आवडे. त्याच्या ह्या रिवाजामुळे तो यशस्वी आणि लोकप्रिय झाला.

एकदा अशाच बैठकीत आपल्याशिवाय इतर कोणालाही बसायला आरामशीर खुर्ची नाही हे त्याच्या लक्षात आले. दयाळू असल्यामुळे त्याला काळजी वाटली. बैठकीत सहभागी होणाऱ्या सगळ्यांसाठी योग्य खुर्च्या बनवून घ्यायचा निर्णय त्याने घेतला.

राज्यातील सुतारांना खुर्च्यांचे नमुने करायची त्याने आज्ञा दिली. ज्याचा नमुना निवडला जाईल त्याला बक्षिसाची आकर्षक रक्कम जाहीर केली.

देशातले सर्व सुतार खुर्च्यांचे विविध नमुने तयार करण्यात गर्क होऊन गेले - तिपाया, बाकडी, कोच. परंतु राजाला एकही नमुना पसंद पडला नाही.

शेवटी एका चांभाराने बक्षिस पटकावयाचे ठरविले. आपल्या कामाच्या ठिकाणी एखादी सुंदर युक्ती सुचेल म्हणून तो विचार करत बसला होता. आणि अचानक त्याला एक कल्पना सुचली. आपण बसलोय त्या स्थितीत आपल्या किती आराम वाटतोय हे त्याच्या लक्षात आले. खरोखर इतका आराम की, आपण किती वेळ इथे असेच बसलो याचे त्याला भानही नव्हते. ह्या स्थितीतच बसता येईल अशा आकाराचीच खुर्ची का तयार करू नये?

नमुन्याची खुर्ची पूर्ण झाल्यावर त्याने खुर्चीत बसून पाहिले. पाठीचा टेका आणि दोन हात तयार केल्यावर खरोखर खुर्ची बसायला सुखकर होती. समाधानाने आणि गवनि त्याचा चेहरा उजळला. असा आकार दुसऱ्या कोणालाच सुचणे शक्य नाही ह्याचा त्याला विश्वास वाटला.

सुतारकामात हरवणारा चांभार म्हणजे सनसनाटीच बातमी.

आपल्या शेजाऱ्यांना त्याने नमुन्याची खुर्ची दाखवली. त्यांना ती आवडली. राजवाड्यात खुर्ची घेऊन जाण्यासाठी तो अधीर झाला आणि कधी राजाला ती भेट देतो असे त्याला झाले.

खुर्ची तयार होण्याची आशाच सोडून दिल्यामुळे अखेरीस कोणी तरी आपल्या कल्पनेतली खुर्ची तयार करण्यात यशस्वी झाल्याचे पाहून राजाला आनंद वाटला. राजाला खुर्ची आवडली. त्याने चांभाराला यथोचित बक्षिस दिले आणि राजसभेला पुरेशा होतील इतक्या खुर्च्या बनवायला सांगितले.

नवीन खुर्च्या आल्यावर राजाने सभा बोलावली. सगळे सन्माननीय सदस्य स्थानापन्न झाल्यावर त्याने खुर्चीला सुयोग्य नाव सुचवायची त्यांना विनंती केली.

भाराभार सूचना येऊ लागल्या. कुठल्याही दोघात एकमत होईना. प्रत्येक जण राजाची मर्जी संपादू इच्छित होता. आपलीच सूचना कशी योग्य आहे हे पटवू पाहत होता. सगळेच उत्तेजित झाले होते. राजाचा पारा चढू लागला. राजाची उपस्थिती विसरून सन्माननीय सदस्य वाद घालू लागले आणि शिवीगाळ करू लागले. परिणामतः

त्यांनी खुर्च्या एकमेकावर फेकायला सुरुवात केली. एक खुर्ची सोडून सगळ्यांची मोडतोड झाली. सगळेजण उरलेली खुर्ची पटकवण्यासाठी धावाधाव करू लागले. जो तो उरलेल्या खुर्चीवर बसण्याचा आपला हक्क सांगू लागला.

राजा संपूर्ण नाटक शांतपणे पहात होता आणि शेवटी त्याने सगळ्यांना सभागृहातून बाहेर जायला सांगितले.

राजा विवंचनेत पडला. खुर्च्या तयार करवून घेतल्याबद्दल त्याने स्वतःला दोष दिला. खुर्च्या नसताना सगळे कसे आलबेल होते. त्याने प्रधानाला बोलावले आणि त्याचा सल्ला विचारला. प्रधान म्हणाला, "महाराज, उद्या सगळ्या सदस्यांना परत बोलवा आणि त्यांना खुर्च्या देऊ नका. सगळं ठीक होईल."

राजाने दुसऱ्या दिवशी सन्माननीय सदस्यांना आमंत्रित केले. सभागृहात एकसुद्धा

खुर्ची नव्हती. सगळेजण गालिच्यावर खाली बसले. आदल्या दिवशीच्या घटनेची राजांमे त्यांना आठवण करून दिली. तोडलेल्या खुर्चीला योग्य नाव सूचवायची विनंती त्याने पुन्हा सर्वांना केली.

सर्वांनी माना खाली घातल्या आणि ते नम्रपणे म्हणाले, “महाराजांनी दिलेलं नाव आम्ही मान्य करू.”

हसून राजा म्हणाला, “आभार. नाव महत्त्वाचं नाही; तुम्ही खुर्च्याची पुन्हा मोडतोड करणार नाही याची मला हमी द्या.”

आपल्या वागणुकीची सन्माननीय सदस्यांना लाज वाटली. त्यांनी मान डोलावून आपला होकार कळवला.

बैठक तहकूब झाली. नवीन खुर्च्या बनवण्याचे फर्मान निघाले.

परंतु खुर्चीसाठी संघर्ष तर आता सुरू झालेलाच होता !

नेपाळ

‘भूटुआ’ घोडा

एक श्रीमंत व्यापारी होता. एकसारखा त्याचा धंदा वाढतच होता आणि त्याला दूरदूरच्या गावी प्रवास करावा लागत असे. त्याला एका चांगल्या उमद्या घोड्याची जरूर भासू लागली.

घोड्यांच्या अनेक बाजारांना त्याने भेटी दिल्या. परंतु त्याला एकही घोडा पसंत पडला नाही. लोकांनी त्याला सल्ला दिला की, “खरोखर चांगला घोडा पाहिजे असेल तर तू भूटुआ जातीचा घे. साधारण घोडा सात दिवसात जितकं अंतर कापतो तितकं भूटुआ एका दिवसात पार करतो.”

व्यापाऱ्याने ‘भूटुआ’ घोडा विकत घ्यायचा घ्यास घेतला. तो घोड्यांच्या सगळ्यात मोठ्या बाजारात गेला. तिथे हिंडत असताना एका भामट्याची त्याच्यावर नजर पडली आणि ह्याला फसवणे अगदी सोपे आहे हे त्याने चटकन ओळखले. भोपळे विकणाऱ्या ह्या माणसाने आपल्या दुकानाजवळ व्यापारी येण्याची वाट पाहिली. आपल्या दुकानाजवळ येताच त्याने व्यापाऱ्याला विचारले, “महाशय, आपल्याला काय पाहिजे? सारखी शोधाशोध करताय ते मी बघतोय केव्हापासून. कदाचित मी तुम्हाला मदत करू शकेन.”

त्याच्या नम्रतेने भारावून व्यापारी म्हणाला, “मला एक ‘भूटुआ’ घोडा खरेदी करायचाय. तो कुठे मिळेल ते मला सांगू शकशील?”

“महाशय, तुम्ही अगदी योग्य स्थळी आलात. ‘भूटुआ’ घोडा मिळणं केवळ अशक्य आणि मिळालाच तर तुम्हाला ढीगभर पैसे मोजावे लागतील. पण माझ्याकडं ‘भूटुआ’ अंडी आहेत. एक खरेदी करा. लवकरच ते ऊबून एक सुंदर, उमदं शिंगरू मिळेल तुम्हाला.”

“अंड्यासाठी किती पडतील?” व्यापाऱ्याने विचारले.

“तुम्हाला म्हणून एक हजार टक्क्याला देतो.”

हजार टक्के देऊन एक मोठा पिवळा भोपळा श्रीमंत व्यापाऱ्यानं विकत घेतला.

रुपेरी नाणी मोजत असताना तो तरुण भामटा व्यापाऱ्याला सावध करत म्हणाला, “हे बघा, महाशय, अंडं खांद्यावर घेऊन जा. तुम्ही जर का अंडं खाली

ठेवलं तर शिंगरू निसटून पळून जाईल. महाशय, तुमचा घोडा तुम्हाला सुखसमृद्धी देवो.”

व्यापाऱ्याने भोपळा खांद्यावर घेतला आणि तो आपल्या गावाकडे चालू लागला.

आता सूर्य मावळला होता आणि अंधार पडू लागला. परंतु श्रीमंत व्यापारी चालतच होता. आता त्याला आणखी पुढे चालणे शक्य नव्हते.

एका वडाच्या झाडाखाली त्याने भोपळा ठेवला आणि तो झाडाच्या खोडाशी रेलून बसला. कपाळावरचा आणि अंगाचा घाम पुसून त्याने विश्रांतीसाठी आपले डोळे मिटले. तितक्यात पळत पळत एक कोल्हा तिथे आला. त्याने भोपळा पाहिला आणि कदाचित उत्कंठेपोटी भोपळ्याला जोरदार धडक दिली. भोपळा दुभंगला. घाबरून कोल्हा पळू लागला.

गडबड आणि कोल्ह्याच्या पळण्याने वाळलेल्या पानांचा होणारा आवाज यामुळे व्यापाऱ्याने डोळे उघडून पाहिले. पळणारा प्राणी पाहून त्याला विस्मय वाटला. तो प्राण्यामागे धावू लागला, त्याला वाटले की फुटलेल्या अंड्यातून शिंगरूच बाहेर पडून पळतंय. तो मागे मागे पळू लागला, त्याला वाटले, “जन्मल्याबरोबर इतक्या वेगाने पळत असेल तर मोठं झाल्यावर किती भरधाव पळेल याची कल्पनाच केलेली बरी.”

आजवर कोल्ह्याचा कोणीच इतका पाठलाग केला नव्हता. एका कडब्याच्या गंजीत जाऊन तो लपला. व्यापाऱ्याने गंजीवर काठीने बडवायला सुरुवात केली.

गंमत अशी झाली की गंजीत एक वाघ आधीच लपून बसला होता. वाघाला काठीचा फटका बसला. तो बाहेर पडून पळू लागला. व्यापाऱ्याला आणखीच आश्चर्य वाटले. त्याला वाटले, “काही क्षणातच शिंगरू एवढं मोठं कसं काय झालं बुवा?” स्वतःच्या खरेदीवर तो बेहद खुष झाला. हा घोडा आपल्या जवळची सगळ्यात किमती वस्तू ठरेल याची त्याला खात्री पटली. आता त्याला फक्त घोड्याचा पाठलाग करून त्याला पकडायचे होते.

पूर्ण थकून जाऊन वाघाने आपली गती कमी केली. व्यापाऱ्याने त्याला गाठले आणि त्याच्या पाठीवर तो स्वार झाला. वाघाच्या पाठीवर थाप मारून तो म्हणाला, “हे असले नखरे आता बंद, बऱ्या बोलानं मला घरी घेऊन चल.”

व्यापाऱ्याला पाठीवर घेऊन वाघ पळू लागला.

रात्र संपली, पहाट झाली. पूर्व दिशा प्रखर लाल प्रकाशाने उजळली. एखाद्या लाल सोन्याच्या तबकडीसारखा सूर्य उगवला. आता दिवसाउजेडी व्यापाऱ्याने जे

पाहिले त्याच्या धक्क्याने त्याचे प्राण जायची वेळ आली. तो प्रत्यक्ष वाघावरच स्वार झाला होता !

परंतु वाघ सतत पळतच होता. कसे तरी आपले प्राण वाचवण्यासाठी व्यापारी घडपडत होता. त्याने उडी घेतली आणि जवळच्या झाडाची झुकलेली फांदी गच्च पकडली. वाघाला यातले काहीच ठाऊक नव्हते. तो जीव तोडून पळत होता.

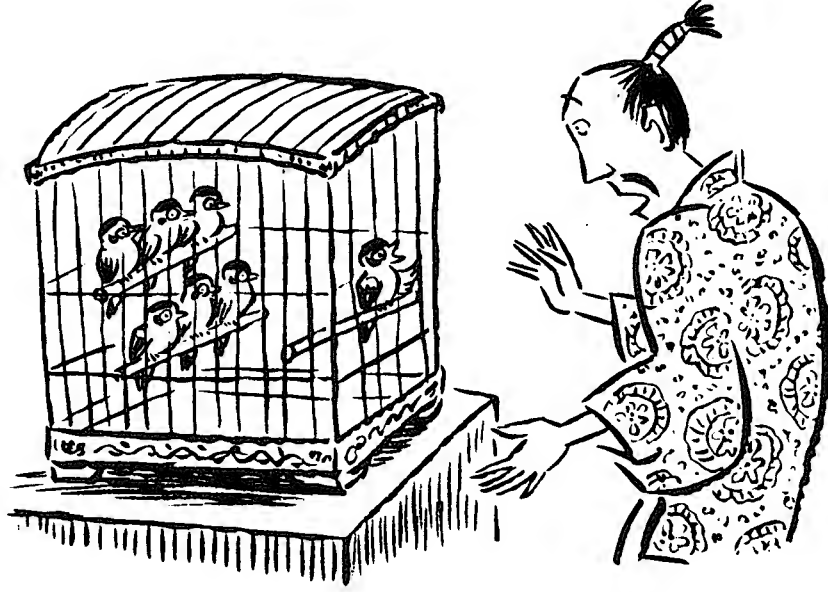
थोड्या वेळाने व्यापारी झाडावरून खाली पडला आणि त्याच्या पायाला दुखापत झाली. वाटसरूंच्या मदतीने तो घरी पोहचला.

आजकाल ‘भूटुआ’ असा शब्द जरी कोणी उच्चारला तरी व्यापारी क्रोधित होतो. आपल्या उर्वरित आयुष्यात तो एकच शब्द त्याला विसरायचा होता !

बांगलादेश

चिनी चिमण्या

एका व्यापाऱ्याला एकदा सहा चिनी चिमण्या मिळाल्या.

“महाराजांसाठी किती छान भेट ही,” व्यापाऱ्याने विचार केला. पण महाराज अंधश्रद्धाळू असल्याचे, त्यांचा शकून-अपशकूनावर विश्वास असल्याचे त्याला माहीत होते. त्याला वाटले ‘सहा’ हा आकडा महाराजांना आवडणार नाही. ‘सात’ ह्या भाग्यशाली आकड्याची भरती व्हावी म्हणून त्याने एक जपानी चिमणी घेऊन एका सुबक पिंजऱ्यात पक्षी ठेवले आणि महाराजांना पिंजरा भेट दिला.

असा दुर्मिळ नजराणा पाहून राजा खुष झाला. त्याने पक्ष्यांचे कौतुक केले आणि प्रत्येक पक्षी काळजीपूर्वक पाहिला.

“हे जरा विचित्रच नाही का?” काही वेळाने महाराज म्हणाले, “यातली एक चिमणी जपानी दिसतयेय.”

व्यापाऱ्याला काय बोलावे ते सुचेना. घाबरून त्याने मान खाली घातली.

आणि नंतर अचानक जपानी चिमणीने आपली चोंच उघडली आणि ती म्हणाली, “महाराज, मी ह्यांची दुभाषी नव्हे का !”

जपान

कोडी

(उत्तरे पान 100 वर)

1. दिवसभर दोन्ही हातांनी आपला चेहरा पुसते ते कोण?
प्रजासत्ताक कोरिया
2. मला तो दिसतो; पण त्याला मी दिसत नाही.
मायनमार
3. कोणती पाच अक्षरं चोराला घाबरवतील?
पापुआ न्यू गिनी
4. काळ्या टोपीची गोरी बाई.
श्रीलंका
5. अंगभर डोळे आणि डोक्यावर तुरा, तुझं नाव काय?
फिलिपीन्स
6. उंच उड्डाण आकाशी, शिस्तबद्ध जीवन
वसंतारंभी स्थलांतर उत्तरे
तर उत्तर-शिशिरात, दक्षिणेत वास्तव्य.
चीन
7. खडक फोडला, खडकच दिसून आला;
तोही खडक फोडला आणि चांदी चमकली,
चांदीच्या विहिरीत दिसलं पाणीच पाणी.
श्रीलंका
8. ओळखा पाहू मी कोण?
शुभ्र झगा घालते आणि नाक माझं लालेलाल
जास्त वेळ राहिले उभी; तर होते छोटी छोटी.
कोण मी?
पापुआ न्यू गिनी

9. आत असतो त्याला कळत नाही
बाहेर असतो त्याला कळतं सगळंकाही.
जपान
10. तीन नाकं पण दहा पायांवर उभा
नाकं जुळतात तिथं चार चार जिभा.
श्रीलंका
11. मोजले तर अनेक
बेरीज मात्र एक.
माकडासारख्या मारतो उड्या
दारावर चढता येत नाही गड्या.
जीवनदायी जीवनरक्षी
तरी प्रेम न द्वेष एकाच वक्षी.
आकाशातून तर उतरला
पण जन्म नाही तिथला.
हसत खेळत डौलानं झरतो
आपण मात्र थरथरतो.
घेतला नाही आडोसा चटकन
तर कुडकुडाल थंडीनं पटकन
मलेशिया
12. हातानं चाचपलं की असतं,
बाजूनं पाह्यलं तर नसतं.
इंडोनेशिया
13. कळी असताना हृदयासारखं,
पिकलं म्हणजे कणसासारखं.
फिलिपीन्स
14. मी नरपक्षी,
तुरा माझ्या डोक्यावरती
नाण्यांचा चमचमाट शेपटीवरती.
भारत

‘दीर्घायुदायी’ फळे

कोणे एके काळी अन्नामच्या राजाने मोठा दरबार भरविला. ह्या दरबारात नजराणा म्हणून एका प्रसंगी चीनच्या राजाने अन्नामच्या राजाला भली मोठी फळे भेट दिली. त्या फळांना चीनच्या राजाने ‘दीर्घायुदायी’ फळे असे नाव दिले होते.

भर दरबारात राजाला नजराणा दिला. त्यामुळे या रसाळ फळांची स्तुती करण्याची सगळ्या दरबारी मंडळीत चढाओढ लागली. या दरबारात ट्रॉग कुन्ह नावाचा अधिकारीही हजर होता. तो त्या फळांच्या भल्यामोठ्या ढीगाजवळ गेला. आणि त्याने अलगद हाताने तेथील एक रसरशीत फळ उचलले. ते फळ आपल्या तोंडाजवळ नेले. आणि मग त्याने मोठ्या चवीने त्याचा एक घास चाखून पाहिला.

“बंदी बनवून शिरच्छेद करा दुष्टाचा !” संतापून राजाने आज्ञा दिली.

राजाच्या अधिकाऱ्यांनी तात्काळ ट्रॉग कुन्हला बंदीवान केले. तो घळाघळा अश्रु ढाळू लागला.

“राजासाठी आणलेला मेवा चाखण्याचं तू धाडस कसं केलंस? आता तुला तुझे प्राण गमावावे लागतीलच. मृत्यूला भितोस, भित्रट भामटा कुठला?” राजा ओरडला.

“नाही महाराज,” ट्रॉग कुन्ह हमसाहमशी रडत उत्तरला. “मी तर तुमच्या दिव्य व्यक्तिमत्त्वाच्या चिंतेने व्याकुळ होऊन रडतोय, कारण लवकरच तुम्ही मरणार आहात.”

“काय बाष्कळ बडबड चालवलीयस् , मूर्खा? मी मरणार हे कुणी सांगितलं तुला?”

“महाराज, दीर्घायुदायी फळ पाहून मला खूप काळ जगता येईल म्हणून ते खाण्याचा मोह झाला. परंतु दोन घासही खाल्ले नाहीत, तोच मृत्यू आपली चाहूल न लागू देता आला आणि त्यानं माझी मनगूट पकडली. त्यावरून मी निष्कर्ष काढला की राजाधिराज जर उरलेली फळं खातील तर घातक चूक करतील आणि मग काय अनर्थ घडेल याची आपण कल्पनाच केलेली बरी.”

वाघ आणि सुके आलुबुखार

सगळ्या बाजूंनी डोंगरानी घेरलेलं एक छोटंसं आळसावलेलं खेडं होतं.

खेड्याच्या मागच्या डोंगरात एक वाघ रहात असे. डोंगरमाथ्यावर येऊन तो गर्जना करायचा तेव्हा खेड्यातल्या लोकांची भीतीने गाळण उडत असे.

एका हिवाळ्यातील रात्री सगळे जग हिमाच्छादित झाले असताना, वाघ डोंगरावरून उतरला. त्याने कित्येक दिवस काही खाल्ले नव्हते आणि तो फार फार भुकेजलेला होता.

तो जीवीच्या आकांताने भक्ष्य शोधत होता. तो एका घराच्या खिडकीशी आला, आत दिव्याची ज्योत मिणमिणत होती.

अचानक तेथील लेकरू मोठ्याने रडू लागले, “टचॅहा, टचॅहा.” ते एकसारखे रडत होते.

सावधपणे इकडे तिकडे पहात वाघ घरात शिरणार तोच एका बाईचा आवाज त्याने ऐकला, “उगी रहा. कोल्हा येतोय ! केवढं तोंड आहे त्याचं. भयानक दिसतो अगदी.” पण लेकरू काही रडायचं थांबेना. त्याची आई पुन्हा एकदा म्हणाली, “अरे, आता तर अस्वलच आलंय. उगी उगी. अस्वल खिडकीबाहेरच दिसतंय.”

परंतु लेकरू आईच्या धमकावणीला न घाबरता रडतच राहिले.

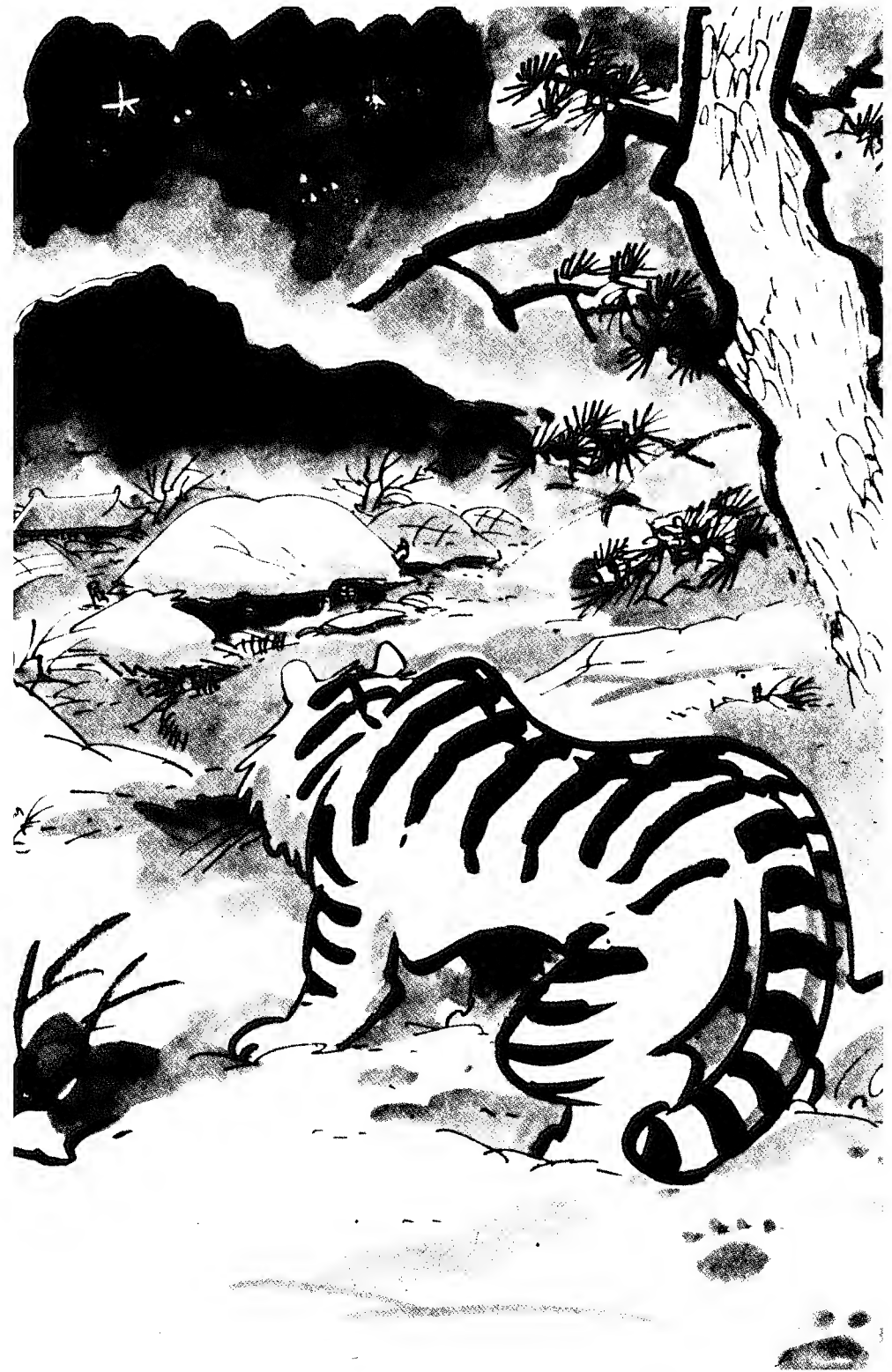
अंग चोरून खिडकीखाली दबा धरत वाघाने विचार केला, “अजबच लेकरू दिसतंय. कसं आहे कुणाला ठाऊक. ना कोल्ह्याला भितं ना अस्वलाला.”

भुकेची पुन्हा एकदा जाणीव होऊन वाघ उभा राहिला. लेकरू अजूनही रडतच होते.

“अरे अरे... बघ... बघ...” आईचा आवाज आला, “आता बघ वाघ आता ! तो बघ, अगदी खिडकीखालीच आहे ...”

परंतु लेकरू रडतच होते.

वाघाला धक्काच बसला आणि तो घाबरला, इतका की खाली कोसळून जवळजवळ बेशुद्ध पडला.

“मी इथं आहे ते या बाईला कसं काय कळलं?” तो स्वतःशीच मुटपुटला. थोडा दम घेऊन, त्याने पुन्हा एकदा खिडकीतून खोलीत डोकावून पाहिले. लेकरू अजून रडतच होते. वाघाला भीत असल्याची कुठलीही चिन्हे ते दाखवत नव्हते.

वाघाने आपल्याला न भिणारा एकही जिवंत प्राणी आजवर पाहिलेला नव्हता. आपल्या नुसत्या नावाने धडकी भरून प्राणी थरथर कापतात असा त्याचा समज होता. पण हे विचित्र लेकरू फिकीरच करीत नव्हते. त्याला कशाचीच भीती वाटत नव्हती, अगदी वाघाचीसुद्धा !

आता वाघाला चिंता वाटू लागली. त्याच क्षणी आईचा आवाज आला, “आता उगी रहा पाहू. हे घे ... सुके आलुबुखार !” लेकरू रडायचे एकदम थांबले. सगळं अगदी शांत झालं. श्वासाचासुद्धा आवाज येत नव्हता. वाघाला आश्चर्य वाटले, “हा आलुबुखार कोण असेल बुवा? माझ्यापेक्षा बलिष्ठ आणि हिंस्र दिसतो.” वाघ चिंताग्रस्त झाला आणि भीतीने हादरला.

तितक्यात काही तरी धपकन त्याच्या पाठीवर आदळले. वाघ आपला जीव मुठीत घेऊन पळत सुटला. त्याची खात्री पटली की त्याच्या पाठीवर दुसऱ्या तिसऱ्या कुणी नाही, प्रत्यक्ष त्या भयंकर आलुबुखारनेच उडी घेतली असली पाहिजे.

वास्तविक गुरे चोरायला आलेल्या चोराने त्याच्या पाठीवर उडी मारली होती. त्याने छतावरून अंधारात गाय समजून वाघावर उडी मारली होती.

चोरसुद्धा गांगरून गेला होता. आपण गाय समजून वाघावर उडी मारली हे कळल्यावर तो भीतीने अर्धमेला झाला.

आलुबुखारला झटकून टाकण्याच्या हेतूने वाघ आकांताने पळत सुटला. परंतु चोराने वाघाची पाठ घट्ट धरून ठेवली, कारण आपण खाली पडलो की वाघ आपल्याला फाडून खाईल हे त्याला ठाऊक होते.

जीवाच्या भयाने दोघेही पहाटेपर्यंत पळत होते. सुदैवाने चोराला झाडाची एक झुकलेली फांदी हाती लागली. त्याने ती घट्ट पकडली. तो झाडावर चढला आणि झाडाच्या दाट पानांत दडून बसला. सरतेशेवटी वाघाच्या तावडीतून सुटका झाल्यामुळे तो निश्चित झाला.

वाघाचीही सुटका झाली, “देवा देवा,” तो म्हणाला, “माझा जीव वाचवल्याबद्दल तुझे आभार. आलुबुखार फारच भयानक प्राणी दिसतो.”

तो डोंगरातल्या आपल्या गुहेत सुरक्षित पोहोचला.

प्रजासत्ताक कोरिया

मज्जातंतूची लांबी

मालिन साबरचा डावा गाल काही दिवसांपासून सुजून पुरीसारखा टम्म फुगलेला होता. दाताचे दुखणे मालिन साबरला फारच सतावत होते. आपल्या दातदुखीला उतार पडावा आणि सूज उतरावी म्हणून या आजारातली सगळ्या प्रकारची औषधे त्याने घेऊन पाहिली होती. पण त्याला त्यांचा अजिबात फायदा झाला नाही. एक दोन दिवसात परत दात दुखू लागायचा. गावातल्या वैदूची सगळी चाटणे घेऊन झाली, परंतु गुण येईना. तो किरकीर करू लागला. “आजकाल कमाई करणांच फक्त कठीण नाही, पण औषधसुद्धा पूर्वीसारखी गुणकारी राहिली नाहीत.”

“तू दंतवैद्याकडं जा, झटकन बरं वाटेल तुला,” एका सेवानिवृत्त शिक्षकाने त्याला सल्ला दिला.

“मला नाही वाटत. दंतवैद्याकडं जायचं माझं मन होत नाही. उगी दात उपटील, नाही तर सुया टोचील, नाही तर उगीच हिरड्या कोरीत बसेल. चुकीची कापाकापी अन् फुकट जास्तीचा त्रास. कायमचा अधू करून टाकील बेटा,” मालिन साबर म्हणाला.

एके दिवशी पुन्हा त्याचा दात मनस्वी ठणकू लागला. मालिन साबरला आता हे दुखणे अगदीच सहन होईनासे झाले. त्याची पावले आपोआप दंतवैद्याकडे वळली.

“आता दंतवैद्याकडं गेलंच पाहिजे, मेलो तरी,” एका हाताने दुखणारा गाल दाबीत दवाखान्याकडे जाता जाता मालिन साबर पुटपुटला.

“नमस्कार, साहेब. माझ्या दाताचं काही तरी करा राव,” त्याने दंतवैद्याला म्हटले.

“निश्चितच. काळजीच नको. पण थोडं थांबावं लागेल तुला,” दंतवैद्य त्याला धीर देत म्हणाला.

मालिन साबर विव्दळत बाकड्यावर बसला.

बाजूच्या खोलीत दंतवैद्य एका रोग्याला तपासत होते. त्या रोग्याचा आरडाओरडा ऐकून मालिन साबरची भीतीने गाळण उडाली. दवाखान्यातून तडक निघून जावे

असा विचार करत असतानाच अचानक दार उघडले आणि वैद्यांनी त्याला आत बोलावले.

मालिन साबरची छाती जाम धडधडू लागली आणि सगळे अंग भीतीने थरथरू लागले. आपण दवाखान्यात आलो याचा त्याला पश्चाताप होऊ लागला.

“त्या खुर्चीवर बस,” समोरची खुर्ची दाखवीत आपली हत्यारे तयार ठेवीत वैद्य म्हणाले.

उजेडात हत्यारे चमकताना पाहून मालिन साबर भीतीने आणखीनच लटलट कापू लागला.

एक चिमटा घेऊन वैद्य लवकरच त्याच्या दिशेने चालून येऊ लागले, “हं, आ कर पाहू,” ते म्हणाले.

“साहेब दात नका नं काढू, दया करा माझ्यावर,” कापण्या आवाजात मालिन साबर विनवण्या करू लागला.

“मग करू तरी काय म्हणतोस, आं?” रागावूनच वैद्य म्हणाले.

“काही तरी औषध द्या म्हणजे झालं !”

“हं, आता एक माझं. उघड तोंड लवकर !” वैद्यांनी फर्मावले.

ऐकलं न् ऐकलं करून, मालिन साबरने आपले तोंड घट्ट मिटले.

पण वैद्यबुवा आता जास्त वेळ फुकट घालवायला तयार नव्हते. एका झटक्यात त्यांनी मालिन साबरचा जबडा पकडून त्याचे तोंड उघडले.

मालिन साबरला आपले तोंड जास्त उघडायची मुळीच इच्छा नव्हती, म्हणून वैद्यांनी परिचारिकेला डच भाषेत काही सूचना दिल्या.

परिचारिकेने एक टाचणी घेतली आणि मागून मालिन साबरच्या कुल्ल्याला टोचली.

“आ S आ S S !” भीतीने मालिन साबर ओरडला आणि त्याचे तोंड खूपच वासले. वैद्यांनी कौशल्याने चिमटा वापरून एका झटक्यात त्याचा दुखणारा दात उपटला.

योग्य ते औषधोपचार केल्यावर हसत हसत वैद्य म्हणाले, “छान. आता घरी जा.”

घरी परतताना त्याला कोणी तरी विचारले, “मालिन साबर, कुठं गेला होतास?”

“दवाखान्यात. दात काढून घ्यायला !”

“दुखलं की काय खूप ?”

“का बरं नाही दुखणार? मी जवळ जवळ मेलोच होतो. दाताखालचा मज्जातंतू

किती लांब होता म्हणून सांगू, तो जवळ जवळ इथपर्यंत होता,” आपल्या कुल्ल्यावर हात फिरवीत मालिन साबर उत्तरला.

इंडोनिशिया

इरावतीच्या पैलतीरावर

बोधवपय हा ब्रह्मदेशातील शेवटच्या राजांपैकी एक. तो अत्यंत शक्तिशाली शासनकर्ता होता आणि त्याचे सैन्य सामर्थ्यशाली होते. अनेक युद्धात लढून त्याने विजय मिळवला होता. त्याच्या राज्यकाळात ब्रह्मदेश श्रेष्ठ आणि समर्थ देश झाला. त्याच्या नेतृत्वामुळेच हे शक्य झाले. तो केवळ कडक नव्हता; तर सूज्ञ आणि सुष्ट मानूस होता. त्याने अनेक भव्य पॅगोडा बांधले आणि देशातील साधु पुरुषांचा प्रतिपाळ केला.

आपल्या तरुणपणातील मित्रांची काळजी घ्यायला तो विसरला नाही. अशा मित्रांपैकी उ पॉ उ हा एक होता. त्या दोघांनी तरुण असताना एकाच महंताच्या हाताखाली शिक्षण घेतले होते. ते एकत्रच लहानाचे मोठे झाले होते आणि त्यांची मैत्री काळाच्या कसोटीवर उतरली होती.

एका सुंदर दिवशी बोधवपय आपल्या अनुयायांसोबत ब्रह्मदेशातील सर्वात मोठ्या नदीच्या - इरावतीच्या - किनाऱ्यावर सहलीला गेला. ब्रह्मी लोक इरावतीला 'माता इरावती' म्हणतात. जिथे नदीचे पात्र अगदी विशाल होते तीच जागा त्यांनी सहलीसाठी निवडली होती.

दिवस सरला. आता राजा कंटाळला. पात्राच्या पलीकडे दूरवर दिसणारा किनारा तो न्याहाळीत होता. कदाचित त्याला उ पॉ उ ची छेड काढायची लहर आली असावी. उ पॉ उ आता त्याचा मंत्री होता आणि दरबारी विदुषक. राजा बोधवपय जसा सूज्ञ आणि शूर होता, तसा उ पॉ उ चतुर होता.

राजा म्हणाला, "हे बघ पॉ उ तुला इरावतीचं पात्र ओलांडता येईल?"

चटकन उत्तर आलं, "निश्चितच, महाराज."

"पॉ उ काय गप्पा मारतोस? माझी खुशामत करायला तू नेहमीच तत्पर असतोस. आणि तुझ्या विनोदानं माझी करमणूकही होते. पण हे तू हसण्यावारी घेऊ नकोस. पॉ उ, एवढं तू सोडून बोल."

"परंतु महाराज, मी खरोखरच नदी पार करू शकतो. राजाधिराज, मी खरंच बोलतोय !"

मंत्री महोदय उ पॉ उ चे बोलणे ऐकून राजा बोधवपयला हसू फुटले परंतु पॉ उ मोठ्या गर्वाने एकच गोष्ट घोक्त राहिला.

"बरं तर, पॉ उ, नदी पार करू शकतोस म्हणतोस. मग आताच कर पाहू."

आज्ञा ऐकून मंत्री महोदयांनी आपला पासो किंवा लुंगीचा सोगा गोळा केला. सगळ्या निःस्वार्थ गुंडाळून त्याने कमरपट्ट्याला मागे काष्टा खोचला. या दिव्य पराक्रमासाठी तो आता सिद्ध झाला. त्याच्या सगळ्या हालचाली राजा मौजेने पहात होता.

किनाऱ्यावरच्या वाळूत मंत्री महोदय सैरावैरा पळू लागले. इकडे तिकडे पाहू लागले. थोड्या वेळाने राजाने हा काय प्रकार चाललाय म्हणून त्याला विचारले.

"राजाधिराज, मी एका होडीची वाट बघतोय." मंत्री उत्तरला.

“वाह वा, पों उ ! अशी तर कोणताही सामान्य माणूस नदी पार करू शकतो.”
पों उ वाळूत गढग्यवर बसला, वाकून त्याने आपले कपाळ वाळूवर टेकवले.
नंतर त्याने राजाच्या नजरेला आपली नजर भिडवली आणि म्हणाला, “राजाधिराज,
मी असाच एक सामान्य माणूस नव्हे काय?”

मायनमार

त्याने चंद्राला वाचवले

एका दयाळू अंतःकरणाच्या माणसाला विहिरीत चंद्राचे प्रतिबिंब दिसले.

“अरे रे, देवा देवा ! चंद्र विहिरीत पडलाय वाटतं,” तो खेदाने स्वतःशी पुटपुटला आणि गळ लावलेला दोर आणायला घाईघाईनं गेला. तातडीने त्याने गळ विहिरीत खोलवर टाकला आणि दोर घट्ट पकडून ठेवला. पाण्यात गळ पडला आणि खोल तळाशी जाऊन एका दगडाला अडकला. गळाला चंद्र लागला असे समजून त्याने दोर एवढ्या ताकदीने ओढला की दोर तुटून तो माणूस आपल्या पाठीवर दाणकन पडला अन् बेशुद्धच झाला. शुद्धीवर आल्यावर त्याच्या नजरेला आकाशात शांतपणे चमकणारा चंद्र दिसला. तो वेदनेने विव्दळला परंतु समाधानाने म्हणाला, “माझी पाठ मोडली, परंतु, हे परमेश्वरा, चंद्र तर वाचला.”

इराण

नेडच्या गोष्टी

नेड क्रेवन, न्यू साउथ वेल्सच्या वायव्य भागात एकेकाळी फार प्रसिद्ध होता. तो कामचुकार होता आणि कापणीच्या एका मोसमात गुन्नादाहच्या रॅंगेरी स्थानकावर त्याला रोजगार मिळाला. त्या कापणीच्या दिवसात तिथला जमीनदार रूबाबात असायचा आणि आपल्या मुकादमाला एक घंटा वाजवायला सांगायचा, म्हणजे मजूर कापणीला वेळेवर जावेत.

नेड क्रेवन एकदा अगदी पहाटेच खोपटात गेला आणि घंटेच्या दोराला त्याने चांगला सोनेरी पाक चोपडला. मुकादमाने दोर पकडला अन् आपले हात बरबटलेले पाहून अन् फणफण करत नेड काम करीत होता तिथे जाऊन पोहोचला.

“तुझा ह्यात नक्कीच हात आहे,” तो गरजला.

“साहेब,” नेड म्हणाला, “मला तर तुमचे दोन्हीही हात ह्यात दिसतात.”

त्याच स्थानकावर नेडला तारेचे फाटक बसवायचे काम दिलेले होते. मुकादम रात्री येऊन पहातो तर तिथे फाटकाचा पत्ताच नव्हता. म्हणून तो तणतणत नेडच्या झोपडीकडे गेला.

“मी बसवायला सांगितलेलं फाटक कुठंय?” चिडून त्याने विचारले.

“त्याचं काय की फाटक बसेचना, म्हणून मी ते घरणात नेऊन बुडवलं.”

नेडची अजून एक गोष्ट बेकटीव स्थानकावर तो रोजगारावर असतानाची आहे. ओढ्याकाठच्या गायरानातले ससे हुडकून काढायचे त्याला काम दिले होते.

काही वेळाने मुकादम येऊन पाहतो तर नेड झाडाखाली आरामात बसून पाईप ओढत होता.

“क्रेवन अळंटाळं करायचे पैसे देतो का आम्ही तुला?” मुकादम म्हणाला, “सशांचं काय केलंय?”

“त्या प्राण्यांना खणून हुडकणं म्हणजे फुकट वेळ घालवणं,” न दबणारा नेड उत्तरला. “ससे स्वतःहून बाहेर येतीलच की हो !”

ऑस्ट्रेलिया

अद्भुत झाड

अगदी थकून भागून एक भटक्या एका गावात आला. दोन दिवस त्याने काहीच खाल्लेले नव्हते. भुकेमुळे त्याला एक छान युक्ती सुचली.

तो भेटणाऱ्या लोकांच्या कानात सांगत सुटला, "मला एक, अद्भुत झाड माहीत आहे - थडग्याच्या काठावर गेलेला माणूसही जिवंत होऊ शकेल असं. माझं गुपित मी तुम्हाला सांगू शकेन."

घाईघाईने एका श्रीमंताने त्याला घरी नेऊन भरपूर जेवू घातले.

जेवणाखावण झाल्यावर यजमानाने हुषारीने त्याला अद्भुत झाडाबद्दलची आठवण करून दिली.

"चला बरं माझ्याबरोबर," पाहुणा म्हणाला, "इथं बाजूलाच तर आहे ते." दोघे गुपचूप बाहेर पडले. आवश्यक ती खबरदारी घेऊन. गावापासून पुरेशा दूर आल्यावर भामटा थांबला आणि त्यानं साळीच्या शेताकडे बोट दाखवले.

"काय? साळ? थट्टा करतोस की काय?" यजमान म्हणाला.

बिलकूल नाही. तुमच्या घरी मी भात खाल्ला नसता तर मी आत्तापर्यंत मेलोच असतो की."

आणि त्या लुच्च्याने तिथून धूम ठोकली.

व्हिएतनाम

सात शहाणे

फार फार वर्षांपूर्वीची ही गोष्ट आहे. एका खेड्यात सात शहाणे जोला रहात असत. जोला म्हणजे विणकर. त्यांच्या समाजातले ते सगळ्यात ज्ञानी समजले जायचे. अडीअडचणींच्या वेळी लोक काही कळेनासे झाले की तांतडीने त्यांचा सल्ला घ्यायला यायचे. जोलादेखील लोकांचे लहानसहान प्रश्न सोडवायचे. लोकांचे समाधान व्हायचे. अशारीतीने त्यांच्याच गावात नव्हे, तर त्यांच्या आजूबाजूच्या खेड्यातही त्यांच्या शहाणपणाची खूप प्रसिद्धी झाली.

त्या जोलांचा प्रमुख अर्थातच सगळ्यात शहाणा होता. त्याचे वडिलही जोला समाजाचे प्रमुख होते. त्यांनी आपल्या मुलाला चांगले शिक्षण मिळावे म्हणून अगदी लहानपणीच शहरात पाठवले होते, कारण आपल्यानंतर तो एक समर्थ प्रमुख व्हावा असे त्यांना वाटे.

ह्या प्रमुख जोलाला एके दिवशी शहराकडे जात असताना रस्त्यावरच्या बाजारात छोट्याछोट्या गोलगोल वस्तूंच्या राशी दिसल्या. आणि तेथील लोक भरपूर प्रमाणात त्या वस्तूंची खरेदी करताना दिसले. ते लोक पिशव्या, पोती भरभरून ह्या वस्तू नेत असलेले पाहून जोलाचे कुतूहल चाळवले गेले. त्या वस्तू कोणत्या याचा त्याला उलगडा होईना. त्याने त्या बाजारातील एका हुशार दिसणाऱ्या माणसाला विचारले, “भाऊ, लोक काय खरेदी करताहेत?” त्या माणसाला आपली गाठ अडाण्याशी पडलीय हे चटकन लक्षात आले आणि तो म्हणाला, “ह्यांना बटाटे म्हणतात.”

शहरात येऊन आपल्याला काही तरी नवीन माहिती झाली याचा तरुण जोलाला खूप आनंद झाला.

आणखी पुढे गेल्यावर शहराजवळ येऊन पोहोचताच त्याला विविध रंगाच्या आणि आकाराच्या वस्तू दिसल्या. इतक्या विविध आकाराच्या, नक्षीकामाच्या वस्तू त्याने यापूर्वी कधीच पाहिलेल्या नव्हत्या. लोक त्यात ये-जा करताना त्याला दिसले. जवळच्या वाटसरूला जोलाने विचारले, “भाऊ, हे काय आहे?” त्याचा प्रश्न ऐकून त्या माणसाने उत्तर दिले, “बावळटा, ह्या इमारती आहेत.

तिथं माणसं राहतात,” आणि त्याच्याकडे विस्मयाने पाहत पाहत तो तिथून सटकला.

आता मात्र जोला खरोखर प्रभावित झाला. आपल्या गावातल्यासारखी ही घरे लाकडाने, बांबूने किंवा तागाच्या खोडापासून बनवलेली नाहीत हे त्याच्या लक्षात आले. आपल्या ज्ञानात भर पडल्याचा त्याला खूप आनंद झाला. परंतु, आपल्या नाका-कानातून ते निघून जाईल, याची काळजी वाटून त्याने आपल्या कानात कापसाचे बोळे घातले.

शहरातील आपले वास्तव्य पुरे करून तो तरुण जोला जेव्हा आपल्या गावी परतला तेव्हा त्याच्या घरातील मंडळींनी आणि शेजाऱ्यापाजाऱ्यांनी मोठ्या थाटामाटाने आणि कौतुकाने त्याचे प्रेमळ स्वागत केले. काही दिवसांनंतर त्याच्या वडिलांचे वय झाल्यामुळे त्यांचा मृत्यू झाला. वडिलांच्या मृत्यूनंतर तो जोला आपल्या जमातीचा प्रमुख झाला. त्या खेड्यात शहरात शिक्षण झालेल्या ह्या जोलाइतका जबाबदारी स्वीकारू शकणारा सक्षम माणूस दुसरा कोणीही नव्हताच असे तेथील गावकऱ्यांना एकमताने वाटले.

एके दिवशी काय झाले, एक प्रचंड मोठा हत्ती त्या खेड्यातून डुलत डुलत जात होता. इतका विचित्र प्राणी खेडूतांनी कधीच पाहिला नव्हता. लोकांनी प्रमुखाला बोलावलं. थोडा वेळ त्याने प्राणी निरखून पाहिला. शहरातील आपल्या वास्तव्यात आपण तिथे पाहिलेल्या विचित्र गोष्टी आठवायचा तो प्रयत्न करत होता. कशाला काय म्हणतात ते त्याला नीट स्मरत नव्हते. तो गोंधळून गेला. राक्षसाप्रमाणे दिसणाऱ्या प्राण्याविषयी ज्ञान मिळावे यासाठी लोक उत्कंठित झाले होते. लोकांची उत्कंठा त्याला जाणवली. ते पाहून जाणतेपणाने प्रमुख म्हणाला, “हा एक तर बटाटा असावा किंवा इमारत.” हे ऐकून, नीट समजले नाही तरी लोक खूप प्रभावित झाले.

अशारीतीने प्रमुख लोकांच्या समस्या सोडवू लागला. परंतु इतर लोक पोटासाठी काही तरी कामधंदा करतात, त्याप्रमाणे आपल्याला काही तरी करावे लागेल हे त्याला लवकरच कळून चुकले. त्याला जमिनीची मशागत करण्याची अजिबात इच्छा नव्हती, कारण आपल्या प्रतिष्ठेला ते शोभणार नाही, असे त्याला वाटत होते. म्हणून त्याने धंदा टाकायचे ठरवले. सहा शहाण्या माणसांना त्यानं आपले भागीदार म्हणून निवडले. त्यातला एकजण थोडासा वेंधळाच होता, परंतु, दुसरा कोणीच न सापडल्यामुळे त्याने त्याचीच निवड केली.

सात भागीदार जानी दोस्त झाले आणि ते नेहमी सोबतच दिसायचे. त्यांना

नाचगाण्याचा शोक होता आणि कितीही अंतर असले तरी ते कार्यक्रम सोडीत नसत.

पन्नास मैलावरच्या एका खेड्यातल्या जत्रेला एके दिवशी सगळेजण गेले.

त्यांनी खूप मौजमजा केली, आणि परतीचा प्रवास सुरू करायला त्यांना पहाट झाली. ती हिवाळ्यातली सुंदर चांदणी रात्र होती.

हसत खेळत, गोष्टी करत चालता चालता ते एका मोठ्या शेताजवळ आले. पूर्वी तिथे एक नदी होती. आता तिथली जमीन कोरडी पडली होती, परंतु चमचमणाऱ्या दंबबिंदूंनी ती ओलसर झाली होती.

आश्चर्याने एक जोला म्हणाला, अरे देवा, इथं नदी कशी काय आली बुवा? आपण रस्ता तर चुकलो नाही?"

खूप सल्लामसलत केल्यावर नदी पार करण्याशिवाय आता काही मार्ग नाही या निर्णयाला ते येऊन पोहचले आणि नंतर आपण योग्य रस्ता शोधू असे त्यांनी ठरविले. त्यांनी आपली धोतरे सावरली आणि दंबानं आच्छादलेल्या शेतात उड्या टाकल्या.

वेंधळा म्हणाला, "महाराज पाणी जमिनीसारखं कठीण लागतंय."

इतरांनी सुद्धा वेंधळाच्या म्हणण्याला दुजोरा दिला. प्रमुखाने त्यांना फटकारून म्हटले, "पाणी गोठलंय एवढंसुद्धा तुम्हाला कळत नाही. स्वाभाविक पृष्ठभाग कठीण लागणारच. आता वेळ दवडू नका पाहू. झरझर पोहून नदी पार करा.

* * *

एकदा ते नावेने बाजाराला निघाले. सुकाणू धरून त्यांचा प्रमुख नावेच्या मागच्या भागात बसला होता आणि बाकीचे स्वैपाक करीत होते. त्यातला एकजण शेंगा सोलून त्याचे दाणे काढीत बसला होता. दुसरा थाळ्या आणि चमचे नीट मोजत होता. त्यातलाच एकजण नावेच्या एका कोपऱ्यात बसून हळूहळू मसाला वाटत होता. अचानक वरवंडा त्याच्या हातातून निसटला अन् पाण्यात पडला. दुसऱ्याने शोकाने आपला चाकू काढून नावेच्या बाजूला खाच पाडून खूण केली. नाव बाजारात पोहचल्यावर तो पाण्यात उतरून खुणेच्या जागेजवळ वरवंडा शोधू लागला. सगळेच शोधाशोध करू लागले.

वरवंडा सापडेना असे पाहून प्रमुख संतापाने म्हणाला, "योग्य ठिकाणी तू खूण केलेली दिसत नाही; नसता वरवंडा न सापडण्याचं काहीच कारण नव्हतं."

लोक बाजारात आपापल्या नावेतून बाजाराला आले होते आणि साळीची खरेदी विक्री मोठ्या जोमाने चालू होती. एकजण जोलांची साळ घेण्यासाठी त्यांच्या नावेजवळ आला. एक रुपायला वीस शेर घेण्याची त्याने तयारी दाखवली. दुसऱ्या एका व्यापाऱ्याला त्याने तोच भाव दिला होता.

"मंजूर आहे ना?" त्याने विचारले.

परंतु प्रमुख फारच गरम झाला. "मी आताच तुला एका रुपायला अर्धी राशी खरेदी करताना पाहिलं. मला पाडून भाव देऊन मूर्ख ठरवतोस काय? त्याला दिला तेवढाच भाव मला दे. जमतंय कां बघा."

आपल्या प्रमुखाची बाजू इतरांनी लावून धरली आणि ते व्यापाऱ्याशी भांडू लागले. फक्त वेंधळा गप्प बसला.

व्यापाऱ्याला काहीच सुचेना. सगळ्या जोलांना एवढा कशाचा राग आला त्याला कळेना. तो म्हणाला, "तुमचं म्हणणं तरी काय? तुम्हाला काय हवंय? शांत व्हा आणि भाव सांगा बरं."

परंतु प्रमुख थांबायला तयार नव्हता, "तुम्हांला काय माझी साळ कमी दर्जाची वाटली, म्हणून तुम्ही भाव कमी द्यावा? माझी साळ विकत घ्यायची असेल तर रुपायला अर्धी राशीच घ्यावी लागेल, कळलं?"

व्यापाऱ्याला आपण इतक्या वेळ मूर्खांच्या जथ्याशी बोलतोय असे लक्षात आले. तो सला आणि म्हणाला, "ठीक आहे, तुम्हाला पाहिजे तितकी रक्कम मी देतो." त्यांनी सौदा मिटवला आणि व्यापाऱ्याने नावेतून साळ उचलण्यासाठी माणसे पाठवली.

जोलांचा प्रमुख गवनि आपल्या भागीदारांना म्हणाला, "पाहिलंत व्यापारी आपल्याशी कसा लबाडी करू पहात होता ते? त्याला वाटलं की आपल्याला त्याची खेळी समजणारच नाही. पाहिलंत मी त्याला कसा पेच टाकला?"

सगळेजण त्याच्या हुषारीचे कौतुक करत असताना फक्त वेंधळा शांत बसला होता. आपण मध्येच तोंड उघडले तर आपल्याला फटकारतील, हे त्याला माहीत होते. पण हिंमत करून त्याने विचारले, "मालक, मी मूर्ख तर खराच ... मला माहीत नाही पण वीस शेर आणि अर्धी राशी यात काय फरक आहे?"

"फार फरक पडतो. पण तुला काय कळणार म्हणा," प्रमुखाने त्याला चोख उत्तर देऊन गप्प केले.

आणखी काही दिवसांनी सगळेजण नावेने मुख्य बाजारपेठेत जायला निघाले. निघण्यापूर्वी प्रथेनुसार त्यांनी गलोईवर - म्हणजे नावेचा पुढचा सपाट भाग -

पाणी शिंपडण्याचा विधी केला. सुरक्षित प्रवासासाठी हा विधी केला जायचा. त्यांनी नावेचा दोर सोडला आणि नाव वल्हवू लागले.

लांब दोराला बांधलेला नदीच्या तळापर्यंत गेलेला नांगर उचलायचा राहून गेल्याचे त्यांच्या लक्षात आले नाही. स्थिर नाव ते वल्हवीत राहिले. नाव तिथल्या तिथेच फिरत राहिली आणि जोला उत्साहाने 'हुय्या हो हुय्या !' असे ओरडत वल्हवीतच राहिले.

रात्रभर वल्हे मारून ते थकून गेले. एव्हाना पहाट झाली. ते एकत्र बसून विड्या ओढणार तो मलशात - म्हणजे मातीचे भांडे - असलेला विस्तव विझल्याचे कळून ते निराश झाले. प्रमुखाने नाव किनाऱ्याला ओढून लावली आणि जवळपासच्या घरातून विस्तव आणण्यासाठी तो खाली उतरला.

सगळा देखावा अगदी ओळखीचा वाटत होता. त्याला वाटले, "किती विचित्र. हे घर हुबेहुब माझ्या घरासारखं दिसतंय. बांबूचं बेट, गोठा, घराचा पुढचा भाग, अगदी सगळंच. या घराच्या मालकानं माझ्या घराची नक्कल केलेली दिसतेय." या कल्पनेने त्याला मूठभर मांस चढले.

तो हळूहळू घराकडे जाताना स्वतःच्या झोपण्याच्या खोलीसमोर उभा राहिला. त्याने हाक मारली आणि म्हणाला, "आईसाहेब, आम्ही परदेशी आहोत. आम्हाला कृपा करून थोडा विस्तव देता का?"

ज्या बाईने दार उघडलं ती दुसरी तिसरी कोणी नसून खुद्द त्याची बायकोच होती. पण प्रमुख काही केल्या बोलायचा थांबेना, "आईसाहेब, देता का थोडा विस्तव?"

"हाय रे ! दुर्दैव माझं ! अहो तुम्हाला काय वेडबीड लागलंय की काय? बायकोला चक्क आईसाहेब म्हणताय्."

धक्क्याने प्रमुख एकदम शुद्धीवर आला. "देवा, देवा ! खरंच, ही तर माझीच बायको." तो गोंधळून गेला. रात्रभर वल्हे मारून आपण परत जिथून निघालो तिथेच कसे परतलो याचा त्याला उलगडा होईना. गांगरलेल्या अवस्थेत तो नावेकडे परत फिरला. मित्रांनी काय झाले म्हणून विचारल्यावर तो म्हणाला, "भूतानं आपल्यावर चेटूक केलेलं दिसतंय. आपल्या नावेची त्यानं दिशाच फिरवलीन्."

वेंधळ्याने पुन्हा आपले मौन तोडायचे ठरवले. बिचकत तो म्हणाला, "मालक, मला वाटतं नांगर न उचलता आपण नाव वल्हवीत होतो."

प्रमुखाचा राग अनावर झाला. त्याने वेंधळ्याला चांगलेच झाडले, "तू

कायमचाच मूर्ख राहणार. ही भूताचीच करामत. तू ईश्वराचे आभार मान की आपली नाव पाण्यात त्यानं उलटू दिली नाही."

पुन्हा एकदा झिडकारल्यामुळे बिचारा वेंधळा एक शब्दही बोलला नाही. परंतु त्याची काही खात्री पटली नव्हती. परंतु, मूर्ख म्हणून नाव झाल्यामुळं तो गप्पच बसला.

प्रमुखाची मात्र शहाणपणाबद्दल खूप स्तुती झाली, आणि शहाणा माणूस म्हणून तो आपली पाठ थोपटून घेत राहिला.

बांगलादेश

जशास तसे

एकदा एका जमीनदाराला त्याच्या कारभान्याने भाजलेली कोंबडी आणि बाटलीभर फळांचा रस आणून दिला. आपल्या नोकर पोऱ्याला त्याने बोलावले आणि ही भेट आपल्या घरी नेऊन द्यायला सांगितले. पोऱ्या लबाड आहे हे माहीत असल्यामुळे तो म्हणाला की कापडाच्या खाली एक जिवंत पक्षी आहे आणि बाटलीत विष आहे. ताटावरचा कपडा रस्त्यावर काढू नकोस, नसता पक्षी उडून जाईल आणि विषाचा नुसता वासही तुला मारायला पुरेसा ठरेल, असं त्याने बजावले.

पोऱ्या आपल्या मालकाला चांगलाच ओळखून होता. त्याने एक सोईस्कर जागा पाहून कोंबडी तर फस्त केलीच पण शेवटचा थेंब संपेपर्यंत रसही पिऊन टाकला.

दुपारच्या जेवणासाठी जमीनदार आपल्या घरी येऊन आपल्या बायकोला जेवायला वाढ म्हणू लागला. त्याच्या बायकोने 'स्वयंपाक अजून झाला नाही थोडं थांबा' असे म्हटले. कारभान्याच्या पदार्थांची आठवण होऊन भाजलेली कोंबडी आणि रस मला चालेल असं तो म्हणाला. सकाळीच तर पोऱ्याच्या हाताने ते घरी धाडले होते. सकाळपासून पोऱ्याचा पत्ताच नाही असे बायकोने सांगितल्यावर त्याला आश्चर्य वाटले अन् संतापही आला.

एक क्षणही वाया न घालवता तो आपल्या कामाच्या ठिकाणी धावला आणि त्याला दारादूर झोपलेला पोऱ्या दिसला. त्याला जागे करण्यासाठी त्याने ओरडून त्याला एक लाथ घातली. रागावून त्याने कारभान्याच्या भेटवस्तूंचे काय केले त्याची चौकशी केली.

पोऱ्या म्हणाला, "मालक घराकडं जाताना सोसाट्याचा वारा सुटला न कपडा उडाला आणि पक्षी उडून गेला. तुम्ही मला शिक्षा कराल म्हणून मी इतका घाबरलो की मी बाटलीतलं विष पिऊन टाकलं. आणि आता मरणाची वाट पहात स्वस्थ पडलोय."

इराण

ज्युआन तामद आणि पिसवा-मारायचं औषध

एका दोषातून अनेक दोष निर्माण होतात. ज्युआन तामदच्या आळशीपणाची अशीच कहाणी होती. शरीर आणि मन दोन्ही आळशी. खरे बोलणं नेहमी अवघड असल्याने तो खोटे बोलायचा अन् ते त्याच सहजपणे जमायचे. खोटे बोलणे त्याचा स्वभावच झाला होता.

एकदा त्याच्या आईने त्याला स्वैपाकाचे भांडे विकत आणायला शहरात पाठवले. त्या शहरातले लोक पिसवा फार झाल्यामुळे हैराण झाले होते. इतक्या पिसवा कुठून झाल्या काहीच कळत नव्हते. पायावर, अंगावर त्या रेंगायच्या आणि केसात त्यांनी एकदा ठाण मांडले की खाज सुटून वेड लागायची पाळी यायची. सगळे भयानकच.

ज्युआनने छानसे भांडे विकत घेतले आणि तो घराकडे निघाला. परतताना एक पिसू, त्याच्या कपड्यात शिरून त्याला चावली. त्याने बोंब ठोकली, आपले दोन्ही हात पसरले आणि नाचत उड्या मारत तो आपले अंग खाजवू लागला. सगळ्या गोंधळात भांडे खाली पडून फुटले आणि त्याच्या ठिकऱ्या ठिकऱ्या झाल्या.

फुटलेल्या भांड्यासमोर बसून आपल्या आईच्या संतापाची तो कल्पना करू लागला. चटकन काही तरी युक्ती करणे आवश्यक होते.

त्याने भांड्याचे तुकडे गोळा केले आणि दोन दगड घेऊन ते चांगले कुटले. केळीच्या पानांच्या तुकड्यात थोडी थोडी भुकटी बांधून तो परत शहरात गेला. रस्त्यावरून जाता येता तो सारखा ओरडत होता, "पिसवा मारायचं औषध घ्या, औषध !"

शहरातल्या लोकांना ही देवाची कृपाच वाटली आणि लोक त्याच्या भोवती गोळा झाले आणि त्यांनी सगळ्या पुड्या खरेदी केल्या.

ज्युआन घरी भांडे आणू शकला नाही परंतु त्याने नाण्यांची धैली नेली. त्याची आई खुष झाली. परंतु तिला तरीही भात शिजवायचं भांडे हवे होते, म्हणून तिने दुसऱ्या दिवशी त्याला शहरात पाठवले.

शहरात आल्यावर शिवीगाळ करणारा आणि त्याला मारू इच्छिणाऱ्या रागावलेल्या स्त्रीपुरुषांचा घोळका पाहून त्याचे धैर्य पार खचून गेले.

"तुला उभा चिरला पाहिजे," ते त्याच्यावर ओरडले, "कारण पिसवा मारायचं औषध म्हणून तू आम्हाला साधी वाळू विकलीस. भामटा कुठला ! आता कुत्र्याच्या मौतीनं मरायचं नसेल तर खरं काय ते सांग. पण गोष्ट पटणारी नसेल तर आम्ही तुझी गय करणार नाही."

"माझ्या शेजाऱ्यांनो, आधी तुम्ही औषध कसं वापरलं ते मला सांगा पाहू," ज्युआनने त्यांना विनवले.

"अर्थात आम्ही ते पिसवांवर टाकलं. काय करायचं होतं नाही तरी?" शेजाऱ्यांनी विचारले.

"हं, मला वाटलंच," ज्युआन म्हणाला, "मला तीच भीती होती. ती पूड आहे का अजून?"

कोणाजवळच पूड उरली नव्हती. “नशीबच खोटं,” ज्युआनने सुस्कारा सोडला. “नसता मी तुम्हाला पिसवा कशा मारायच्या ते दाखवलं असतं. पहिल्यांदा पिसू पकडायची. तिचे डोळे उघडायचे. अगदी सोपं तंत्र खरं तर,” ज्युआन म्हणाला एक शेजारी खो खो करून हसत सुटला. हा हा करून दुसरा हसला. “पिसवा आधी तर दिसणं कठीण, मग डोळे उघडणं तर दूरच राहिलं,” एक जण म्हणाला.

ज्युआन आपली गोष्ट पुढे रेटायची म्हणून कसोशीने प्रयत्न करत होता. परंतु रागावून ओरडणाऱ्यांच्या गोंधळात आपल्याला लोकांनी कचाट्यात पकडले हे त्याने ओळखले.

एक म्हातारी म्हणाली, “ज्युआन, अपवाद म्हणून एखाद वेळेस खरं बोलायला काय हरकत आहे !”

आपल्या तरुण वयात पहिल्यांदाच ज्युआनला पळवाट सापडली नाही. त्याने खरे काय ते सांगून टाकले.

काही माणसे त्याला धरण्याकरता झेपावली, तशी म्हातारी पुढे होऊन त्यांना आवरत म्हणाली, “गाढवाला एवढ्या वेळेस सोडून द्या. पण लेकरा माझं ऐक, पुन्हा अशी खोडी केलीस तर ईश्वरच तुझं रक्षण करो !”

“चला आपण त्याच्या आईला सगळं सांगू,” एक आवाज आला आणि गर्दी पांगली. ज्युआन एकटा उरला आपल्या आईच्या संतापाचा विचार करत.

फिलिपीन्स

प्रत्यक्ष देवीची थट्टा

गोपाळ वेदनेने विव्ळत होता. त्याच्या पोटात युद्ध चालल्यासारखी खळबळ होत होती. अर्थात यात विलक्षण असे काहीच नव्हते. चांगले पदार्थ खाणे, त्यातल्या त्यात गोड, त्याला आवडायचे म्हणून तो खच्चून खायचा आणि त्याचाच हा अटळ परिणाम. वेदना होत रहायच्या तोपर्यंत गोपाळ अगदी पश्चातापदग्ध असायचा आणि आता प्रमाणात खाईन असे ठरवायचा, परंतु, बरा झाल्यावर या सगळ्याचा त्याला विसर पडे.

यावेळी मात्र दुखणे जबर होते. आजवर त्याचे पोट इतके दुखले नव्हते.

“ते मासे - त्यामुळच हे झालं असणार,” तो मोठ्याने स्वतःशी म्हणाला. “बहुतेक ते ताजे नसावेत.”

“तुम्हाला खायला कोणी सांगितलं?” गोपाळची बायको म्हणाली. “आणि आठ तुकडे ! ताजे किंवा कसे, कोणीही अशानं आजारीच पडेल.”

“मूर्खासारखी बोलू नकोस,” गोपाळ म्हणाला. “मी नेहमी यापेक्षा जास्तच खातो. माशाचे तुकडे नाही तर रसगुल्ल्यांनी त्रास झाला असावा.”

“जवळ जवळ तीन डझन फस्त केलेत की हो !”

“वाद घालत इथं उभी राहू नकोस बरं,” गोपाळ कण्हला. “मला थोडं नारळाचं पाणी दे पाहू. पोटाला जरा बरं असतं ते.”

परंतु, नारळाच्या पाण्याचा काहीही उपयोग झाला नाही. वेदना तेवढीच तीव्र होती.

“माते काली कृपा कर,” गोपाळ मोठ्याने आळवणी करू लागला. “एवढ्या वेळ मला बरं कर. मी तुला एक म्हैस बळी देतो !”

“पूर्ण करण्याची इच्छा नसेल तर देवीला नवस कशाला करतां,” गोपाळची बायको म्हणाली.

“म्हणजे? मी माझा नवस फेडणारच !” गोपाळ चिडून म्हणाला. “मला जरा बरं तर वाटू दे. मी लगेच कालीमातेच्या देवळात जाऊन धष्टपुष्ट म्हैस बळीसाठी नेतो की नाही ते बघ.”

“बरं वाटतंय कां थोडसं?” त्याच्या बायकोने अचानक विचारले. “अर्ध्या तासापूर्वी तुम्ही जितके मलूल दिसत होता, तितके आता वाटत नाही.”

“अगदी बरोबर !” गोपाळ उठून बसत म्हणाला. “आता तितकंस दुखत नाहीय.”

“तुमची प्रार्थना कालीमातेनं ऐकली वाटतं. आता म्हशीचं तेवढं विसरू नका,” गोपाळची बायको म्हणाली.

लवकरच गोपाळला चांगलाच आराम वाटू लागला. थोड्याच वेळापूर्वीची आपली दशा तो पार विसरला. “काली माते,” खिडकीतून बाहेर बघत तो म्हणाला.

“वस्तू किती महाग होऊ लागल्यात.” अमळशाने तो म्हणाला, “या महागाईच्या दिवसात म्हैस घेणं कठीणच ! एखादी बकरी नाही कां चालायची ? एक चांगली जाडजूड बकरी ! मी आणीन की, बरं वाटल्याबरोबर. तशी अगदी पक्की शपथ घेतो मी.”

सकाळ संपून दुपार झाली. आता गोपाळला अजिबात वेदना जाणवत नव्हत्या. पण त्याला अशक्तता जाणवू लागली आणि किंचित भूक पण ! त्याने बायकोला हाक मारली. “मला उपाशी मारायचंय की काय !”

“तुम्हाला खायचं सुचतं तरी कसं,” ती उत्तरली, “काही वेळापूर्वीच तर तुम्ही वेदनेनं कळवळत होता.”

“थोडासा, अगदी वाडगाभर भात तर देशील.” गोपाळने याचना केली.

गोपाळची बायको स्वैपाकघरात गेली.

“काली माते !” गोपाळ म्हणाला, “जाडजूड बकरी तुला आणि मला पथ्य म्हणून फक्त भात हा काय न्याय झाला? असं म्हणतात की आधाशी असू नये. मग तू नको उदाहरण घालून द्यायला?”

“हं खा आता !” गोपाळच्या बायकोने त्याच्या पुढ्यात गरमागरम भाताचा वाडगा आणून ठेवला.

“इतकाच !” गोपाळने तक्रार केली. “अजून थोडा वाढ की !” “तुम्हाला खरंच बरं वाटतं का?” गोपाळच्या बायकोने विचारले.

“मी अगदीच ठणठणीत बराय !” गोपाळ म्हणाला. “आता तर मला वाटतं की दुखणं तसं सौम्यच होतं.”

“खरं की काय?” गोपाळची बायको म्हणाली. “तुमचं नवस करणं पाहून मला वाटलं ...”

“मी मनापासून बोलत होतो असं तर तुला नाही ना वाटलं,” गोपाळ म्हणाला, “तू एका मस्कऱ्याची बायको आहेस ! तुला मी थट्टा करतोय इतकं ही कळलं नाही?”

“अं,” गोपाळची बायको चक्रावून म्हणाली, “तुमच्या थट्टामस्करीत कालीमातेला गोवू नका ! तुम्ही काहीच दान देणार नाही का?”

“म्हैस नाही, एवढं खरं,” गोपाळ म्हणाला. “बकरीही नाही. दोन्ही फारच महाग पडेल ! मी कालीमातेला एखादी चिमणी मारायला सांगू का आणि तिलाच घ्यायला सांगू ! देवीला सुद्धा काही व्यायाम पाहिजेच की !”

“तुम्ही अगदीच निलाजरे !” संतापून गोपाळची बायको म्हणाली, आणि खोलीतून निघून गेली.

गोपाळ झोपी गेला. परंतु, थोड्याच वेळात त्याच्या पोटात कळ येऊन तो जागा झाला. तो ताडकन उठला ! तो घामाने डबडबून गेला होता. “काली माते !” तो तक्रारीच्या सूराने म्हणाला, “तुला थोडीसुद्धा विनोदबुद्धी कशी नाही ! बकरी, चिमणी वगैरे मी जे काय म्हणालो ते तुला खरं वाटलं की काय? मी निव्वळ थट्टा करत होतो! मला बरं कर आणि तुझी म्हैस तुला दान करतो !”

भारत

गुरुपेक्षा शिष्य वस्ताद

एका शाळामास्तरने आळशी म्हणून एवढा जबरदस्त नावलौकिक कमावला होता की एकही विद्यार्थी त्याच्याकडे फार काळ टिकत नसे. एकेदिवशी एक पोरगं घडे घ्यायला तरीही त्याच्याकडे आलंच.

या अनपेक्षित कामामुळे तो जरासा वैतागलाच आणि म्हणाला, “छान, माझ्याकडं घडे गिरवायची तुझी मनापासूनच इच्छा दिसतेय, तर जा आणि एक मेज घेऊन ये.”

“कशासाठी, गुरुजी?” पोराने विचारले.

“अर्थात पानाचे विडे ठेवायला, आणि कन्फ्यूशियसला ते विधीवत दान नको का द्यायला,” मास्तर म्हणाला.

“हं,” उद्याचा विद्यार्थी आपले डोके खाजवत म्हणाला.

“मी खाली वाकून हातापायावर उभा राहू कां? म्हणजे माझ्या पाठीवर नैवेद्याच्या वस्तू ठेवता येतील आणि आपला वेळ आणि मेहनत वाचेल.”

हे शब्द ऐकताच शाळामास्तर ताडकन उठून उभा राहिला आणि या अचाट व्यक्तिमत्त्वापुढं नम्रपणे वाकला.

“पोरा !” तो म्हणाला. “माझ्याकडून तुला शिकण्यासारखं काय आहे? काम कसं टाळायचं आणि सोपा मार्ग कसा काढायचा, हे मला जे काम येतं त्यात तर तू उपजतच निष्णात आहेस -”

व्हिएतनाम

हे खरं असूच शकत नाही !

एके काळी एका माणसाला गोष्टी ऐकायची इतकी आवड होती की त्याच्या घराजवळून जाणाऱ्या प्रत्येकाला थांबवून गोष्ट सांगण्याची विनंती तो करीत असे. परंतु गोष्ट सांगून झाली की “छे, ते खरं असूच शकत नाही !” असे उद्गार तो नेहमी, काढायचा. म्हणून त्याला गोष्टी सांगणे लोकांना आवडत नसे.

एके दिवशी हुषार म्हणून प्रसिद्ध असलेल्या श्री. किटचॉमना त्याने गोष्ट सांगण्याचा आग्रह धरला.

“गोष्ट सांगायला माझी अजिबात हरकत नाही,” श्री. किटचॉम त्या माणसाला म्हणाले; “परंतु, आधी ‘ते खरं असूच शकत नाही !’ असं न म्हणण्याचं वचन तुम्ही द्यायला हवं.”

“नक्की, मी तसं वचन देतो,” तो माणूस म्हणाला.

“पण तुम्ही जर का तसं म्हणालात तर तुमच्या कोठारातनं मी तांदळाचं एक पोतं घेईन. ठरलं तर मग?” मुद्दा न सोडता श्री. किटचॉम म्हणाले.

“ठीक, ठीक, गोष्ट तर सुरू करा,” तो माणूस म्हणाला.

मग श्री. किटचॉम सांगू लागले :

“एकदा एक उमराव पालखीतून प्रवासाला निघाला. तो डोंगराच्या खिंडीपाशी येऊन पोहचला इतक्यात एक घर आकाशात कुठूनशी आली. पालखीवर ती घिरट्या घालू लागली ओरडत, “पिप, पिप, प्रिर ऽ ऽ पिप !”

प्रकार काय आहे ते जाणून घ्यायची उत्कंठा लागल्यामुळं उमरावानं डोकं बाहेर काढून आकाशाकडं पाहिलं.

घारीनं त्याच्या कपड्यावर घाण केली. परंतु उमरावानं त्याचं एवढं काही मनावर घेतलं नाही. आपल्या माणसांना त्यानं नवीन कपडे आणायला सांगितलं आणि कपडे आणल्यावर ते त्यानं बदलले आणि प्रवास चालू केला.

परंतु घारीच्या घिरट्या चालूच होत्या आणि पालखीवर सारखा आवाज, “पिप, पिप, प्रिर ऽ ऽ पिप !”

उमरावानं बघण्यासाठी डोकं पुन्हा बाहेर काढलं.

ह्या वेळेस उमरावाची तलवार घाणीनं बरबटली. तरीही उमराव दुखावला गेला नाही. “मला नवीन तलवार द्या,” त्यानं हुकूम सोडला. आणि तलवार आणल्यावर ती कंबरेला बांधून तो पुढच्या प्रवासाला निघाला.

लवकरच घर पुन्हा उडत आली आणि पालखीवर घिरट्या घालत घालत कर्कश ओरडली, “पिप, पिप, प्रिर ऽ ऽ पिप !”

उमरावानं पुन्हा एकदा डोकं बाहेर काढलं. आणि ह्या वेळेस मात्र घाण उमरावाच्या अगदी डोक्यावरच पडली ! परंतु उमराव विचलित झाला नाही. “मला नवं डोकं आणा” तो आपल्या नोकरांना म्हणाला. आणि नवं डोकं आणल्यावर त्याने आपलं डोकं कापून नवं बसवलं आणि आनंदानं आपला प्रवास चालूच ठेवला.”

“ते खरं असूच शकत नाही.” ऐकणारा जोरात ओरडला.

“बरं, बरं ! मी तांदळाचं पोतं घेऊन जातो कसा. आभारी आहे. “श्री. किटचॉम म्हणाले आणि पोतं घेऊन ते चालते झाले.

जपान

कोडी

(उत्तरे पान 140 वर)

1. पाय आहे, मांडी नाही;
डोकं असलं तरी चेहऱ्याचा नाही पत्ता.
फिलिपीन्स
2. येतो आणि जातो;
वाहतो मात्र एकसारखा.
फिलिपीन्स
3. आठ पायावर डफ नेतो,
दोन कात्र्यांनी भेडसावतो;
तिरका चालतो गर्वात,
बुडबुडे सोडतो झोकात.
चीन
4. गरज पडते तेव्हा दूर फेकतो
पण गरज नसताना जवळ ठेवतो (जहाजाच्या).
थायलंड
5. जितकी जास्त फिरते
तितकी आकारानं वाढते
प्रजासत्ताक कोरिया
6. लालू गुदगुदल्या करतो काळूला
अन् काळू गोऱ्याला,
गोरा हसतो, "हा, हा, हा, !"
मलेशिया
(लालू = आग, काळू = भांडे, गोरा = तांदूळ)
7. वरचे दात खालच्या दाताला काय म्हणाले बरं?
पापुआ न्यू गिनी

8. मुंडकी छाटून मारले वीस फक्त;
मेले नाही कोणी, सांडलं नाही रक्त
भारत
9. गोरीपान बाई सारखे अश्रु ढाळी
श्रीलंका
10. तरूणपणी जेवताना साथ,
म्हातारपणी झोपा एकसाथ
मायनमार
11. वजनाचे छापे अंगावर
मोजायचं घेत नाही मनावर
पापुआ न्यू गिनी
12. खरबरीत कातडी अन् हातामध्ये सुया,
सुळक्यावर रोवला मुलांनी पाया;
रंग राहतो हिरवा हिरवा वर्षभर
जोराच्या वाऱ्यात डोकं ताठ बरोबर
चीन
13. गुंडाळता न येणारी चटई
श्रीलंका
14. डोळे पुष्कळ असं कोणतं फळ?
इंडोनेशिया

15. झटकन काढली,
खर्कन ओढली;
फूल उमलून लगेच
कोमेजलं
श्रीलंका
16. चिंचोळ्या रस्त्याच्या
शेवटी छोटसं तळं
जपान

चाणाक्ष माणूस

ताँग नावाच्या एका कंगाल माणसाला दुसरा एकजण भेटला, तर त्याचेही नाव ताँगच निघाले. गप्पाटप्पा झाल्यावर थोरल्या ताँगने अन् धाकट्या ताँगने दोस्ती करायची ठरवली आणि एकमेकांना कमाईसाठी मदत करायचे ठरवले. थोरल्याने संन्याशाचे रूप घ्यावे असे धाकट्याने सुचवले. सुरुवातीला थोरल्या ताँगने आढेवेढे घेतले, परंतु उदरनिर्वाहाचे साधन म्हणून केवळ संन्यास घ्यायचा असे धाकट्याने पटवून दिल्यावर थोरला ताँग तयार झाला. एका पडिक देवळात ताँगने केस कापून गोटा केला, पिवळी वस्त्रे परिधान केली आणि ढोंगी संन्याशाचे जीवन सुरू केले.

उत्तरे: 1. भूछत्रा 2. फांग उडवणारा वारा 3. खेकडा 4. बोटीचा नांगर 5. अफवा 6. भात शिजवणं
7. जेवायच्या वेळेस भेटू 8. नखं 9. मेणबत्ती 10. बांबू 11. मासा 12. देवदार पाईनचा वृक्ष
13. हमरस्ता 14. अननस 15. आगकाडी 16. पळी

दरम्यान धाकटा ताँग गावोगावी हिंडायचा, गुरेढोरे पळवायचा, दाट जंगलात लपवायचा, आणि परमपूज्य ताँगला सगळी खबर द्यायचा. धाकट्या ताँगने खेडूतांना सांगितले की खरा स्फटिकगोल पाहून भविष्य वर्तविणारा संन्याशी देवळात असून तुमची गुरंढोरं कुठं शोधायची ते त्याला विचारा. गुरे हरवल्यामुळे निराश झालेले खेडूत परमपूज्य ताँगला गुरांचा पत्ता विचारायला येऊ लागले. एका पाटीवर काही रेघोट्या ओढल्यासारख्या करून ताँग प्रत्येकाला गुरांचा पत्ता सांगायचा आणि त्याच्या भविष्यवाणीप्रमाणे दाट जंगलात त्यांना गुरे सापडायची. त्यांना आनंद व्हायचा. कृतज्ञतेने भारावून लोक संन्याशाला हरत-हेच्या भेटवस्तू देऊ लागले.

एके दिवशी प्रदेशाच्या राज्यपालाची हिऱ्याची अंगठी हरवली. त्याने आपल्या सचिवाला परमपूज्य ताँगकडे शकून पाहण्यासाठी पाठवले. सचिवाने त्याला सर्व काही सांगितले तेव्हा ताँगची भीतीनं गाळण उडाली. आता आपलं भांडं फुटणार असे वाटून, तो स्वतःलाच शिव्या देऊ लागला, “ताँग आता तुझे दिवस भरलेच. आता तुला कोणी वाचवू शकत नाही.” अंगठीचा पत्ता विचारायला आलेल्या सचिवाचे नाव योगायोगानं ताँगच होते. त्याने परमपूज्य ताँगचे शिव्याशाप ऐकले मात्र अन् तो जाम घाबरला आणि पांढराफटक पडला. त्याला रडू कोसळले आणि आपणच हिऱ्याची अंगठी चोरल्याची कबुली दिली. प्रायश्चित्त म्हणून त्याने संन्यासी महाराजांना अंगठी सापडायची जागा सांगितली आणि आपले प्राण वाचवायची विनवणी केली. परमपूज्य ताँग दैवाने आपल्याला साथ दिली म्हणून खूष झाला. तो तातडीने राज्यपालाकडे गेला आणि अंगठी कुठे सापडेल ते त्याने सांगितले. संन्याशाला दया दाखवावी लागते या सबबीवर त्याने अपराध्याचे नाव सांगायचे टाळले. ह्याला राज्यपालाने अजिबात हरकत घेतली नाही.

अंगठी सापडल्यावर संन्याशाला मूल्यवान भेटवस्तू आणि यथेच्छ भोजन दिले गेले. परमपूज्य ताँगने खुषीत आधाशासारखे सगळे पदार्थ गिळायला सुस्वात केली. परिणामतः कोंबडीचे एक हाड त्याच्या घशात अडकले. ते घशातून काढायची त्याला लाज वाटू लागली कारण राज्यपाल स्वतः तिथे उपस्थित होता - खांबाला रेलून तो उभा होता. तो केवळ मान खालीवर हलवत राहिला. राज्यपालाला वाटले की संन्याशी आपल्याला बोलावतोय. परमपूज्य ताँगच्या तो जवळ पोहचतो न पोहचतो तोच खांबावर वीज पडली. विजेच्या कडकडाटाने परमपूज्य ताँग इतका घाबरला की त्याने हाड तसेच गिळले आणि तो बेशुद्ध झाला. शुद्धीवर आल्या आल्या त्याने राज्यपालाला सांगितले की खांबावर वीज पडणार याची त्याला दैवी पूर्वसूचना मिळाली होती. त्यामुळ तिथून निघून जाण्यासाठी त्याने सुचविले होते. राज्यपाल इतका प्रसन्न झाला की त्याने परमपूज्य ताँगला शाही मंदिरात वास्तव्य करायला आमंत्रण दिले.

एके दिवशी राजप्रासादातील तळ्यात एक नाग शिरला. तळ्यातील पाणी वापरायला कोणीही धजेना. राज्यपालाने ताँगची मदत मागितली. स्वतः घाबरल्यामुळे नाग केवढा मोठा आहे ते तळ्यात डोकावून तो पाहू लागला. दुर्दैवाने त्याचा पाय निसटला आणि तो पाण्यात पडला. भीतीने त्याने हाताला लागेल ते घट्ट पकडले थोडासा भानावर आल्यावर आपण नागाचीच मानगुट पकडल्याचे त्याच्या लक्षात आले.

ताँगच्या साहसाच्या कथा सर्व दूर पसरल्या. या घटनेनंतर काही दिवसातच शत्रू सैन्याने नगरावर हल्ला केला. ताँगने लढाईत सैन्याचे नेतृत्व करावे अशी इच्छा राज्यपालाने व्यक्त केली. ताँगला तर घोड्यावर स्वारसुद्धा होता येत नव्हते. घोड्यावरून खाली पडू नये म्हणून, धाकट्या ताँगने परमपूज्य ताँगचे पाय करकचून बांधले. जेव्हा घोडा धावू लागला तेव्हा परमपूज्य ताँगचा ताबा सुटून तो घोड्याच्या

पाठीवरून घसरून खोगीराच्या खाली लोंबकळू लागला. त्याचे दोन्ही पाय एकत्र बांधलेले होते ते आकाशाकडं रोखलेले राहिले. शत्रू सैन्याने अशा पद्धतीनं घोड्यावर बसलेला कोणी पाहिला नव्हता. त्यांना वाटले की परमपूज्य ताँग त्यांना मारून टाकण्यासाठी जादूटोणाच करतोय. ते इतस्ततः पळू लागले. परमपूज्य ताँगने आता विजयश्री संपादन केली. पुन्हा घोड्यावर नीटपणे बसवल्यावर त्याने सांगितले की डोके खाली करून तो शत्रूंचा जादूटोणा निष्प्रभ करत होता आणि स्वतःचा जादूटोणा करून शत्रूला पळवून लावत होता. या विजयश्रीमुळे परमपूज्य ताँगचा नावलौकिक फारच वाढला.

थायलंड

गोठलेले संभाषण

एकदा उत्तरेकडचा प्रवासी त्याच्या देशात किती कडाक्याची थंडी असते ते मोठ्या फुशारकीने सांगत होता.

“हिवाळ्याच्या मध्यांत इतकी थंडी असते की आम्ही जेवूही शकत नाही, कारण टेबलाला जेवणाच्या काड्या चिकटून बसतात. त्या गोठून जातात.”

“आं, खरं की काय !”

“आणि लोक काय बोलतात ते तर मुळीच ऐकायला येत नाही, कारण उच्चारलेले शब्द कानापर्यंत पोहचण्याआधीच गोठून भिंतीला अडकतात.”

“अच्छा, अच्छा ! म्हणजे मग वसंत ऋतूत तुमच्याकडे नुसता गोंगाटच असणार, कारण सगळे शब्द वितळत असणार.”

जपान

योग्यतेनुसार कपडे बेतणार

क्विंगशाहीच्या काळात एका प्रांताधिकार्याने एका शिंप्याला दरबारी पोशाख शिवायला सांगितला.

“महाराज, मला तुम्ही कोणत्या प्रकारचे अधिकारी आहा ते आधी सांगा. तुम्ही नुकतेच अधिकारी झालात की नवीन जागेवर तुमची नेमणूक झालीय की तुम्ही बऱ्याच काळापासून अधिकारी आहात?” शिंप्याने विचारले.

“माझा नवा पोशाख शिवण्याशी या गोष्टीचा काय संबंध?” बुचकाळ्यात पडून अधिकार्याने विचारले.

“असं कसं, त्याचाच तर संबंध आहे. तुम्ही नुकतेच अधिकारी झाला असाल, तर तुम्हाला दरबारात सतत ताठ उभं राहावं लागेल. अशा स्थितीत तुम्हाला मागून-पुढून सारख्याच लांबीचा झगा लागेल. नवीन जागेवर नेमणूक झालेल्या अधिकार्याला मात्र पुढे लांबसर आणि मागे काहीसा आखूड झगा चालतो. कारण अशी माणसं गर्विष्ठ आणि उर्मट असतात आणि आपली मान ताठ ठेवतात आणि छाती फुगवून उभे राहतात. पण जेष्ठ, अनुभवी अधिकार्याचा पोशाख अगदी वेगळा असतो. वरिष्ठांनी सतत दोष दिग्दर्शन केल्यामुळे ते नेहमी गुडगे टेकून वाकतात, अपमानित आणि कणाहीन, म्हणून त्यांचा झगा समोरून आखूड आणि पाठीशी लांब असावा लागतो. मला जर तुम्ही कोणत्या वर्गातले अधिकारी आहात हे कळलं नाही तर मी पोशाख कसा शिवणार?”

चीन

दुर्दैवी म्हातारा क्लॉडपोल

म्हाताऱ्या क्लॉडपोलला दोन मेजवान्यांचे निमंत्रण होते, एक पाण्याच्या वरच्या अंगाचे आणि पाण्याच्या खालच्या अंगाने. म्हशीच्या मांसाची सागुती वरती होती. प्रवाहाच्या खालच्या अंगाला गोमांस होते. म्हाताऱ्या क्लॉडपोलची दोन्ही मेजवान्यांना हजर राह्यची इच्छा होती.

जाण्यापूर्वी तुम्ही थोडं खाऊन नाही कां घेणार?" त्याच्या बायकोने विचारले.

"छे छे, तू जेवून घे तो थंड गारगोट्यासारखा भात," तो नदीच्या धक्क्याकडे दिमाखाने जाताना म्हणाला.

"मी आधी वरच्या अंगाच्या मेजवानीला जातो," तो स्वतःशी पुटपुटला. "तिथं पदार्थ रुचकर असतील. नंतर मी खालच्या दिशेने जातो, तिथं फारसं चवदार काही नसेल," ढेरीवर हात फिरवत तो म्हणाला, जणू रुचकर भोजनाचा स्वाद घेणे त्याने सुरू केले होते.

तो धक्क्यावर आला तेव्हा भरती संपली होती. प्रवाहाच्या उलट जाताना एव्हाना उथळ पाण्यात नाव वल्हवणे त्याला अवघड वाटू लागले. त्याला अगदी जोमाने वल्हवावे लागत होते. शेवटी तो मेजवानीच्या जागी दमछाक होऊन पोहोचला.

दुर्दैवाने पाहुणे परत जात होते तेव्हाच तो येऊन पोहोचला. मेजवानी संपली होती. यजमान त्वरेने म्हाताऱ्या क्लॉडपोलकडे आला.

"कृपया क्षमा कर," यजमान खेदाने म्हणाला. "अपेक्षेपेक्षा जास्त पाहुणे आले. आणि सगळे पदार्थ संपले." यजमानाने वारंवार क्षमा मागितली.

"काही हरकत नाही," म्हाताना क्लॉडपोल निराश होऊन म्हणाला. "पुन्हा केव्हा तरी. मला वाटतं मी आता तडक घरी जातो."

म्हाताऱ्या क्लॉडपोलनं खालच्या दिशेने वल्हवणे सुरू केले. "नशीबच खोटं," तो स्वतःशी म्हणाला, "मी आता खालच्या बाजूची मेजवानी मिळते कां पहातो. गोमांसाची सागुती काही कमी चवदार नसते." सगळा जोर लावून तो होडी वल्हवू लागला.

ह्या वेळेस भरती सुरू झाली होती. भरती असताना खालच्या बाजूला होडी वल्हवणे तेवढेच कठीण होते जेवढे भरती ओसरल्यावर वरच्या बाजूला, आणि तेही भुकेनं पोटात कावळे ओरडत असताना. त्यामुळे अगदी गळून जाऊन तो आपले वल्हवण्याचे काम करत होता.

शेवटी तो मेजवानीच्या स्थळी पोहोचला. धक्क्यावरून चटकन उतरून तो घराकडे पळाला. “या वेळेस नशीबाने साथ द्यायला हवी. पाहुणे बहुतेक घरी गेले नसावेत,” तो खुशीनं उद्गारला.

तो पायऱ्यापाशी पोहोचला नाही, तोच पाहुणे यजमान निरोप घेताना दिसले. ते जथ्याजथ्याने परतू लागले होते. म्हातारा क्लॉडपोल अगदी निराश झाला.

यजमानाने पायऱ्याजवळ हताश होऊन उभ्या राहिलेल्या म्हाताऱ्या क्लॉडपोलला पाहिले. यजमान त्याच्या जवळ आला.

“म्हातारबाबा, मला वाईट वाटतंय,” यजमान म्हणाला. त्याला खूप खेद वाटला. “मेजवानी आटोपली. फार लोक आले. सगळे पदार्थ संपले.”

“म्हणजे? काहीसुद्धा उरलं नाही?” दुःखाने म्हातारा क्लॉडपोल म्हणाला. त्याला भूक सहन होत नव्हती म्हणून त्याने निलाजरेपणाने असे विचारले.

“म्हातारबाबा, भांडीकुंडी चाटून साफ झालीत,” यजमान डोके हलवत म्हणाला,

“चालायचंच,” खोल आवाजात क्लॉडपोल म्हणाला. “माझंच नशीब खोटं.”

मग म्हातारा क्लॉडपोल घरी परतला. पूर्ण थकून तो घरी पोहोचला. त्याला फार अशक्त वाटत होते. तो जवळ जवळ कोसळलाच.

“थोडा तरी थंड भात शिल्लक आहे की नाही?” म्हाताऱ्याने आपल्या बायकोला विचारले. थकल्याने आणि भुकेने त्याला ग्लानी येत होती.

“मला वाटलं तुमचं स्वादिष्ट भोजन झालं असेल?” त्याच्या बायकोने टोमणा मारला. “होय, जेवण चांगलंच होतं. परंतु मी फक्त हवाच खाल्ली. परंतु प्रिये, तुझ्याइतका चवदार स्वैपाक कोणालाच करता येत नाही.”

स्वैपाकघरात जाता जाता त्याची बायको हसली आणि तिने त्याला थोडा गार भात आणि खारावलेले मासे वाढले.

मलेशिया

तिघांचं रडणं

एकदा एका म्हातारीला तिच्या मुलाचे पत्र आले. तो दूरदेशी रहात असे. तिला वाचता येत नसे. कोणी तरी येऊन पत्र वाचून दाखवील म्हणून ती आपल्या घरासमोर वाट पहात थांबली.

तेवढ्यात एक सैनिक तिथे आला. त्याने पत्र पाहिल्याबरोबर त्याचे डोळे भरून आले आणि तो ओक्साबोकशी रडू लागला.

“माझ्या मुलाला काही झालं काय?” म्हातारीला धक्काच बसला.

परंतु सैनिक जास्तच रडू लागला.

बिचान्या म्हातारीला वाटले की काही तरी भयंकर घडले असावे. म्हणून तीसुद्धा रडू लागली.

थोड्याच वेळात एक फेरीवाला तिथे आला. दोघांना रडताना पाहून तोही त्यांच्यासोबत रडू लागला.

नंतर आलेल्या माणसाने मात्र त्यांना रडण्याचे कारण विचारले.

फेरीवालाने आधी उत्तर दिले, “एका वर्षापूर्वी मी काही मातीची भांडी विकायला गेलो, आणि माझ्या दुर्दैवानं सगळ्या किमती वस्तू फुटल्या. मला खरं तर तेव्हाच रडायचं होतं. परंतु नुकसान भरपाईत गुंतल्यामुळं मला उसंत नव्हती. म्हणून मी रडणं पुढं ढकललं. इथं मी या दोघांना रडताना पाहिलं, आणि रडून घ्यायचं ठरवलं म्हणून मी रडतोय.”

मग म्हातारी म्हणाली, “मला माझ्या मुलाचं पत्र आलं आणि मी या सैनिकाला वाचायला दिलं, तर तो रडू लागला. पत्रात काही तरी दुःखद बातमी असणार, म्हणून मी रडतेय.”

शेवटी सैनिकाने आपले तोंड उघडले, “खरं सांगायचं तर माझ्या तरुणपणी मी इतकं कमी वाचलंय की मला पत्र वाचणं शक्य नाही. मला स्वतःची लाज वाटते. म्हणून मी रडतोय.”

जपान

चांगले शेजारी

गेल्या शतकातला एक शेतकरी बरड गायरानात नांगरणी करत असताना त्याच्या नांगराचा फाळ जमिनीत रुतलेल्या झाडाच्या बुंध्याला लागला आणि मोडला.

“छान,” शेतकऱ्याला वाटले, “झाली का चांगलीच पंचाईत, काय करावं बरं? हं, बरं सूचलं, कॉरिगनचा नांगर उसना मागून घ्यावा.”

गायरान ओलांडून पलिकडच्या रानाकडे पायपीट करता करता तो स्वतःशी विचार करू लागला, “नाही तरी कॉरिगन जरा हट्टी दीडशहाणाच आहे. माझा नांगर मोडला असं मी त्याला सांगेन आणि पहिली कुठली गोष्ट तो मला सांगेल माहितेय ‘की बाबारे तू धडपणे काम कां करीत नाहीस? जरा काळजीपूर्वक काम करीत जा’ आणि मी त्याला म्हणेन, ‘असं पहा, असलं नुकसान तर कोणालाही होऊ शकतं,’ मग तो म्हणेल, ‘नांगर विकत घेणं महाग पडतं आजकाल, आणि दुरुस्त्या करणं असं कोणतं स्वस्तयू.’

“ते तर खरंच,’ मी म्हणेन, ‘पण अख्ख्या जिल्ह्यात माझ्या इतकी अवजारांची काळजी कोणीच घेत नसेल.’ आणि तो म्हणेल, ‘ते कोणास ठाऊक नाही. मी तुला उसना दिलेला नांगर मोडणार नाही हे मी कसं काय गृहित धरू?’ मग मी त्याला म्हणेन ....”

तितक्यात शेतकऱ्याला कॉरिगन सरपणाच्या खोपटाजवळ दिसला. त्याच्याकडं पाहून तो म्हणाला, “काय मॅक ! तुला मी काही मदत करू शकतो?”

“होय. तुझा मोठा मोलाचा नांगर जपूनच ठेव बरं,” शेतकरी म्हणाला आणि आपल्या गायरानाकडं जायला वळला.

ऑस्ट्रेलिया

निमंत्रण

एकदा एका गरीब म्हातान्याला एका श्रीमंताने जेवायचे निमंत्रण दिले. म्हातान्याचे कपडे नेहमीसारखे फाटके तुटके असल्यामुळे त्याच्याकडे कोणी दुकूनही पाहिले नाही आणि मेजवानीतले उरले सुरले त्याला खावे लागले.

एका आठवड्यानंतर म्हातान्याला त्याच घरचे पुन्हा बोलावणे होते. ह्या वेळेस त्याने मागून आणलेला उंची पोशाख चढवला.

यजमानाच्या घरी पोहचल्याबरोबर सगळ्यांनी त्याला अभिवादन केले आणि प्रतिष्ठितासारखे वागवले. जेवणाच्या वेळी त्याला मानाची जागा देण्यात आली.

गरीब म्हातान्याने थोडासा भात घेऊन आपल्या बाहीमध्ये घातला. आणि दुसऱ्या बाहीत भाजलेली कोंबडी घातली. नंतर इतर पाहुण्यांकडे दुर्लक्ष करून तो शिगोशीग भरलेल्या बाह्यांना म्हणाला, "मनसोक्त जेवा बरं, कारण आज माझा जो सन्मान होतोय तो खरं तर तुमच्यामुळच !"

इराण

लोभी घोडचूक

एक जडीबुटी देणारा वैद्य आपल्या उपचारांसाठी आणि लोभीपणासाठी फार प्रसिद्ध होता.

एकदा त्याने एका मुलाचा दुसाध्य रोग बरा केला आणि आपल्या कृतज्ञतेचे प्रतीक म्हणून मुलाच्या आईने त्याला एक रेशमी बटवा भेट दिला. ती बाई म्हणाली, "महाराज, मी बटवा स्वतः तयार केलाय, कृपा करून आपण तो घ्यावा."

मान हलवत वैद्य कठोरपणे म्हणाला, "मी मेहनताना वस्तुरूपानं कधीच घेत नसतो. मला रोकड दे."

बाई दुखावली आणि अपमानित झाली. तिने विचारले, "किती पैसे देऊ?"

"पाच न्यांग*, " वैद्य म्हणाला.

एक शब्दही न बोलता, बाईने रेशमी बटव्यातून दहा न्यांग काढले, वैद्याच्या हातावर ठेवले, आणि त्याला द्यायला आणलेल्या बटव्यातले उरलेले दहा न्यांग घेऊन ती निघून गेली."

प्रजासत्ताक कोरिया

*न्यांग: कोरियातील जुन्या काळातील नाणे.

आदर्श शिष्य

नवीन लग्न झालेले एक जोडपे होते. तरुण बुद्धिमान होता, पण त्याची बायको गावंढळ आणि मूर्ख होती. मोडतोड केल्याशिवाय तिला वस्तू वापरताच यायच्या नाहीत.

एके दिवशी तिने दोन मातीचे हंडे आणले. आपला नवरा खूष होईल असे समजून तिने ते त्याला दाखवले.

“तिला धडा शिकवायची ही उत्तम संधी दिसते,” तरुण स्वतःशीच म्हणाला, “ते अगदी नवीन आहेत हे खरं, परंतु वस्तूंची फोडफाड करायची तिची सवय तर मोडेल.” आणि त्यानं चक्क त्या दोन्ही हंड्यांना सणसणीत लाथेनं ठोकून त्यांच्या ठिकऱ्या ठिकऱ्या केल्या.

“काय केलंत हे? वेड लागलं की काय तुम्हाला?” गोंधळून त्याची बायको म्हणाली.

“मी ती फोडली आणि ती नंतर फोडण्याचा तुझा त्रास वाचवला,” नवऱ्याने टोमणा मारला.

या घटनेनंतर नवऱ्याने सायंकाळच्या जेवणासाठी मोठा मासा आणायसाठी बायकोला बाजारात पाठवले. बाजारातून परतल्यावर तिनं नवऱ्याला सगळी खरेदी दाखवली. नंतर ती पळत पळत घरामागच्या तळ्याकडे गेली, आणि अजून जिवंत असलेला मासा तिने तळ्यात सोडला.

“काय केलंस हे, भाग्यहीन बये !” संतापाने तिचा नवरा ओरडला.

“तुम्हीच तर मला शिकवलंत. मी मासा तळ्यात सोडला. नंतरचा तुमचा त्रास वाचवण्यासाठी !”

काही दिवसांनी सेवानिवृत्त झालेला एक वरिष्ठ वृद्ध अधिकारी - जो त्याचा नातलग होता - त्यांना भेट देऊन उपकृत करणार असल्याची बातमी आली.

“वडिलधान्या आणि महनीय व्यक्तींशी कसं बोलतात याची काही कल्पना आहे कां तुला, गधडे?” नवऱ्याने विचारले.

“नाही, मला शिकवा,” बायको उत्तरली.

“आदरणीय वृद्धांशी नम्रपणे वागावं. त्यांनी काही विचारलं तरच बोलावं. त्यांनी कुटुंबाची चौकशी केली तर आपणही त्यांच्या कुटुंबाची चौकशी करावी. थोडक्यात सुसंस्कृतपणाची परतफेड सुसंस्कृतपणानेच करायची. थोडा जास्तच सभ्यपणा दाखवावा. वृद्ध गृहस्थ आल्यावर मी थोडा वेळ हजर नाही अशी बतावणी करीन, तुला त्यांच्याशी अर्धा तास बोलू देईन. पण काळजी घे. मी पडद्यामागं लपून राहीन आणि तुझा प्रत्येक शब्द ऐकेन.”

अखेरीस वंदनीय पाहुणा आला. तरुण यजमाणीनबाई आणि वृद्ध पाहुणा यांच्यातली शिष्टाचाराची चढाओढ कशी झाली ते पहा.

“माझ्या पोरी, तुला पाहून आनंद वाटला ! केवढी मोठी झालीयस मागे पाहिलं त्यापेक्षा ! अगदी चिमुरडी होतीस ते आठवतंय मला.”

“काका, तुम्हाला पाहून मलाही आनंद झालाय. तुम्हाला मागे पाहिलं त्यापेक्षा आता चांगलेच उंच झालात की हो. माझ्या गुडघ्याएवढे उंच होतात तेवढं आठवतंय् !”

“तुझे आजोबा आजी कसे आहेत? माझे ते चांगले मित्र होते !”

“ते बरे आहेत, आभार. सहज म्हणून विचारते, तुमचे पूर्वज बरे आहेत ना? माझ्या बालपणी ते माझे सवंगडी होते.”

वृद्ध अधिकारी क्रोधित झाला. त्याला वाटले की सशाएवढ्या मेंदूची ही तरुण बाई आपल्याला मूर्ख बनवतेय्.

“तुझा नवरा कुठंय्? त्याला तात्काळ बोलव पाहू !”

“ते तिथं आहेत, पडद्यामागं. त्यांनी शिकवल्याबरहुकूम मी बोलतेय् की नाही ते आडून बघतायत.”

व्हिएतनाम

विचारी मुलगा

छोटा तारो शाळेतून घरी आला आणि वडिलांना म्हणाला, “बाबा, मला गणितात आज शंभर टक्के मार्क मिळाले तर तुम्ही काय कराल?”

“काय? पैकीच्या पैकी? मला चक्कर येईल,” वडील म्हणाले.

“खरं ना, मग तुम्हाला चक्कर यावी असं मला वाटत नाही. त्यामुळंच पन्नासपेक्षा जास्त गुण मिळविण्यापासून मी स्वतःला रोखलं.”

जपान

मुल्ला दो प्याजा आणि भांडखोर शेजारी

आपल्या विनोदबुद्धीसाठी प्रसिद्ध असलेल्या मुल्ला दो प्याजाच्या शेजारी एक भांडखोर माणूस रहायचा. त्याचा कुत्रा दुष्ट होता आणि कारण नसताना तो भुंकत रहायचा. मध्यरात्रीनंतर त्याला भुंकण्याचे झटकेच यायचे. मुल्लाला ते नकोसे व्हायचे कारण दिवसभराच्या कामानंतर शांत झोपणे त्याला आवडायचे.

एका रात्री मुल्ला घरी उशीरा आला. तो इतका थकला होता की तो लगेच झोपी गेला. मध्यरात्रीनंतर शेजाऱ्याच्या कुत्र्याच्या जोरदार भुंकण्याने त्याला जाग आली. थोडा वेळ आपला राग आवरण्याचा त्याने प्रयत्न केला. परंतु भुंकणे सहन करणे अशक्य झाले तेव्हा तो संतापाने उठला. त्याने आपली काठी उचलली आणि तो सरळ कुत्र्याजवळ आला आणि त्याला बदडू लागला.

पहिल्या तडाख्यातच कुत्रा जोरात कोकलला. तो उड्या मारू लागला आणि तारस्वरात मुल्लाचे फटके टाळण्याचा प्रयत्न करीत भुंकू लागला.

आरडाओरडा ऐकून कुत्र्याचा मालक घरातून बाहेर आला. हा प्रकार पाहून तो चिडला आणि रागात ओरडला,

“मुल्ला, थांबव मारणं ! माझ्या कुत्र्याला मारायचं तुझं धैर्य कसं झालं? पुन्हा असं करशील तर तुझी खैर नाही.”

“काय करशील?” मुल्लानं विचारले.

“तू कुत्र्याला पाठीवर मारलंस तर मी तुझी पाठ मोडीन. पायांना हात लावलास तर तुझे पाय तोडीन ! नीट कळलं?” तो हिंस्त्रपणे डोळे फिरवीत मुल्लाला म्हणाला.

मुल्ला दो प्याजाने क्षणभर विचार केला आणि तो निरागसपणे म्हणाला, “होय. नीट कळलं. मी यापुढे नेहमी त्याच्या शेपटीवरच तडाखे हाणीन !”

पाकिस्तान

म्हणी

* गाय हरवली अन् गोठा दुरुस्त केला.
प्रजासत्ताक कोरिया

* चिमणी तांदळाच्या गिरणीवर हळूहळू उडत नाही.
प्रजासत्ताक कोरिया

* दळत राहिलं तर लोखंडाच्या सुद्धा सुया करता येतात.
चीन

* डोंगर चढल्याशिवाय आकाशाची उंची कळत नाही;
खोलं दऱ्यात उतरल्याशिवाय पृथ्वीचा भक्कमपणा कळत नाही.
चीन

* सडलेलं झाडं फळ धरत नाही,
अन् रिकाम्या शब्दांना काही मोल नाही.
चीन

* एकोप्यानं माणसं डोंगर हलवतात;
लाकडांची मोळी केली तर ज्वाळा भडकतात.
चीन

* पक्षी दिवसा संभाषण ऐकतो,
आणि उंदीर रात्रीतलं.
प्रजासत्ताक कोरिया

* आंधळ्याला दह्याचे वर्णन करून काय उपयोग?

एक आंधळ्याने दह्याविषयी खूप ऐकले होते, पण ते कधीच खाल्ले नव्हते. त्याने एकाला विचारले की ते कसं असतं?

“अगदी शुभ्र असतं,” तो म्हणाला. बिचाऱ्या आंधळ्याला शुभ्र म्हणजे काय तेही माहीत नव्हते. “शुभ्र म्हणजे?” त्याने विचारले.

“शुभ्र म्हणजे बगळ्यासारखे,” उत्तर आले. “आणि बगळा म्हणजे?” आंधळ्याने विचारले. त्या माणसाने आपला हात कोपराजवळ नेला आणि मनगटाजवळ वाकवला. त्याने आंधळ्याला आपला हात चाचपडायला सांगितला आणि तो म्हणाला, “बगळा असा असतो.”

आंधळ्याने आपल्या मित्राचा हात चाचपून पाहिला आणि सुटकारा सोडला, “अरे देवा, दही खाणं काही सोपं दिसत नाही.”

ही म्हण एक अज्ञात गोष्ट दुसऱ्या अज्ञात गोष्टीच्या आधारे समजावून देण्याचे उदाहरण देते.

श्रीलंका

* कठीण खडकसुद्धा पाण्यानं झिजतो.

फिलिपीन्स

* गोडी संपली की उसाच्या चोयट्या फेकून देतात.

कृतघ्न वृत्ती. एखादी गोष्ट किंवा व्यक्ती उपयोगाची असते तोपर्यंतच त्याचे मूल्य. उपयोग संपला की तिचा विसर पडतो किंवा आपण ती फेकून देतो.

इंडोनेशिया

* बेडकाला कधी सर्दी होते का?

भारत

* हत्तीच्या दातासारखं :

सुळे दाखवायसाठी

छोटे दात खाण्यासाठी.

भारत

* खळखळणारं पाणी उथळपणा दाखवतं

एखादा माणूस मूळात हुषार नसतो, पण तसं दाखवतो.

इंडोनेशिया

* वेगवेगळ्या शेतातले वेगवेगळे नाकतोडे,

वेगवेगळ्या पाण्यात वेगवेगळे मासे.

वेगवेगळ्या देशात वेगवेगळ्या परंपरा असतात हे आपण जाणून घेतले पाहिजे, तसेच वेगवेगळ्या लोकसमूहात वेगवेगळ्या चालीरीती.

इंडोनेशिया

* कलुवाने ओढवले मरण.

प्रामाणिक आणि मनःपूर्वक काम करणारा असला तरी कलुवा बावळट होता. त्याच्या खेड्याच्या प्रमुखाने त्याला दुसऱ्या गावच्या प्रमुखाकडे पाठवले, आणि त्याला अगदी पहाटे निघायला सांगितले. कलुवा सकाळीच निघाला खरा, पण त्याने प्रमुखाचा लेखी निरोप घेतला नाही, कारण त्याने निरोपाचे काही सांगितलेच नव्हते ! ह्या म्हणीचा अर्थ असा की हेतू न कळताच सूचना अक्षरशः पाळणे, किंवा शहाणपणा विना निष्ठा.

श्रीलंका

* कोहळा चोरणारा खांद्यावरून ओळखता येतो.

कोहळा आकाराने मोठा आणि त्याच्यावर राखेचा थर असतो. लोक कोहळा खांद्यावर वाहून नेतात आणि त्यामुळे खांद्याला राख लागते.

श्रीलंका

* शिक्षा म्हणून पाण्यात फेकण्याआधी कासव मोठ्याने ओरडले, "नको, नको !"

कुठल्यातरी अपराधासाठी राजाने कासवाला कडक शिक्षा द्यायचे ठरवले. त्याला उलटे करायचे ठरवले. हुषार कासव म्हणाले, "छानच होईल. माझ्या पोटाला थोडी उन्हाची ऊब मिळेल." राजाने विचार केला, "कासवाला आवडलं तर ती शिक्षा कशी होईल?" त्याने त्याच्या पाठीवर फटके मारायचे ठरवले. "वाहवा," कासव म्हणाले, "माझी पाठ त्यामुळं बळकट होईल." मग राजाने आपला विचार बदलला आणि त्याने कासवाला पाण्यात टाकायचा निश्चय केला "नको, नको. काहीही करा, पण पाण्यात नका फेकू मला," कासव गयावया करू लागले, म्हणून कासवाला दिले फेकून पाण्यात. राजा आनंदित झाला कारण सरतेशेवटी त्याने कासवाला योग्य शिक्षा दिली, आणि कासवही खुष झाले, कारण ते आपल्या घरी परत आले.

म्हणीचे तात्पर्य असे की एखाद्याला जे करायची उत्सुकता असते तीच आज्ञा याला देण्यात काय हशील.

श्रीलंका

* साखरेची गोडी जिभेवर फार काळ रहात नाही, परंतु चांगल्या शब्दांची गोडी काळजात चिरकाल टिकते.

सगळ्या दुःखांना उपचार असतात, भावना दुखावल्या तर काहीच इलाज नसतो.

थायलंड

* माकडाच्या गळ्यात मोत्याची माळ

भारत

* तडा नाही असे हस्तिदंत कुठले?

कशातच पूर्णत्व नसते.

इंडोनेशिया

* नाचता येईना अंगण वाकडे

बेढब कारागीर अवजार मोडके.

मायनमार

* म्हशीपुढे वीणा वादन

मूर्खासाठी चांगला सल्ला वाया घालवणे.

मायनमार

* बोटातल्या वेदनेनं अंगभर कळा येतात.

लहानशी चूक मोठ्या बाबतीत भोवते.

फिलिपीन्स

लेखन-सहकार्य

ऑस्ट्रेलिया

गुरुत्वाकर्षण	34
प्रार्थनेचे बळ	46
पुन्हा नेम चुकला	86
नेडच्या गोष्टी	114
चांगले शेजारी	154

लेखन: बिल वनान
(हे हेल अँड बूलिगाल.
ऑस्ट्रेलियन बुश ह्यूमर)
चित्रे : रोको फझारी

बांगला देश

'भटुआ' घोडा	93
लेखन : असद चौधरी	
अनुवाद : अझफर हुसेन	
नीपा अहमद	
सात शहाणे	118
लेखन : ए.के.एम.झकेरिया	
अनुवाद : मुहमद इब्राहिम	

मायनमार

कोंडा खाणारा राजा	52
झागलोगझार	84
इरावतीच्या पैलतीरावर !	110
कोडी	71, 98, 139
म्हणी	172
लेखन आणि अनुवाद: उ सान ल्विन	
चित्रे : क्वा तुन	

चीन

आकुचन आणि प्रसरण	31
चित्रे : मिआओ दी	
समाधानपूर्ती	49
बोटांचा खेळ	69
योग्यतनुसार कपडे बेतणार	146

चित्रे : झेंग बिंगहॉग

कोडी	36, 70, 98, 138, 139
म्हणी	166, 167

लेखन : यू शान
अनुवाद : यी रेन

भारत

'टप टप'ची करामत	26
लेखन : अलका शंकर	
अनुवाद : शार्लिन मुकुंदन	
प्रत्यक्ष देवीची थट्टा	130
लेखन : स्वप्ना दत्त	
कोडी	71, 99, 139
म्हणी	168, 169, 171
अनुवाद : माला सिंग	
चित्रे : निरेन सेनगुप्ता	

इंडोनेशिया

कबायन आणि जादूचा पक्षी	55
कियाई सेन्तारच्या तीन कहाण्या	81
मज्जातंतूची लांबी	107
कोडी	70, 99, 139
म्हणी	168, 169, 172
चित्रे : सुदी पुर्वोनो	

इराण

नऊ की दहा	15
ईश्वराचे सत्कृत्य	45
पत्र	8
त्याने चंद्राला वाचवले	113
जशास तसे	124
निमंत्रण	156

लेखन आणि अनुवाद :
सायरस ताहबाझ
चित्रे : नुरूद्दीन झारिनकेल्क

जपान

भाग्यवान शिकारी	9
लेखन : तेजी सेता	
(निहोन नो मुकाशीबानाशी मधून	
प्रकाशन : गाक्केन आणि कंपनी)	
चिनी चिमण्या	96
लेखन : दायजी कावासाकी	
(निहोन नो वारायबानाशी मधून	
प्रकाशन : दोशिनशा)	
हे खरं असूच शकत नाही !	136
लेखन : हिरोयुकी तोमिता	
(युकायना किटचोमसान मधून	
प्रकाशन : कोगाकुकान)	
गोठलेले संभाषण	145
(चिनी चिमण्या' प्रमाणे)	
तिघांचं रडणं	152
लेखन : केगो सेकी	
(निहोन मुकाशीबानाशी ताईसे मधून	
प्रकाशन : काडोकावा	
विचारी मुलगा	163
लेखन : अज्ञात	
कोडी	36, 70, 71, 99, 139
चित्रे : इगोरो फुतामाता	
अनुवाद : क्योको मात्सुओका	

मलेशिया

म्हातारा मठठबुद्धी घराची दुरुस्ती	
करतो	18
लेखन : महाया मुहंमद यासीन	
दुर्दैवी म्हातारा क्लॉडपोल	148
लेखन : अली माजोद	
कोडी	36, 99, 138
चित्रे : अब्द गफार बहारी	
अनुवाद : नूर अशिरा अबू बकर	

नेपाळ

खुर्ची	88
--------	----

रुपांतर : राम कुमार पाण्डे
चित्रे : टेक बिर मुखिया
अनुवाद : अभि सुबेदी

पाकिस्तान

शेख चिल्ली	12
शेख चिल्ली आणि कुत्री	60
हाजी बगलोल	76
मुल्ला दो प्याजा आणि भांडखोर	
शेजारी	16
लेखन : अन्वर इनायतुल्ला	
चित्रे : रफिक अहमद	
कोडी	71

पापुआ न्यू गिनी

दोन दोस्त	64
लेखन : अज्ञात	
चित्रे : किमी मिमी	
कोडी	37, 71, 98, 138, 139
लेखन : ल्यूसी एम. कॅरो	
एलिसा जॉन मॅलॉट	
केन किवोव्हिया	
व्हिकी बियागा	
एलिझाबेथ सेसिव्ह	
जॉनी जॉन मॅलॉट	
चित्रे : फ्रॅन्सिस मेरारोझ	

फिलिपीन्स

आळशी जुआॅन	22
बगळा कॅरबूच्या पाठीवर का	
स्वार होतो?	78
ज्युआन तामद आणि पिसवा	
मारायचं औषध	126
कोडी	36, 71, 98, 99, 138
म्हणी	168, 173
लेखन : निवेस एस. व्हिलाप्लोरिस	
चित्रे : रॉबर्ट एस. एस्कोलास्टिको	

प्रजासत्ताक कोरिया

त्यांनी आपलं घर तर बदललं, पण...	16
वाघ आणि सुके आलुबुखार	102
लोभी घोडचूक	159
कोडी	36, 37, 70, 98, 138
म्हणी	166, 167

निवड : सुंग-जे, किम
चित्रे : दोंग-वू, शिन
अनुवाद : दू-यंग, ली

सिंगापूर

सावधान !	38
लेखन : जेसी वी	
चित्रे: कियॉंग लूंग सेंग	

श्रीलंका

केवून अप्पूचे उपरणे	72
लेखन आणि चित्रे : सिबील वेतासिंगे	
कोडी	37, 70, 98, 99, 139
म्हणी	168, 170, 171

लेखन : जे.बी. दिसानायक
चित्रे : आर. बी. माविलमाडा

थायलंड

कोण हुषार?	32
चाणाक्ष माणूस	140
कोडी	36, 138
म्हणी	171

लेखन आणि अनुवाद :
प्रकाँग निम्मानाहेमिंडा
चित्रे : प्रताते सूकसतित

व्हिएतनाम

उंदरापेक्षा म्हैस मोठी	62
'दीर्घायुदायी' फळे	100
अद्भुत झाड	116
गुरुपेक्षा शिष्य वस्ताद	135
आदर्श शिष्य	160

लेखन : ली खॅक कुंग
चित्रे : ता लू
अनुवाद : न्यूयेन मान हाई

सहभागी देशातील संहिता रूपांतर केल्याबद्दल श्रीमती मोहिनी राव यांचे; श्री सालेह दाऊद, श्रीमती माला दयाल, श्री. सुंग जे किम, श्रीमती क्योको मात्सुको, श्रीमती विलासिनी पेरूमबुलविल आणि झालफकर ए. ताबिश यांचे संहिता निवडण्यासाठी; आणि श्रीमती मरियम एफ. यामागुचीचे संपादकीय सहकार्याबद्दल विशेष आभार.